

ONZICHTBAAR AANWEZIG

Toegang, hulpverlening en uitdagingen in
de onvergunde sector

Een onderzoek naar de onvergunde sector binnen de seksbranche
met focus op Rotterdam en Den Haag.

STICHTING DE HAVEN
2024/2025

 DeHaven
trouw.kracht.toekomst

Auteurs

Renske van Dam - Maasland

Elisa van der Wildt - Vreugdenhil

In samenwerking met en financieel mede mogelijk gemaakt door

Gemeente Rotterdam

Voorwoord

Dit onderzoek richt zich op de onvergunde sector binnen de seksbranche met focus op Rotterdam en Den Haag. In de afgelopen jaren is er een verschuiving zichtbaar van de vergunde naar de onvergunde sector, wat nieuwe uitdagingen met zich meebrengt voor zowel sekswerkers als hulpverleningsorganisaties. Stichting De Haven streeft ernaar om alle sekswerkers binnen de branche te ondersteunen. Echter, doordat een groeiend aantal sekswerkers actief is binnen de onvergunde sector, is er minder zicht op deze doelgroep en hun hulpvragen. Dit maakt het tevens uitdagender om hen effectief te bereiken en passende ondersteuning te bieden. Om deze reden biedt dit onderzoek inzicht in de aard, kenmerken en dynamiek van de onvergunde sector binnen de seksbranche en draagt het bij aan het ontwikkelen van effectieve strategieën om deze doelgroep te bereiken en passende hulpverlening te bieden. Wij danken alle betrokken ketenpartners en respondenten voor hun bijdrage aan dit onderzoek.

Samenvatting

De verschuiving van de vergunde naar de onvergunde sector binnen de seksbranche heeft geleid tot een gebrek aan zicht in de leef- en werkomstandigheden van sekswerkers die werkzaam zijn in de onvergunde sector. Dit onderzoek geeft inzicht in de profielen van sekswerkers, waarbij zowel demografische kenmerken als de beweegredenen om sekswerk uit te oefenen worden belicht, het brengt in kaart waar deze doelgroep zich bevindt, hoe hulpverleningsorganisaties hen kunnen bereiken, en welk hulpaanbod passend is indien daar behoefte aan is. Uit de bevindingen blijkt dat lokale regelgeving, economische motieven en digitalisering bijdragen aan de afname van de vergunde sector en de groei van de onvergunde sector. Doordat sekswerk steeds vaker op moeilijk te traceren locaties plaatsvindt, wordt het voor hulpverleners en toezichthouders steeds moeilijker om in contact te komen met sekswerkers en hen passende hulpverlening te bieden. Dit kan kwetsbaarheid voor misstanden, zoals uitbuiting en geweld, vergroten. Het onderzoek wijst uit dat innovatieve outreachmethoden -zowel fysiek als online-, samenwerking tussen ketenpartners, en het betrekken van ervaringsdeskundigen die werkzaam zijn of waren in de onvergunde sector, essentieel zijn om effectieve hulpverlening te bieden.

1. Inleiding	6
1.1 Probleemstelling	7
1.2 Doelstellingen	7
1.3 Vraagstelling	7
1.4 Onderzoeksopzet	8
1.5 Leeswijzer	9
1.6 Terminologie en afbakening	9
2. De Seksbranche in Nederland	11
2.1 Legaal sekswerk	14
2.1.1 Legaal vergund	14
2.1.2 Legaal onvergund	16
2.2 Illegaal sekswerk	17
2.2.1 Onvergund sekswerk	17
3. Profielen van sekswerkers	22
3.1 Groeperingen	23
3.1.1 De 'Happy Hooker' / de autonome sekswerker	23
3.1.2 Slachtoffers van uitbuiting	24
3.1.3 De 'grijze groep'	25
3.2 Beweegredenen sekswerkers	25
3.2.1 Persoonlijke en psychologische motivatie	26
3.2.2 Economische motivatie	26
3.2.3 Sociale factoren	26
3.2.4 Culturele en maatschappelijke invloeden	28
3.2.5 Risicovol gedrag en afhankelijkheid	28
3.3 Demografische kenmerken	30
3.3.1 Geslacht	30
3.3.2 Leeftijd	31
3.3.3 Afkomst	31
3.4 Opleidingsniveaus	34
3.4.1 Hoogopgeleide sekswerkers	34
3.4.2 LVB	34
4. Verschuiving naar onvergunde sector	35
4.1 Trend verschuiving vergunde naar de onvergunde sector	36
4.1.1 Opheffing bordeelverbod	36
4.1.2 Afname vergunde seksbedrijven	36
4.1.3 Verandering in regulering	37
4.1.4 Online aanbod binnen de seksbranche	38
4.1.5 Coronacrisis	39

4.2 Overwegingen sekswerkers vergunde en onvergunde sector	40
4.2.1 Sekswork vanuit huis	41
4.2.2 Tippelen	43
4.2.3 Escort	43
4.2.4 Cardates	44
4.3 Implicaties verschuiving naar de onvergunde sector	44
5. Rol van de hulpverlening	47
5.1 Betrokken partijen binnen het veld	48
5.1.1 Hulpverleningsorganisaties	48
5.1.2 Overheidsinstanties en wetshandhaving	49
5.1.3 'Ervaringsdeskundigen'	51
5.1.4 Kenniscentra	51
5.2 Landelijke methodes in de onvergunde sector	52
5.2.1 Controles	52
5.2.2 Pandsluitingen	54
5.2.3 Online veldwerk	55
5.2.4 Outreachend veldwerk	58
6. Rotterdam	67
6.1 Seksbranche Rotterdam	68
6.1.1 Vergunde sector	68
6.1.2 Betrokken partijen in het veld	69
6.1.3 Onvergunde sector	74
6.1.4 Mensenhandel	82
7. Den Haag	83
7.1 Seksbranche Den Haag	84
7.1.1 Beleid sekswork Den Haag	84
7.1.2 Vergund, onvergund en illegaal	84
7.1.3 Methodes onvergunde sector	85
7.1.4 Toezicht en handhaving in Den Haag	86
7.1.5 Locaties onvergunde sector	87
8. Conclusie en aanbevelingen	89
8.1 Conclusie	90
8.2 Aanbevelingen	93
8.2.1 Aanbevelingen voor de gehele keten	93
8.2.2 Aanbevelingen voor PMW- en hulpverleningsorganisaties	94
8.2.3 Aanbevelingen voor overheidsinstanties en wetshandhaving	97
8.2.4 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	97
Referenties	98
Bijlagen	104

1.

INLEIDING

1. INLEIDING

1.1 Probleemstelling

Stichting de Haven is een hulpverleningsorganisatie gericht op alle sekswerkers in de seksbranche in Den Haag en Rotterdam. Stichting de Haven begon ruim 25 jaar geleden als vrijwilligersorganisatie, waarbij veldwerkers wekelijks de raamstraten in Den Haag bezochten. Op het moment dat De Haven begon, was sekswerk ongereguleerd en zichtbaar aanwezig in drie raamstraten in Den Haag. In de huidige situatie is sekswerk gereguleerd. De Haven is op dit moment vrijwel volledig gericht op vergund sekswerk in de raamstraten in Den Haag, seksclubs en andere seksbedrijven binnen Den Haag en Rotterdam (sinds 2022). We zien dat de bezetting van de ramen in de raamstraten in Den Haag steeds minder wordt, dat privéhuizen moeten sluiten, en dat naast de vergunde sector een groot (veelal online) aanbod is van onvergund sekswerk. We constateren dat De Haven weinig tot geen zicht heeft op de onvergunde sector binnen de seksbranche. Hierin staat De Haven niet alleen: de wereld van de onvergunde sector is een gebied waar niemand echt zicht op heeft (HP1, 2024; HP4, 2024; HP5, 2024; HP7, 2024; HP10, 2024; P2, 2024). We weten niet hoe het gesteld is met het welzijn van de personen die onvergund sekswerk verrichten en welke eventuele misstanden zich voordoen. We willen deze doelgroep blijven bereiken om hulpverlening aan te kunnen bieden indien daar behoefte aan is. Daarom is het van belang om beter inzicht te verkrijgen in de onvergunde sector, zodat personen binnen deze sector gericht benaderd kunnen worden door een instantie of organisatie die hen het meest geschikte hulpaanbod kan bieden.

1.2 Doelstellingen

Om dit te bereiken, is een beter begrip van de doelgroep en hun situatie nodig. Alleen op die manier kunnen we nagaan welke behoeften er spelen en hoe passende hulpverlening kan worden aangeboden. Dit leidt ons tot de doelstellingen van dit onderzoek.

Dit onderzoek heeft als doel meer zicht te krijgen op de onvergunde sector binnen de seksbranche in Rotterdam en Den Haag, zodat sekswerkers binnen deze sector beter bereikt kunnen worden en zodat zij beter toegang hebben tot het bestaande hulpaanbod. Het streven is om in samenwerking met ketenpartners passende hulpverlening te bieden voor hen die daar behoefte aan hebben. Op basis van de uitkomsten worden concrete aanbevelingen gedaan voor beleidsmakers en hulpverleningsorganisaties, zodat zij beter kunnen inspelen op de behoeften van deze doelgroep.

1.3 Vraagstelling

De vraag die centraal staat in dit onderzoek is: *“Hoe kunnen sekswerkers binnen de onvergunde sector bereikt worden in de verschillende contexten waarin zij zich bevinden en effectieve ondersteuning ontvangen waar nodig?”*. Om hierop een volledig antwoord te geven, zijn vijf deelvragen geformuleerd:

1. *Welke soorten sekswerk komen voor in Nederland en wat zijn de belangrijkste kenmerken en verschillen tussen vergund, onvergund en illegaal sekswerk?*
2. *Welke verschillende profielen van sekswerkers kunnen worden onderscheiden en wat zijn de voornaamste beweegredenen om in de seksbranche te werken?*
3. *Op welke locaties en binnen welke context is de doelgroep actief?*
4. *Welke methoden en strategieën zijn effectief om de doelgroep te bereiken?*
5. *Welke vormen van hulpverlening sluiten aan bij de behoeften van sekswerkers?*

1. INLEIDING

1.4 Onderzoeksopzet

Om de doelstellingen te behalen en antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen, zijn verschillende methoden ingezet om data te verzamelen. Aangezien de focus van het onderzoek ligt op het verkrijgen van diepgaand inzicht in de ervaringen en omstandigheden van sekswerkers binnen de onvergunde sector en effectieve methoden om deze doelgroep te bereiken, is gekozen voor een kwalitatieve benadering. De data is verzameld door middel van literatuuronderzoek en diepte- interviews met verschillende ketenpartners.

Een kwalitatieve aanpak is noodzakelijk om meerdere redenen. Zowel eerdere wetenschappelijke publicaties als dit onderzoek benadrukken dat de onvergunde sector een relatief onzichtbaar fenomeen betreft. Hierdoor is het niet mogelijk een kwantitatieve schatting te geven van het aantal sekswerkers dat zonder vergunning werkt (Eggens, 2022; Rijnink & van Wijk, 2020; van Wijk et al., 2014). Daarom richt dit onderzoek zich niet op het in kaart brengen van de omvang van de onvergunde sector binnen de seksbranche in Den Haag en Rotterdam, maar op de aard van de sector, waaronder specifieke kenmerken en de dynamiek van de doelgroep en werkomstandigheden. Daarbij wordt specifiek aandacht besteed aan hoe hulpverleningsorganisaties effectief toegang kunnen verkrijgen en behouden tot deze doelgroep. Dit kan alleen door middel van een kwalitatieve methode.

Naast de inhoudelijke en methodologische motieven voor een kwalitatieve benadering, spelen ook praktische overwegingen een belangrijke rol binnen de opzet van dit onderzoek. Zo is het onmogelijk een onderzoek uit te voeren dat volledig representatief is voor alle sekswerkers binnen de onvergunde sector, omdat deelname afhangt van de bereidheid van respondenten om mee te werken. Hierdoor geldt het principe van de “de meest meewerkende deelnemer,” waarbij de verkregen informatie afkomstig is van de meest toegankelijke groep binnen de sector. Ook betreft de gesprekken met ketenpartners gold afhankelijkheid van degenen die bereid waren mee te werken en tijd konden vrijmaken.

In het onderstaande gedeelte worden de toegepaste methoden voor dataverzameling binnen dit onderzoek toegelicht.

Literatuuronderzoek

Allereerst is een uitgebreid literatuuronderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn bronnen geraadpleegd die informatie bevatten over de seksbranche, met een focus op de onvergunde sector. De vergaarde informatie is gescheiden in algemene informatie of specifiek toegespitst op Rotterdam of Den Haag.

Diepte-interviews

Voor het onderzoek zijn er in totaal 31 diepte-interviews afgenomen met verschillende partijen die direct of indirect met de onvergunde sector van de seksbranche in aanraking komen. De geïnterviewde partijen kunnen onderverdeeld worden in de volgende categorieën: 1) maatschappelijke hulpverlening bieden gericht op sekswerkers, 2) hulpverlening bieden niet toegespitst op de seksbranche, maar hier wel mee in aanraking komen, 3) de politie, 4) sekswerkers en ervaringsdeskundigen, 5) personen die werkzaam zijn bij de gemeente, en 6) kenniscentra. Op deze manier kan, naast de verkregen informatie uit literatuuronderzoek – die vanwege de snelle ontwikkelingen binnen de sector, mogelijk snel verouderd is –, actuele informatie worden verzameld. Om de anonimiteit van respondenten te waarborgen, worden in dit onderzoek de ketenpartners, met wie diepte-interviews zijn afgenomen, aangeduid met pseudoniemen.

1. INLEIDING

De interviews zijn gegroepeerd in de volgende categorieën: HP, HA, P, ED, GR en KC. Aan elke aanduiding is een uniek cijfer toegevoegd, gevolgd door het jaartal waarin het interview heeft plaatsgevonden. Dit resulteert in bronvermeldingen zoals 'HP1, 2024' of 'ED6, 2025'. Op deze manier blijft herleidbaarheid binnen het onderzoek gewaarborgd, terwijl de identiteit van de respondenten beschermd blijft. Aan het einde van dit rapport is onder het hoofdstuk referenties een overzicht te vinden van alle pseudoniemen. Van de ketenpartners die expliciet toestemming hebben gegeven voor naamsvermelding, zijn de logo's opgenomen in de bijlage aan het einde van dit rapport.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de verschillende vormen van sekswerk in Nederland besproken, waarbij er onderscheid gemaakt wordt tussen legaal vergund en onvergunde sekswerk, en illegaal sekswerk. Onder illegaal sekswerk vallen onvergunde sekswerk, niet-legale arbeid en minderjarigheid.¹ In verband met de focus van dit onderzoek op de onvergunde sector, zijn de paragrafen over de onvergunde sector uitgebreider beschreven dan die over de vergunde sector. Hoofdstuk 3 richt zich op de profielen van sekswerkers, waarbij drie groeperingen worden onderscheiden. Daarnaast komen de beweegredenen van sekswerkers en hun demografische kenmerken aan bod, waaronder geslacht, leeftijd, afkomst, opleidingsniveau en religie. Hoofdstuk 4 behandelt de verschuiving van de vergunde naar de onvergunde sector en de trends die hieraan hebben bijgedragen, evenals de implicaties die hieruit voortkomen. In hoofdstuk 5 staat de rol van de hulpverlening centraal, gericht op de betrokken partijen binnen het veld en de methodes die zij hanteren om de doelgroep in de onvergunde sector te bereiken. Vervolgens bevat hoofdstuk 6 informatie specifiek toegespitst op Rotterdam, en hoofdstuk 7 op Den Haag. Tot slot volgt in hoofdstuk 8 de conclusie, waarin de onderzoeksvragen worden beantwoord. Hieruit voortkomend worden er verschillende aanbevelingen gedaan.

1.6 Terminologie en afbakening

We erkennen dat binnen de seksbranche uiteenlopende perspectieven op sekswerk bestaan, waarbij het gebruik van specifieke terminologie een belangrijke rol speelt binnen het maatschappelijke en academische debat over sekswerk. In dit onderzoek is gestreefd naar een zo objectief mogelijke benadering, waarbij zorgvuldig is nagedacht over de terminologie. Voor de leesbaarheid van dit onderzoek hanteren we de term 'sekswerker' als overkoepelende aanduiding voor personen die werkzaam zijn binnen de seksbranche. Er wordt hier geen direct onderscheid gemaakt tussen hen die zichzelf als sekswerker zien en zij die (vermeend) slachtoffer van seksuele uitbuiting zijn. Deze keuze is gemaakt aangezien dit onderzoek zich focust op het in kaart brengen van de onvergunde sector en hoe personen die daarin werkzaam zijn bereikt kunnen worden. In deze contactfase is het vaak nog niet mogelijk om te kunnen onderscheiden of een sekswerker vrijwillig of gedwongen dit werk doet. Daar waar toch een onderscheid gemaakt wordt, zal dit specifiek worden vermeld.

---

¹ Seksuele uitbuiting wordt, al is het uiteraard een illegale vorm van sekswerk, hier niet expliciet genoemd aangezien dit zowel in de vergunde als de onvergunde sector plaatsvindt.

1. INLEIDING

Over het algemeen verwijst sekswerk naar alle vormen van betaalde seksuele diensten. Dit kan zowel fysiek als digitaal plaatsvinden en omvat verschillende vormen, zoals: prostitutie (straatprostitutie, raamprostitutie, escortservices, clubs, privéontvangsten), online en camwerk (betaalde seksuele content via platforms zoals OnlyFans, webcamsessies), erotische massages, sugaring (waarbij financiële ondersteuning wordt geboden in ruil voor gezelschap en/of seksuele diensten), enfetish- en BDSM-diensten (alle vormen van consensueel erotisch machtsspel). Prostitutie is een specifiekere term die onder de overkoepelende term sekswerk valt, waarbij er verwezen wordt naar seksuele handelingen die direct tegen betaling worden verricht. In dit onderzoek is gekozen voor het gebruik van de term sekswerk, aangezien de term 'prostitutie' vaak een negatieve connotatie met zich meebrengt en de term sekswerk zowel binnen het maatschappelijke als academische debat de meer hanteerbare term is.

Daarnaast is het van belang te vermelden dat dit onderzoek onder andere is gebaseerd op gesprekken met hulpverleningsorganisaties en instanties die controles uitvoeren binnen de sector. Ondanks dat de controles in de gehele onvergunde sector uitgevoerd worden, wordt in verband met capaciteit grotendeels gefilterd op advertenties die misstanden doen vermoeden (P2, 2024). Dit betekent dat de ervaringen van sekswerkers die zonder vergunning werken, maar geen problemen ondervinden, mogelijk minder belicht worden binnen het onderzoek. We willen hiermee voorkomen dat het onderzoek een eenzijdig of vertekend beeld schetst van de gehele onvergunde sector.

2.

**DE SEKSBRANCHE IN
NEDERLAND**

2. DE SEKSBRANCHE IN NEDERLAND

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de seksbranche in Nederland en de verschillende vormen van sekswerk die hierin onderscheiden kunnen worden.

De wet bepaalt dat sekswerk een legaal beroep is, waarbij gemeenten vergunningen kunnen verstrekken voor het legaal uitvoeren van dit beroep (Daalder, 2015). Omdat het beleid op sekswerk lokaal is belegd, verschilt per gemeente welke vormen van sekswerk als vergund, onvergund, legaal of illegaal worden beschouwd. Dit leidt regelmatig tot verwarring over de definities hiervan (Bleeker & van den Braak, 2021a).

Binnen het discours over sekswerk bestaat discussie over het gebruik van termen als ‘illegaal sekswerk’ en ‘onvergund sekswerk’. Vanwege de gevoeligheid en controversie rondom deze terminologie is in dit onderzoek gekozen voor een objectieve en feitelijke benadering, waarbij een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen drie categorieën: legaal en vergund sekswerk, legaal en onvergund sekswerk, en illegaal sekswerk.

Illegaal sekswerk omvat situaties waarin sprake is van onvergund werken, illegale arbeid of minderjarigheid. Daarbij wordt expliciet onderscheid gemaakt tussen legaal onvergund werken – dat binnen de grenzen van de wet valt, maar buiten een vergunningstelsel plaatsvindt – en activiteiten die wettelijk niet zijn toegestaan. De term ‘illegaal’ wordt in dit onderzoek dan ook uitsluitend in juridische zin gehanteerd, zonder moreel of normatief oordeel.

Ter illustratie: iemand met een rijbewijs heeft toestemming om auto te rijden. Indien die persoon echter aan de verkeerde kant van de weg rijdt, handelt hij of zij in strijd met de verkeersregels. Hoewel het autorijden op zichzelf legaal is, maakt deze overtreding het handelen onrechtmatig en daarmee illegaal. Op soortgelijke wijze verwijst ‘illegaal’ in deze studie uitsluitend naar gedragingen die in strijd zijn met landelijke of lokale wet- en regelgeving.

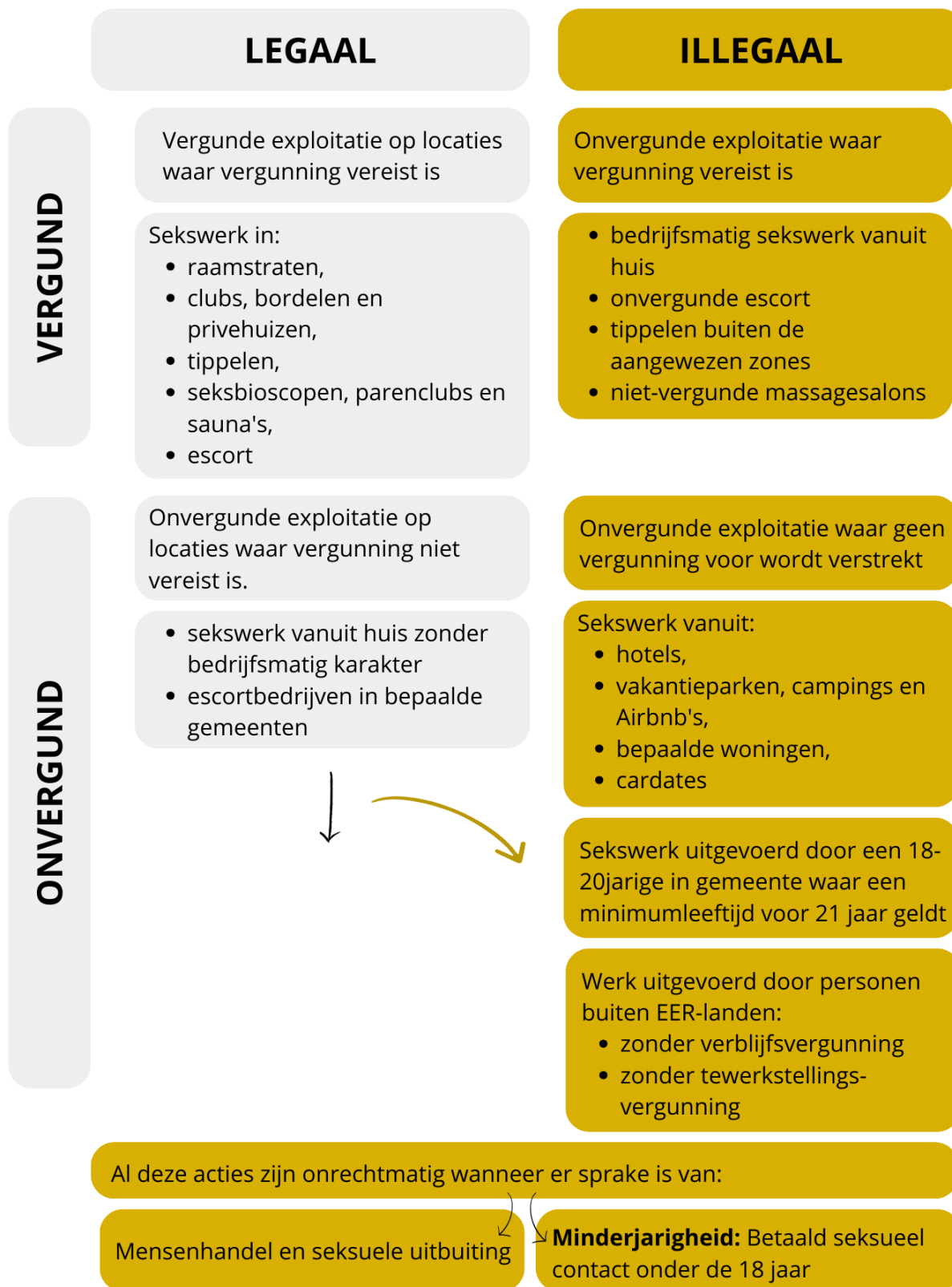

Figuur 1. Wat is illegaal?

Hoewel gemeenten doorgaans uitgaan van een driedeling – vergund, onvergund en illegaal – blijkt uit de praktijk dat de categorie ‘onvergund’ nauwelijks werkbaar is. De vereisten voor legaal onvergund sekswerk zijn zo strikt dat veel sekswerkers feitelijk onder de categorie ‘illegaal’ vallen. Zo wordt het regelmatig adverteren door sekswerkers juridisch vaak als illegaal beschouwd (Eggen, 2022).

2. DE SEKSBRANCHE IN NEDERLAND

In onderstaande tabel zijn de verschillende vormen van sekswerk uiteengezet.

Figuur 2. Verschillende vormen sekswerk

2. DE SEKSBRANCHE IN NEDERLAND

2.1 Legaal sekswerk

Legaal sekswerk kan zowel vergund als onvergund plaatsvinden. Een seksbedrijf wordt als legaal onvergund beschouwd wanneer het is gevestigd in een gemeente waar geen vergunningplicht geldt voor deze vorm van sekswerk (Rijnink & Van Wijk, 2020). In Nederland mogen alle inwoners vanaf 18 jaar en ouder sekswerk verrichten, mits zij een geldige verblijfstitel hebben waarmee zij werkzaam mogen zijn in Nederland en de gemeente waarin zij werkzaam zijn, dit toelaat (Nijkamp, 2014; Bleeker & van den Braak, 2021a). Al jaren is er een akkoord op het wetsvoorstel in de Wet regulering sekswerk (Wrs) om de minimumleeftijd landelijk te verhogen naar 21 jaar, al is dit tot op heden nog niet schriftelijk vastgelegd in het Nederlands wetboek. Echter, veel gemeenten hebben de leeftijdsgrens van 21 jaar nu al opgenomen in de lokale Algemeen Plaatselijke Verordening (APV)². Dit betekent dat exploitanten van seksbedrijven in die gemeenten alleen een vergunning krijgen als zij uitsluitend sekswerkers van 21 jaar en ouder in dienst nemen. Sekswerkers zelf krijgen meestal geen individuele vergunning, tenzij zij bijvoorbeeld een eigen bedrijf oprichten en als zelfstandig ondernemer werken. In sommige gemeenten met een registratie- of vergunningstelsel voor zelfstandig werkende sekswerkers kan dit wel het geval zijn, maar dit is niet overal zo (Bleeker & van den Braak, 2021a; Swart, 2021). Tevens vermeldt de APV de ruimtelijke ordeningsregels waaraan seksbedrijven moeten voldoen. Doorgaans staat hierin vermeld dat zij zich niet mogen bevinden in woonwijken of in de nabijheid van scholen of kerkgebouwen (Rijksoverheid, z.d.). Daarnaast moeten deze seksbedrijven voldoen aan gezondheids- en veiligheidsnormen, die onder meer betrekking hebben op hygiënevoorschriften, brandveiligheid en algemene arbeidsomstandigheden, zodat zowel sekswerkers als klanten beschermd zijn (Soa Aids Nederland, 2016). Om ervoor te zorgen dat de wetgeving wordt nageleefd, voeren gemeenten en de politie regelmatig controles uit binnen seksbedrijven (P2, 2024).

2.1.1 Legaal vergund

Vormen van sekswerk die legaal zijn, en waar een vergunning voor verstrekt moet worden, zijn sekswerk in raamstraten, sekswerk in clubs, bordelen en privéhuizen, tippelen en escortbedrijven in bepaalde gemeenten (Rijnink & van Wijk, 2020; Daalder, 2015; Bleeker & van den Braak, 2021a; Winter et al., 2016).

Sekswerk in raamstraten

Dit is een plaatsgebonden vorm van sekswerk, en tevens de meest zichtbare vorm. Hier worden klanten geworven vanachter een raam, waarbij de sekswerker zichtbaar is in het openbaar (Bleeker & van den Braak, 2021; Daalder, 2015). Uit voormalig onderzoek blijkt dat beweegredenen voor sekswerk in raamstraten onder andere veiligheid, zelfstandigheid, duidelijkheid (en gemak) en anonimiteit (scheiding tussen werk en privé) zijn (Rijnink & van Wijk, 2020). Van alle vormen maken de sekswerkers in de straat het meeste aantal uren per week, en zijn de casussen waarbij er sprake is van gedwongen sekswerk in de vergunde sector hier het hoogst. Ook is het percentage waarbij de sekswerker voor dit werk nooit een andere betaalde baan heeft gehad bij deze vorm het hoogst (Rijnink & van Wijk, 2020).

² De APV is een verordening die door een gemeente wordt vastgesteld en regels bevat omtrent de openbare orde en veiligheid binnen die gemeente. Hier valt ook sekswerk onder. Elke gemeente stelt haar eigen APV vast, waardoor de inhoud per gemeente kan verschillen.

2. DE SEKSBRANCHE IN NEDERLAND

Sekswerk in clubs, bordelen en privéhuizen

Deze vorm van sekswerk vindt plaats in besloten ruimtes die publiekelijk toegankelijk zijn. Klanten komen binnen in een ontvangstruimte waar zij uit meerdere sekswerkers kunnen kiezen. Privéhuizen hebben, ten opzichte van seksclubs, geen horecaverunning (Daalder, 2015). Net als sekswerk in raamstraten zijn seksclubs en privéhuizen vormen van plaatsgebonden sekswerk (Nijkamp, 2014).

Tippelen

Bij tippelen worden klanten geworven op straat. Wanneer dit gebeurt op de daarvoor aangewezen plekken, ook wel tippelzones genoemd, is dit legaal. Gebeurt dit hierbuiten, dan is het per definitie illegaal (Bleeker & van den Braak, 2021a; Nationaal Rapporteur, 2016). In Nederland zijn er echter nog twee steden waarin vanuit tippelzones gewerkt mag worden; in Arnhem en Nijmegen (Soa Aids Nederland, z.d.; Rijnink & van Wijk, 2020; Martinelli, et al., 2024). Utrecht had tot 2021 ook een tippelzone, maar deze is inmiddels gesloten (Soa Aids Nederland, z.d.). Uit eerder onderzoek blijkt dat in 2017 nog negen vergunde sekswerkers op de tippelzone in Arnhem werkten. Aangezien er destijds 240 unieke advertenties op het internet te vinden waren van sekswerkers die werkzaam waren in Arnhem, wijst het erop dat een groot aandeel van sekswerkers in de onvergunde branche opereert. Zij werken vermoedelijk illegaal op straat, in massagesalons en in hotels (Rijnink & van Wijk, 2020). Er worden op dit moment geen nieuwe sekswerkers meer toegelaten op de tippelzone in Arnhem (Soa Aids Nederland, z.d.). Op een tippelzone verloopt het werk op een specifieke manier. Klanten rijden met hun auto het gebied binnen, en de sekswerker probeert contact te leggen door oogcontact te maken of de auto in te kijken. Vervolgens bespreekt de sekswerker met de klant wat de mogelijkheden zijn, welke diensten worden aangeboden, en tegen welke prijs. Als de klant akkoord gaat, stapt de sekswerker in de auto en rijden ze samen naar een afwerkplek, oftewel een parkeerplaats met veel privacy. Daar betaalt de klant het afgesproken bedrag en vindt de ontmoeting plaats (Soa Aids Nederland, z.d.). De tippelzone biedt zo een gereguleerde werkplek waar sekswerkers onder bepaalde voorwaarden kunnen werken, zonder afhankelijk te zijn van exploitanten (Martinelli et al., 2024).

Om de veiligheid van de sekswerkers te waarborgen, is er bewaking op de tippelzone aanwezig. Ook is er een huiskamer waar sekswerkers even pauze kunnen nemen, hun make-up bijwerken en met collega's praten. Daarnaast biedt de huiskamer een plek waar sekswerkers ondersteuning en informatie kunnen krijgen. Naast praktische hulp, zoals toegang tot condooms en medische zorg, biedt de huiskamer ook psychologische en sociale ondersteuning door hulpverleners (Martinelli et al., 2024; Soa Aids Nederland, z.d.). Na de sluiting van de Utrechtse tippelzone in 2021 werd duidelijk dat de tippelzone voor veel sekswerkers niet alleen een werkplek was, maar ook een belangrijke sociale functie had. Veel sekswerkers gaven aan dat ze de sociale contacten met collega's, klanten en hulpverleners misten, wat bij sommigen leidde tot eenzaamheid en mentale gezondheidsproblemen (Martinelli et al., 2024).

Sekswerk buiten de tippelzone op straat is verboden en kan leiden tot een arrestatie door de politie. Ook wanneer dit wordt gedaan door geregistreerde vrouwen buiten de openingstijden van de tippelzone (Nijkamp, 2014). Sekswerkers die niet op de tippelzone werken, mogen ook geen gebruik maken van de huiskamer. Wel kunnen de hulpverleners van de huiskamer hen op andere manieren hulp en informatie bieden, ook zonder dat ze in bezit zijn van een pasje, i.e. vergunning (Soa Aids Nederland, z.d.).

Op de tippelzone werken over het algemeen vrouwen, al zijn er soms ook transgender sekswerkers actief (Soa Aids Nederland, z.d.).

2. DE SEKSBRANCHE IN NEDERLAND

Sekswerk in seksbioscopen, parenclubs en sauna's

Sekswerk in seksbioscopen, parenclubs en sauna's is legaal in Nederland, mits deze (seks)bedrijven voldoen aan specifieke wet- en regelgeving, zoals vastgelegd in het gemeentelijk beleid. Om legaal te opereren, moeten seksbioscopen, parenclubs en sauna's een vergunning verkrijgen van de gemeente waarin ze gevestigd zijn (Bleeker & van den Braak, 2021a).

Escort (vergund)

Escort is een vorm van sekswerk dat niet plaatsgebonden is. Wat deze vorm van sekswerk typeert, en tevens onderscheidt van de andere vormen, is dat de klant niet naar de sekswerker toegaat, maar de sekswerker naar de klant (Rijnink & van Wijk, 2020; Nijkamp, 2014). Het contact tussen de klant kan gedaan worden door een zelfstandige sekswerker of via een escortbedrijf (Rijnink & van Wijk, 2020). Dit gebeurt vaak telefonisch of via het internet, waarbij de klant de locatie kiest. De rol van de bedrijven is hierbij het bemiddelen tussen de sekswerker en de klant (Nijkamp, 2014). Van alle vormen van sekswerk maakt de sekswerker in de escort gemiddeld de minste uren, en werken de sekswerkers die met dit werk zijn begonnen omdat ze het leuk vinden het meest in de escort (en thuis) (Rijnink & van Wijk, 2020; van der Wagen, Daalder & Bijleveld, 2010).

Het verschilt per gemeente of een escortbedrijf een vergunning aan dient te vragen of niet. Zo zijn er gemeenten die werken met een vergunningplicht, gemeenten die werken zonder vergunningplicht, maar met meldplicht, en gemeenten waar escortbedrijven zonder vergunning kunnen opereren (Winter et al., 2016). Gemeenten die een vergunningplicht hebben voor escortbedrijven hebben vaak moeite met controle en toezicht houden en missen de capaciteit om frequent controles uit te voeren in deze sector (Nijkamp, 2014).

2.1.2 Legaal onvergund

Vormen van legaal sekswerk in de onvergunde sector zijn sekswerk vanuit huis en de escort. Al blijkt dit, zoals aangegeven, in de praktijk lastig te realiseren (Daalder, 2015; Eggens, 2022; Rijnink & van Wijk, 2020; Witsiers, 2024).

Sekswerk vanuit huis

In sommige gemeenten is het toegestaan om sekswerk te verrichten vanuit de eigen woning, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Al kunnen de specifieke voorwaarden per APV verschillen, is het in de meeste gevallen zo dat de sekswerker ingeschreven moet staan als ZZP'er bij de Kamer van Koophandel (KvK), mag niemand anders vanuit dezelfde woning sekswerk uitoefenen, mag er niet actief geadverteerd worden om klanten te werven, en mag de woning niet de uitstraling van een seksbedrijf hebben, waar omwonenden mogelijk last van kunnen krijgen (Nijkamp, 2014). Of de situatie wordt gezien als bedrijfsmatig, verschilt per gemeente en wat hierover in de APV wordt bepaald (Bleeker & van den Braak, 2021).

Lange tijd waren Lelystad, Tilburg en Assen de enige gemeenten die dit expliciet toestonden (Pointer, KRO-NCRV, 2023). Recente beleidswijzigingen leiden ertoe dat Utrecht en Hilversum nu ook sekswerk vanuit huis onder voorwaarden toestaan. In Utrecht wordt sekswerk vanuit de eigen woning bijvoorbeeld behandeld als elk ander aan huis gebonden beroep (Gemeente Utrecht, 2024). In Hilversum geldt een soortgelijk beleid, waarbij sekswerk op kleine schaal vanuit huis is toegestaan (NOS, 2024). Omdat het gemeentelijk sekswerkbeleid voortdurend in ontwikkeling is, is het voor sekswerkers en exploitanten van seksbedrijven essentieel om zich goed te informeren over de specifieke regelgeving in hun gemeente.

2. DE SEKSBRANCHE IN NEDERLAND

Escort (onvergund)

In een groot aantal gemeenten geldt geen vergunningplicht voor escortbedrijven. Wanneer zich binnen deze gemeenten escortactiviteiten voordoen, zijn deze dus ook niet illegaal (Winter et al., 2016). Omdat het sekswerk niet plaatsgebonden is, wordt zo'n bedrijf niet gezien als seksbedrijf. Dit maakt het aantrekkelijk voor escortbedrijven om zich in zulke gemeenten te vestigen. Zij kunnen vervolgens hun diensten aanbieden in gemeenten waar de vergunningplicht wel geldt, maar niet bestuurlijk vervolgd worden aangezien er sprake is van niet-vergunde, legale escort in de gemeente waar het bedrijf gevestigd is. Daarbij kunnen escortbedrijven zich gemakkelijk verplaatsen, mocht de gemeente waar zij gevestigd zijn wijzigingen aanbrengen in de plaatselijke verordening, aangezien zij vaak alleen afhankelijk zijn van een telefoon of internet (Nijkamp, 2014; Winter et al., 2016).

2.2 Illegaal sekswerk

Sekswork is illegaal wanneer deze in strijd is met de wet- en regelgeving. Illegaal sekswork kan onderverdeeld worden in de categorieën onvergund sekswork, illegale arbeid en minderjarigheid. Is de vorm van sekswork in strijd met de lokale wet- en regelgeving, dan is er sprake van onvergund sekswork in gemeenten waar wel een vergunningplicht geldt. Is sekswork in strijd met de nationale wetgeving, dan is er sprake van mensenhandel, illegaliteit of minderjarigheid (Rijnink & van Wijk, 2020; Witsiers, 2024).

2.2.1 Onvergund sekswork

De meest voorkomende vorm van 'illegaal sekswork' betreft het aanbod van bedrijfsmatig onvergund sekswork in gemeenten waar een vergunningplicht geldt (Bleeker & van den Braak, 2021a). Dit omvat onder andere bedrijfsmatig sekswork vanuit huis, onvergunde escort (in gemeenten waar een vergunningsplicht geldt), tippelen buiten de aangewezen zones, en onvergunde massagesalons (Nationaal Rapporteur, 2016; Nijkamp, 2014; Rijnink & van Wijk, 2020). Wanneer in Rotterdam meldingen binnenkomen bij de politie over het vermoeden van het plaatsvinden van onvergund sekswork, blijkt dit in negen van de tien gevallen correct te zijn (P4, 2024). Veel betrokkenen zijn zich niet bewust van de vergunningplicht; sommigen zijn slechts tijdelijk aanwezig en reizen snel door naar een andere stad of zelfs naar het buitenland. Dit maakt het handhaven van regels en het bieden van ondersteuning extra uitdagend (Bleeker & van den Braak, 2021a; Witsiers, 2024; HA2, 2024; P2, 2024; P4, 2024; HP11, 2024). Zo zijn er groepen die geen belasting betalen en vaak rouleren, met als gevolg dat hun huisvesting niet op orde is en ze geen verzekering hebben. Deze laatste groep blijkt vaak lastig te bereiken. Het gaat hierbij vaak om seksworkers uit het buitenland (P2, 2024; Witsiers, 2024).

Daarnaast vindt sekswork plaats op locaties waar dit volgens de APV niet is toegestaan, en het dus ook onmogelijk is om een vergunning voor te krijgen. Hierbij gaat het onder andere om sekswork vanuit hotels, vanuit vakantieparken, campings, Airbnb's, cardates en cruiseplaatsen (Nijkamp, 2014; van Wijk et al., 2014; ED1, 2024; HP11, 2024).

2. DE SEKSBRANCHE IN NEDERLAND

Sekswerk vanuit hotels

Bij sekswerk vanuit hotels huurt de sekswerker zelf een kamer en ontvangt hier klanten. Dit is echter niet toegestaan, en wordt dan ook gezien als een illegale vorm van sekswerk (Defence for Children, 2022; Nijkamp, 2014). Ook binnen de escortbranche neemt de ontvangst van klanten in hotels toe. Escortbedrijven maken steeds vaker voor de klant reserveringen bij luxe hotels en restaurants. Als hotels ervan op de hoogte zijn dat de boeking is gedaan door een escortbedrijf of een sekswerker zelf, mogen zij hieraan niet meewerken. Staan zij dit wel toe, dan kan de gemeente een last onder dwangsom opleggen (Bleeker & van den Braak, 2021a; Defence for Children, 2022). Escort binnen hotels is echter wel toegestaan wanneer de klant een kamer boekt en de sekswerker ontvangt (Bleeker & van den Braak, 2021a; Defence for Children, 2022; KHN, 2024).

In de praktijk blijkt dat sekswerkers steeds subtieler te werk gaan en de obstakels van hoteliers weten te omzeilen. Veel sekswerkers ontvangen slechts een klein aantal klanten en gebruiken de hotelkamer voor webcamseks. Bij confrontatie dreigen ze vaak met een negatieve recensie, wat hotels onder druk zet om hen te tolereren. Waar sekswerkers vroeger vooral kozen voor afgelegen locaties met eigen parkeerplaatsen, komt deze vorm nu in vrijwel alle hotels voor (KHN, 2024). Deze situatie benadrukt de complexiteit van het probleem en de uitdagingen bij het handhaven van regelgeving in de hotelindustrie. Er zijn echter specifieke kenmerken van hotels die aantrekkelijk zijn voor onvergund sekswerk. Zo wordt vaak gebruik gemaakt van hotels langs snelwegen (HP3, 2024). Daarnaast kiezen zowel zelfstandige sekswerkers voornamelijk volledig autonome hotels (Nijkamp, 2014; ED2, 2024). Dit geldt ook voor motels, waar je direct van buiten naar de kamer kunt gaan zonder een lobby te hoeven passeren (P3, 2024). Ondanks inspanningen om dit aan te pakken, maakt het openbare karakter van hotels en de mogelijkheid om kamers via online boekingsites te reserveren het vrijwel onmogelijk om volledige controle uit te oefenen. Hoewel extra controles mogelijk zijn, kan niet altijd met zekerheid worden vastgesteld dat er illegaal sekswerk plaatsvindt (KHN, 2024).

Volgens een ervaringsdeskundige die al jarenlang cliënten begeleidt die seksueel geweld en uitbuiting hebben meegemaakt binnen de seksbranche, worden beveiligers van hotels soms ingeschakeld door criminelen om hun activiteiten te faciliteren. Zij werven beveiligers via uitzendbureaus en richten zich daarbij vaak op mensen met een drugsverslaving. In ruil voor kortingen van dealers of gratis weekenddrugs raken deze beveiligers in de schulden en worden vervolgens gechanteed om mee te werken. Hun taak is onder andere om verdachte personen te weren of criminelen te waarschuwen bij politieaanwezigheid. Vaak benadert de politie het hotel via de hoofdingang, terwijl criminelen via nooduitgangen ontsnappen (ED, 2024).

2. DE SEKSBRANCHE IN NEDERLAND

Sekswerk vanuit vakantieparken, campings en Airbnb's

Sekswerkers maken steeds vaker gebruik van vakantieparken, campings en Airbnb's als werkplekken (Nationaal Rapporteur, 2016). Deze locaties bieden een discrete setting voor zowel de sekswerker als de klant. De korte verblijfsduur en de anonieme omgeving maken ze bijzonder aantrekkelijk. Voor sekswerkers biedt het huren van een bungalow of een plaats op een camping flexibiliteit, zonder de lasten van een vaste locatie.

Vakantieparken en campings bieden een hoge mate van privacy en anonimiteit. Met name afgelegen locaties vergemakkelijken ongezien werken, wat zowel klanten als sekswerkers aantrekt (HA2, 2024; Verheijen & Ghiraw, 2022). Daarnaast blijken verouderde vakantieparken zonder permanente bewoning en toezicht extra kwetsbaar voor onvergund sekswerk en mensenhandel. Afgelegen huisjes of caravans worden vaak gekozen vanwege de mogelijkheid om ongestoord klanten te ontvangen. Dergelijke parken zijn vooral aantrekkelijk wanneer zij geen uitgebreide toeristische voorzieningen hebben. Hoewel deze locaties voordelen bieden voor sekswerkers, kunnen ze ook uitdagingen met zich meebrengen. De informele setting kan bijvoorbeeld leiden tot conflicten met eigenaars of andere gasten. Bovendien blijft het gebruik van dergelijke locaties vaak onder de radar, wat handhaving bemoeilijkt (Verheijen & Ghiraw, 2022).

Met de opkomst van platforms zoals Airbnb, zijn er nog makkelijkere mogelijkheden ontstaan voor sekswerkers om tijdelijk vanuit een bepaalde locatie hun werk te verrichten (Rijnink & van Wijk, 2020). Veel mensen verhuren hun woningen voor een korte periode, wat een gevoel van flexibiliteit en toegankelijkheid creëert. Dit kan aantrekkelijk zijn voor zowel klanten als sekswerkers. De anonimiteit van het platform en de mogelijkheid om gemakkelijk een plek te boeken, maken het een interessante optie (P4, 2024; HP3, 2024). Ook faciliteerders maken hier gebruik van. Zij huren verschillende woningen en stellen deze dan beschikbaar aan de sekswerkers (P3, 2024). Er zijn zorgen over de impact van sekswerk op deze platforms. Verhuurders zijn vaak niet op de hoogte van de daadwerkelijke redenen waarom hun woning wordt geboekt, wat kan leiden tot onverwachte situaties (Bleeker & van den Braak, 2021a). Daarnaast kunnen platforms zoals Airbnb hun beleid aanpassen om dit soort activiteiten te ontmoedigen, wat de toegankelijkheid voor sekswerkers kan beperken.

Vakantieparken, campings en Airbnb's zijn, naast particuliere woningen en hotels, onder andere plekken waar de meldingen over vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel vandaan komen. Vermoedelijk gaat het vooral om personen uit Oost-Europa die op vakantieparken en campings worden aangetroffen, voor Nederlandse sekswerkers gelden deze vermoedens voornamelijk in Airbnb's (CoMensha, 2024).

2. DE SEKSBRANCHE IN NEDERLAND

Sekswerk vanuit bepaalde woningen

Sekswerk vindt plaats in verschillende soorten woningen, waaronder anti-kraak en sociale huurwoningen. Anti-kraak woningen zijn leegstaande panden die tijdelijk worden verhuurd om kraken te voorkomen. Sociale huurwoningen zijn bedoeld om mensen met lagere inkomens te voorzien van betaalbare huisvesting. Deze woningen worden ook gebruikt voor sekswerk, wat vaak tegen de huurregels ingaat en kan leiden tot ontruiming en juridische gevolgen (Huisvestings Advocaten, 2024).

De anonimiteit en flexibiliteit maken tijdelijk gehuurde woningen een aantrekkelijke locatie voor sekswerkers om hun werk te verrichten. Tegelijkertijd brengt deze werkwijze onzekerheden met zich mee: eigenaren kunnen bewoners onverwacht uitzetten, en strikte huurvoorwaarden kunnen extra druk opleveren (ED2, 2024; ED6, 2024). Bovendien hebben de vrouwen vaak geen direct contact met de verhuurders, maar regelen tussenpersonen de woningen en bieden zij deze aan in chatgroepen (Witsiers, 2024).

Soms verhuurt een verhuurder kamers in zijn woning aan sekswerkers, waarbij er bijvoorbeeld vier mensen voor honderd euro per dag werkzaam zijn vanuit de woning (Witsiers, 2024; HP3, 2024; P2, 2024). Tegelijkertijd geven verhuurders ook aan bewust kamers te verhuren aan sekswerkers zonder vergunning om hen een veilige werkplek te bieden (Nijkamp, 2014). In sommige gevallen woont de huurder zelf ook nog in de woning (Huisvestings Advocaten, 2024).

Niet alle verhuurders zijn op de hoogte van sekswerk in hun woningen (Nijkamp, 2014). Als verhuurders ongewenst sekswerk ontdekken, proberen ze meestal een vrijwillige huuropzegging te regelen, gezien het zero-tolerance beleid van woningcorporaties. Bij weigering volgt vaak een rechtszaak tot ontbinding van het huurcontract (Huisvestings Advocaten, 2024). Gemeenten kunnen sancties opleggen, zoals het sluiten van een pand of een last onder dwangsom. Dit gebeurt echter zelden, omdat het lastig is de verhuurder als overtreder aan te wijzen of overlast hard te maken (van Wijk et al., 2014).

Sekswerk via cardates

Cardates, of het gebruik van voertuigen als tijdelijke locaties voor sekswerk, is een andere vorm van illegaal sekswerk (Nationaal Rapporteur, 2016). Dit fenomeen komt vaak voor in stedelijke gebieden, waar discreet en tijdelijk gebruik van een auto een alternatief biedt voor traditionele sekswerklocaties. Hoewel het voor sekswerkers de mogelijkheid biedt om hun werkzaamheden te flexibiliseren en aan te passen aan hun omgeving, brengt het ook risico's met zich mee. De anonimiteit van een auto kan zowel bescherming als kwetsbaarheid bieden; het kan de zichtbaarheid voor handhaving verminderen, maar ook leiden tot onveilige situaties zonder toezicht (P2, 2024; ED1, 2024).

Sekswerk op cruiseplaatsen en in bossen

Cruiseplaatsen, oftewel buitenlocaties waar mensen samenkomen voor seksuele ontmoetingen, zoals parkeerplaatsen en bossen, worden gebruikt als homo-ontmoetingsplaatsen, en ook door sekswerkers die hier klanten werven (Daalder, 2015; Nationaal Rapporteur, 2016; Nijkamp, 2014). Er worden steeds vaker meldingen bij de politie gedaan over signalen van onvergund sekswerk op deze locaties, maar het is onduidelijk of dit te verklaren is door een daadwerkelijke toename van het fenomeen of van het herkennen van dit soort sekswerk (Nijkamp, 2014; Van Wijk et al., 2014). Omdat de plekken informeel en 'mobiel van aard' zijn, maakt het moeilijk deze te reguleren, wat bepaalde risico's met zich meebrengt (Nijkamp, 2014).

2. DE SEKSBRANCHE IN NEDERLAND

Niet-legale arbeid

Niet-legale arbeid komt voor wanneer sekswerkers werkzaam zijn zonder de juiste papieren die hen toestemming geven om in Nederland te werken. Dit betreft vooral mensen die afkomstig zijn van buiten de Europese Economische Ruimte (EER) (Nijkamp, 2014). Volgens de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) mag er geen inkomen worden genereerd vanuit arbeid in Nederland door personen van buiten de EER, inclusief in de seksbranche, wanneer hen geen werkvergunning is verstrekt. Sekswerkers uit deze regio's, zoals Midden- en Oost-Europa, kunnen geen tewerkstellingsvergunning krijgen voor sekswerk in Nederland (Nijkamp, 2014; Rijnink & van Wijk, 2020). Uit recent onderzoek is gebleken dat het merendeel van de meldingen over misstanden in de seksbranche betrekking heeft op sekswerkers die zonder de vereiste documenten werkzaam zijn (Bleeker & van den Braak, 2021a).

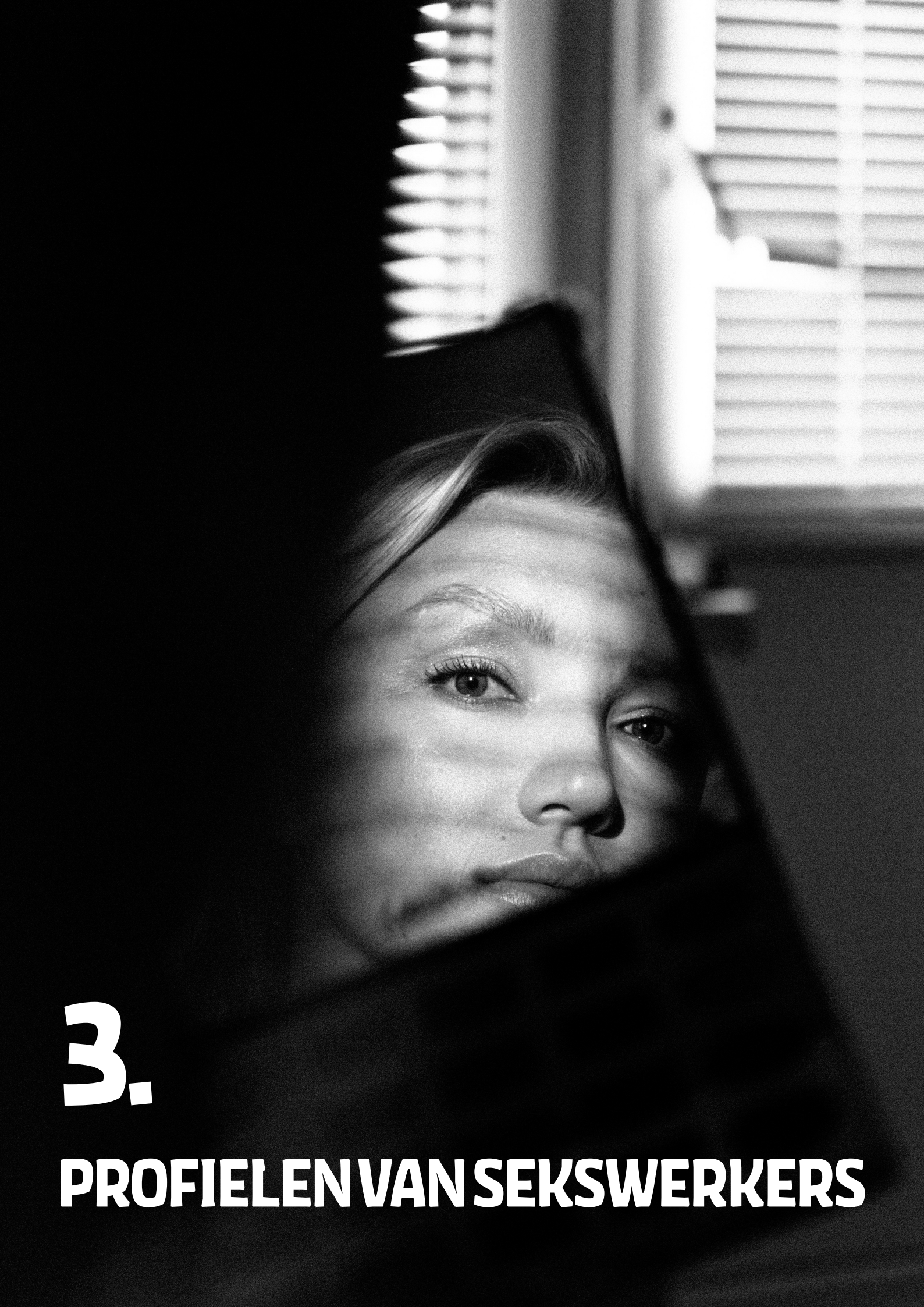
Het fenomeen van ongedocumenteerde sekswerkers blijft onderbelicht, aangezien meldingen van migranten voornamelijk afkomstig zijn van opvangcentra, waar een dergelijke documentatie van de verblijfsstatus noodzakelijk is om daar te kunnen verblijven. Hierdoor worden ongedocumenteerde sekswerkers vaak niet geregistreerd, wat de zichtbaarheid van deze groep in de samenleving beperkt (KC1, 2024). Daarnaast vallen ongedocumenteerde sekswerkers vaak tussen wal en schip in de zorgverlening. Door het ontbreken van de juiste papieren kunnen zij geen aanspraak maken op reguliere zorg of maatschappelijke ondersteuning (HP6, 2024; HA3, 2024). Dit probleem wordt versterkt door een gebrek aan kennis over administratieve regelingen, zoals zorgverzekeringen en belastingaangifte, waardoor sommigen te maken krijgen met boetes en schulden (de Wildt, 2024).

Tijdens controles van de politie in de onvergunde sector wordt bevestigd dat meer dan de helft van de sekswerkers ongedocumenteerd is, wat een bepaald inzicht geeft in de omvang van illegale arbeid binnen de sector (P2, 2024). Veel van hen vermijden contact met autoriteiten uit angst voor arrestatie of uitzetting. Bovendien leidt hun status ertoe dat zij afhankelijk zijn van tussenpersonen voor huisvesting en werkplekken (de Wildt, 2024; Vanwesenbeeck, Janssen, & Wijers, 2019).

Minderjarigheid

Er is sprake van illegaal sekswerk wanneer degene die de diensten aanbiedt jonger is dan 18 jaar. Het aanbieden van sekswerk door een minderjarige is volgens de wet altijd illegaal, ongeacht of de minderjarige er vrijwillig voor kiest deze diensten aan te bieden. Wanneer een klant gebruikt maakt van deze diensten, is diegene strafbaar (Nijkamp, 2014). Bovendien wordt elke vorm van sekswerk door een minderjarige direct als mensenhandel beschouwd, ongeacht of er sprake is van dwang of niet. Dit betekent dat iemand van 17 er vrijwillig voor kan kiezen dit werk te doen, maar desondanks wettelijk als slachtoffer van mensenhandel wordt gezien (ED7, 2025; Nationaal Rapporteur, 2016).

Kenmerken van minderjarigen die sekswerk verrichten, zijn onder andere: problemen thuis, een laag zelfbeeld, licht verstandelijke beperking, opgroeien in een instabiele omgeving, vatbaarheid voor erkenning en aandacht, onzekerheid, een laag opleidingsniveau en moeite met het aangeven van grenzen (Nijkamp, 2014). Desondanks komt de politie minderjarigheid zelden tegen bij controles, wat erop wijst dat het in de praktijk moeilijk te detecteren is of minder voorkomt dan wellicht verwacht (Van Wijk et al., 2014; P2, 2024).

3.

PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

Hoewel het profiel van sekswerkers binnen de seksbranche zo heterogeen is dat er lastig gegeneraliseerde uitspraken gedaan kunnen worden, is het toch mogelijk om over bepaalde kenmerken wat te zeggen (Rijnink & van Wijk; 2020). Zowel in de literatuur als in de praktijk worden sekswerkers onderverdeeld in drie categorieën, waarbij de verdeling gemaakt wordt op basis van motivatie, context en mate van keuzevrijheid (Bleeker & van den Braak, 2021b; Heemskerk, 2016; HP9, 2025). Een beter begrip van de profielen en achtergronden van sekswerkers kan hulpverleners helpen bij het ontwikkelen van gerichte interventies en passende ondersteuning op hen die werkzaam zijn in de onvergunde sector.

Figuur 3. Profielen van sekswerkers

3.1 Groeperingen

3.1.1 De 'Happy Hooker' / de autonome sekswerker ³

Dit is een groep die uit vrije wil en met tevredenheid voor sekswerk kiest. Voor hen is het een weloverwogen beslissing, vaak omdat ze het werk als gevarieerd, spannend en leuk ervaren (Aipassa et al., 2017; Krumei, 2020; Pereira, 2021; Wagen et al., 2010). Het beroep biedt hen een gevoel van empowerment, zelfvertrouwen en controle (Wagen et al., 2010). Ze zien zichzelf als professionals die grenzen kunnen stellen en hun klanten kunnen selecteren (Comte, 2013; Krumei, 2020). Sekswerk biedt deze groep flexibiliteit en de mogelijkheid om hun eigen uren te bepalen, wat voor sommigen gepaard gaat met voordelen op zowel economisch als sociaal vlak (Comte, 2013; Krumei, 2020; Pereira, 2021). Voor deze sekswerkers is sekswerk niet alleen een bron van inkomsten, maar ook een manier om hun persoonlijke en professionele vaardigheden te ontwikkelen en hun leven in te richten zoals zij dat willen (Comte 2013; Krumei, 2020; Wagen et al., 2010). Een voorbeeld zijn escorts of high-class sekswerkers die het beroep als een bewuste carrièrekeuze beschouwen (Wagen et al., 2010).

³ In de literatuur wordt veelal de term 'happy hooker' gebruikt, maar in verband met destigmatisering hanteren wij de term 'autonome sekswerker'.

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

3.1.2 Slachtoffers van uitbuiting

Daartegenover staat de groep sekswerkers die onder dwang of exploitatie werkt. Deze personen zijn vaak slachtoffer van mensenhandel of manipulatie door derden. Al staat illegaal sekswerk niet gelijk aan mensenhandel, is bekend dat de seksbranche hier kwetsbaar voor is, en dat illegaliteit de kans op seksuele uitbuiting vergroot (Nationaal Rapporteur, 2016; Vanwesenbeeck et al., 2019; Witsiers, 2024). De Nationaal Rapporteur definieert seksuele uitbuiting als: “Bij seksuele uitbuiting wordt iemand gedwongen om seksuele diensten te verlenen tegen betaling. De betaling kan plaatsvinden in de vorm van geld of andere vergoedingen, zoals kleding of eten.” (Nationaal Rapporteur, n.d.). In Nederland is seksuele uitbuiting de meest voorkomende vorm van mensenhandel. Dit kan zowel fysiek in de branche, als online plaatsvinden, waarbij personen bijvoorbeeld worden gedwongen tot het verrichten van seksuele diensten via de webcam (Nationaal Rapporteur, z.d; Rijksoverheid, 2024).

Mensenhandel is moeilijk hard te maken door de wetgeving en het feit dat slachtoffers zichzelf niet als zodanig herkennen (Daalder, 2015). Zo zijn er sekswerkers die gedwongen werken, maar dit zelf niet inzien door manipulatie en psychisch misbruik (Bekken, Simons & Noteboom, 2021; ED2, 2024). Daarbij kan een Oost-Europese vrouw bijvoorbeeld in Nederland meer verdienen in sekswerk dan in haar land van herkomst, zelfs wanneer ze een groot deel van haar inkomsten moet afstaan aan een tussenpersoon. Het feit dat een telefonist 50% van hun verdiensten inneemt, wordt dan niet als een probleem beschouwd (Daalder, 2015; (Vanwesenbeeck et al., 2019; HP3, 2024). Desondanks is er sprake van seksuele uitbuiting.

Hoewel uit onderzoek blijkt dat problemen in de thuissituatie tijdens de jeugd in veel gevallen bijdragen aan een verhoogde kwetsbaarheid voor uitbuiting, vormt dit geen noodzakelijke voorwaarde om in een uitbuitingssituatie terecht te komen (Bekken et al., 2021). Een ervaringsdeskundige benadrukt hoe zij opgroeide in een warm en beschermend gezin, zonder tekenen van problematische omstandigheden (ED1, 2024). Daarnaast is er het verhaal van een meisje met een stabiele en liefdevolle jeugd, met sportieve activiteiten en betrokken ouders. Toch werd zij slachtoffer van ronseling door een vriend met een drugsverslaving, die haar misbruikte om in zijn behoefte te voorzien (ED2, 2024). Deze voorbeelden onderstrepen dat kwetsbaarheid niet uitsluitend voortkomt uit een moeilijke jeugd, maar ook kan ontstaan door manipulatie en misbruik binnen persoonlijke relaties.

Ook als iemand zich wel identificeert als slachtoffer, blijft het onwaarschijnlijk dat zij dit tijdens een eerste ontmoeting met onder andere hulpverlening zal benoemen. In de meeste gevallen uit angst voor de pooier, schaamte en gebrek aan vertrouwen in de politie en zorginstellingen (P4, 2024; P5, 2024; GR1, 2024). Hun omstandigheden worden gekenmerkt door een gebrek aan keuzevrijheid, waarbij ze worden gecontroleerd en misbruikt, zowel fysiek als mentaal. Ze zijn onder druk, dreiging of dwang begonnen met het aanbieden van seks voor geld, of zijn autonoom begonnen en later slachtoffer geworden van uitbuiting (Deering et al., 2014; HP9, 2025).

Vaak worden zaken door het Openbaar Ministerie (OM) niet aangenomen vanwege een gebrek aan duidelijk bewijs. Slachtoffers hebben regelmatig te maken gehad met fysiek en psychologisch geweld, chantage, bedreigingen, (emotionele) afhankelijkheid en financiële uitbuiting.

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

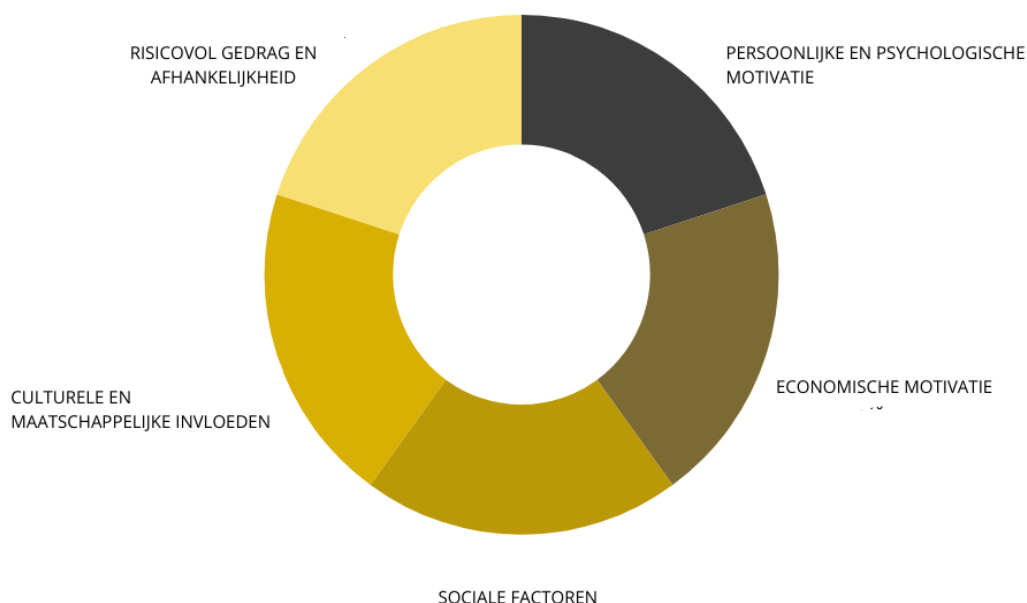
3.1.3 De 'Grijze Groep': Vrijwillig, maar uit noodzaak

Het overgrote deel van sekswerkers bevindt zich echter in geen van bovenstaande categorieën, maar dienen als een groep an sich benoemd te worden, ook wel de 'grijze groep'. Deze personen werken vrijwillig, maar hun keuze wordt vaak gedreven door economische of sociale noodzaak (Comte, 2013; van Nunen et al., 2012; HP9, 2025). Hoewel ze niet direct gedwongen worden, voelen ze zich gedwongen door omstandigheden zoals schulden, armoede of de zorg voor familieleden (Aipassa et al., 2017; Firouzjaeian & Shifteh, 2024; Heemskerk, 2016; Krumei, 2020; Wagen et al., 2010). Voor hen is sekswerk een pragmatische oplossing: een manier om relatief snel geld te verdienen in een situatie waarin andere mogelijkheden beperkt zijn (Firouzjaeian & Shifteh, 2024; Krumei, 2020). Cliënten uit deze groep geven aan dat, mochten ze de mogelijkheid hebben gehad met een andere baan genoeg te verdienen, ze hiervoor hadden gekozen (HP9, 2025). Hoewel sommigen binnen deze groep positieve aspecten ervaren, zoals flexibiliteit en onafhankelijkheid, hebben ze vaak gemengde gevoelens over hun werk. Aan de ene kant ervaren sommigen een gevoel van trots, door wat ze financieel bereiken, maar ook hebben velen last van stigma en emotionele belasting (Krumei, 2020; Comte, 2013).

Samenvattend wordt deze groep gekenmerkt door de beperkte keuzes die ze hebben, benaderen het werk pragmatisch, hebben vaak gemengde gevoelens betreft het werk, waarbij schuld en schaamte botsen met trots en autonomie, en bevinden ze zich bovenal in een kwetsbare sociaaleconomische positie. Dit gaat bijvoorbeeld om personen die inkomsten uit sekswerk gebruiken om hun studie te financieren of migranten die hun gezin in het thuisland ondersteunen met de inkomsten die zij middels dit werk genereren (Wagen et al., 2010; Krumei, 2020).

3.2 Bewegredenen starten sekswerk

Om een nog beter beeld te krijgen van de verschillende personen die werkzaam zijn binnen de seksbranche, worden de beweegredenen van sekswerkers om te beginnen met dit werk toegelicht. Deze redenen variëren van persoonlijke en psychologische factoren tot economische, sociale en culturele invloeden, evenals omstandigheden van dwang en afhankelijkheid.

Figuur 4. Bewegredenen starten sekswerk

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

3.2.1 *Persoonlijke en psychologische motivatie*

Voor sommige sekswerkers ligt de motivatie om dit werk te doen in persoonlijke en psychologische aspecten. Nieuwsgierigheid en avontuur spelen een grote rol; veel mensen worden gefascineerd door het idee van sekswerk, geïnspireerd door verhalen over high-class escorts of het verleidingsspel (Nationaal Rapporteur, 2016; Wagen et al., 2010). Dit werk biedt sommigen een gevoel van empowerment en controle, waarbij ze zich sterker en zelfverzekerder voelen (Krumei, 2020; Comte, 2013). Het ontwikkelen van professionele vaardigheden, zoals het stellen van grenzen en het gevoel gewaardeerd te worden, dragen bij aan hun persoonlijke groei (Krumei, 2020; Wagen et al., 2010). Ook kan het een vorm zijn van seksuele exploratie, waarbij sekswerk wordt gezien als middel om seksuele taboes en vooroordelen te overwinnen. Voor sommigen leidt dit tot een beter lichaamsbeeld en meer comfort met hun eigen seksualiteit (Comte, 2013). Anderen waarderen vooral de aandacht en bevestiging die ze krijgen van klanten, wat een positieve invloed kan hebben op hun zelfbeeld (Wagen et al., 2010). Voor deze groep is sekswerk niet alleen een bron van inkomsten, maar ook een weg naar persoonlijke ontwikkeling en erkenning. Daarnaast kan een psychologische motivatie voortkomen uit een negatieve ervaring. Hier wordt in *paragraaf 3.2.5 risicovol gedrag en afhankelijkheidssituaties* dieper op ingegaan.

3.2.2 *Economische motivatie*

Een belangrijke reden waarom personen beginnen met sekswerk, is vanuit financieel oogpunt (P5, 2024). Met name bij vrouwen en mannen uit de middenklasse die werkzaam zijn in grote, Westerse steden, is sekswerk het resultaat van een kosten-batenanalyse, waarbij de voordelen en nadelen van het verkopen van seks ten opzichte van andere beschikbare werkmogelijkheden zijn overwogen (Aipassa et al., 2017; Comte, 2013; Krumei, 2020). Het werk zorgt er niet alleen voor dat er in basisbehoeften kan worden voorzien, maar tevens kan er meer geld in minder tijd verdiend worden (Comte, 2013; Krumei, 2020; Nationaal Rapporteur, 2016). Voor velen biedt het een manier om schulden af te lossen (Heemskerk, 2016; Wagen et al., 2010; Krumei, 2020), de dagelijkse uitgaven te dekken of familieleden te ondersteunen (Krumei, 2020; Nationaal Rapporteur, 2016; Pereira, 2021; Aipassa et al., 2017; HP9, 2025; ED6, 2025). Dit geldt vooral voor hen die weinig andere economische mogelijkheden hebben (Firouzjaeian & Shifteh, 2024; Aipassa et al., 2017; van Nunen et al., 2012). Sekswerk biedt ook flexibiliteit en onafhankelijkheid, waardoor mensen zelf hun werktijden kunnen bepalen en minder afhankelijk zijn van traditionele werkgevers. Het biedt vaak een hoger inkomen in minder tijd dan bijvoorbeeld werk in de dienstensector, wat aantrekkelijk kan zijn voor mensen met financiële verplichtingen of zorgverantwoordelijkheden (Krumei, 2020; Nationaal Rapporteur, 2016; Pereira, 2021; Comte, 2013). Voor sommigen is sekswerk een middel om niet alleen basisbehoeften te financieren, maar ook om luxe goederen te kunnen kopen of een hogere levensstandaard te bereiken (Wagen et al., 2010; Krumei, 2020; HP9, 2024). Deze economische voordelen spelen een cruciale rol in hun keuze om dit werk te doen.

3.2.3 *Sociale factoren en achtergrond*

Sociale invloeden en de thuissituatie zijn veelal bepalend bij het starten van sekswerk. De omgeving waarin iemand opgroeit, volwassen wordt en socialiseert, spelen een belangrijke rol bij de vorming van hun persoonlijkheid (Firouzjaeian & Shifteh, 2024). Zo worden sommige personen aangemoedigd tot sekswerk door vrienden of partners die al in de sector werken, wat de stap tot het beginnen met het werken in deze branche verkleint (Aipassa et al., 2017; Nationaal Rapporteur, 2016; Krumei, 2020; ED6, 2025). In andere gevallen spelen familieverplichtingen een belangrijke rol. Sekswerk kan worden gezien als een manier om familieleden financieel te ondersteunen, bijvoorbeeld door basisbehoeften te dekken of een betere levensstandaard mogelijk te maken (Comte, 2013; Krumei, 2020; HP9, 2025).

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

Daarnaast spelen familieomstandigheden een cruciale rol. Factoren zoals een traumatische jeugd, psychologische en fysieke mishandeling, en instabiele gezinssituaties kunnen ertoe bijdragen dat mensen in het sekswerk terecht komen (ED7, 2025). Kinderen die opgroeien in een omgeving met verbaal en emotioneel geweld, angst en chronische stress, kunnen een laag zelfbeeld ontwikkelen en verschillende overlevingsstrategieën zoeken, waarbij sekswerk een mogelijke uitkomst kan zijn (KC2, 2024). Seksueel misbruik binnen de familie kan daarnaast de grenzen van slachtoffers ernstig beschadigen, waardoor zij extra vatbaar worden voor exploitatie (Firouzjaeian & Shifteh, 2024; Krumei, 2020; KC2, 2024; ED7, 2025). Ook economische onzekerheid draagt bij aan dit risico: ouders die kampen met verslavingsproblemen, echtscheidingen of werkloosheid creëren een instabiele leefomgeving waarin kinderen op jonge leeftijd economische druk ervaren. De afwezigheid of emotionele ontoegankelijkheid van ouders, conflicten binnen het gezin en gewelddadige familieleden kunnen gevoelens van eenzaamheid en verlatenheid versterken (ED7, 2025). Wanneer huiselijk geweld, fysieke agressie en relationele ontevredenheid binnen de relatie van de ouders aanwezig zijn, worden kinderen blootgesteld aan schadelijke relatiepatronen en een gebrek aan emotionele veiligheid. Dit alles kan ertoe leiden dat individuen, vaak uit noodzaak of als gevolg van een gemanipuleerd zelfbeeld, sekswerk als een overlevingsstrategie of uitweg beschouwen. In deze context is het een middel om een gevoel van veiligheid en onafhankelijkheid te bereiken, vooral wanneer andere uitwegen ontbreken (Firouzjaeian & Shifteh, 2024; Krumei, 2020).

Naast familieomstandigheden spelen ook problematische relaties een rol in de kwetsbaarheid voor sekswerk. Mishandeling en dwang door partners komen regelmatig voor en verhogen de kans dat iemand tegen haar wil in de sector terecht komt (HA4, 2024). Een schrijnend voorbeeld is dat van een vrouw die door haar man werd gedwongen tot sekswerk. Pas toen hun 12-jarige dochter hierover begon te vragen, besloot ze hulp te zoeken en te stoppen (GR2, 2024). In sommige gevallen wordt sekswerk ook gezien als een ontsnappingsroute uit een gewelddadige of disfunctionele thuissituatie. Voor sommigen biedt het een gevoel van financiële onafhankelijkheid en veiligheid, vooral wanneer andere uitwegen ontbreken (Firouzjaeian & Shifteh, 2024; Krumei, 2020). Zo ontstaat een complex samenspel van sociale, psychologische en economische factoren die samen kunnen bijdragen aan de keuze – of gedwongenheid – om in de seksbranche te werken.

Bovendien bestaat binnen sommige gezinnen een bepaalde naïviteit: ouders denken vaak dat “het hun kind niet kan overkomen.” Dit kan ervoor zorgen dat zij de risico’s van sekswerk en uitbuiting onderschatten, waardoor signalen te laat worden opgemerkt. Ook personen die als kind zijn geadopteerd hebben uiteenlopende ervaringen: terwijl de een zegt dat haar adoptie geen negatieve invloed heeft gehad, benadrukt de ander hoe dit haar eigenwaarde beïnvloedde, en haar zo kwetsbaar maakte (ED1, 2024; ED5, 2024).

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

3.2.4 Culturele en maatschappelijke invloeden

Culturele en economische factoren spelen een belangrijke rol in de keuze voor sekswerk, vooral onder migranten (de Wildt, 2024). Vrouwen uit Oost-Europa of Afrika migreren vaak naar het Westen met de intentie om geld te verdienen voor hun familie. Hoewel ze bewust voor sekswerk kiezen, is dit meestal een gevolg van financiële noodzaak en gebrek aan alternatieven (van Nunen et al., 2012; HP4, 2024; HP9, 2025).

Voor veel migranten zijn factoren zoals onrechtmatig verblijf, de taalbarrière, kleine netwerken en beperkte toegang tot andere sectoren bepalend (GR2, 2024). Deze omstandigheden maken sekswerk een van de weinig haalbare opties (de Wildt, 2024; van Nunen et al., 2012; HP9, 2025). In de praktijk blijkt echter dat veel van hen een ander soort beroep hadden gekozen als zij elders een vergelijkbaar inkomen konden verdienen (HP4, 2024; HP9, 2025). Dit brengt extra risico's met zich mee, zoals beperkte onderhandelingsmacht, onveilige werkomstandigheden en een gebrek aan juridische en financiële kennis. Problemen met verblijfsdocumenten en het begrijpen van regelgeving bemoeilijken bovendien hun integratie in de Nederlandse samenleving (de Wildt, 2024). Toch is het stereotype beeld van de laagopgeleide, naïeve migrant in nood te simplistisch. Veel migrantensekswerkers zien zichzelf niet als slachtoffer en wijzen op hun bewuste keuze voor deze vorm van werk (HP9, 2025). Dat neemt niet weg dat ze tijdens hun migratietraject en in het land van bestemming blootgesteld kunnen worden aan misstanden – een risico dat toeneemt naarmate hun juridische positie zwakker is en hun toegang tot rechten beperkter (Vanwesenbeeck et al., 2019). Ondanks deze uitdagingen blijven zij sekswerk zien als een van de weinige opties om een betere toekomst te creëren (HP9, 2025; Comte, 2012; Van Nunen et al., 2012).

3.2.5 Risicovol gedrag en afhankelijkheidssituaties

Gedrag

Gedrag wordt vaak beïnvloed door een combinatie van persoonlijke, sociale en economische factoren. Hier vloeien bepaalde keuzes en acties uit voort. Een ervaringsdeskundige geeft aan ADHD te hebben, wat ervoor zorgde dat zij continu op zoek was naar prikkels. Mede hierdoor is zij in de seksbranche terechtgekomen. Daarnaast werd ze aangetrokken door het verlangen om bij populaire groepjes te horen, wat haar gedrag beïnvloedde (ED1, 2024). Een bepaald soort gedrag, vooral dat van jongeren in het sekswerk die een heftig en brutaal imago tonen, vloeit geregeld voort uit een diepere pijn of trauma. Achter de harde buitenkant schuilen emotionele lasten die hen kwetsbaar maken, ook al is dit voor anderen niet altijd zichtbaar (ED1, 2024). Ook kan risicovol gedrag gepaard gaan met het aanbieden van onveilige diensten. Dit is met name het geval bij hen die beperkte opties ervaren.

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

Trauma

Veel personen die in hun jeugd te maken hebben gehad met afwijzing, fysieke of seksuele mishandeling ontwikkelen copingmechanismen om met hun trauma om te gaan. Zo leren ze hun emoties los te koppelen van seksuele activiteit, waardoor het gemakkelijker wordt om seks als een transactie te beschouwen en er geld mee te verdienen (ED7, 2025). Sekswerk kan voor sommigen een manier zijn om zichzelf te versterken of controle terug te winnen na trauma, en in sommige gevallen zelfs een manier om onderdrukte agressieve impulsen te uiten (als reactie op hun slachtofferschap) (Firouzjaeian & Shifteh, 2024; Krumei, 2020). Trauma speelt een grote rol in het leven van sekswerkers, vooral in de onvergonde sector, waar persoonlijke en institutionele trauma's hun keuzes beïnvloeden. Veel van hen hebben een diep wantrouwen jegens hulpverlening door negatieve ervaringen met instanties zoals jeugdzorg, waardoor ze hun trauma's vaak niet durven delen uit angst voor de gevolgen, zoals het verlies van hun kinderen aan dezelfde instanties waar zij hun trauma hebben opgelopen (ED2, 2024). Hoewel sommigen vrijwillig voor sekswerk hebben gekozen, blijkt vaak dat er een geschiedenis van trauma aan hun beslissing voorafgaat. Hoewel niet alle personen hun trauma direct in verband brengen met hun werk, is het opvallend hoe vaak deze twee factoren samen voorkomen (P2, 2024). Verhalen van ervaringsdeskundigen laten zien hoe trauma niet alleen hun toenmalige leven beïnvloedde, maar ook hun vermogen om te ontsnappen aan destructieve situaties (ED1, 2024; ED3, 2024). Het benadrukt de noodzaak voor een zorgvuldige en empathische benadering van hulpverlening, waarbij er rekening wordt gehouden met de trauma's en de angsten van deze personen, zodat ze zich veilig genoeg voelen om hulp te zoeken en ontvangen.

Verslaving

Bij sommige sekswerkers speelt verslaving een belangrijke rol in hun werkkeuze. Voor hen kan sekswerk een manier zijn om een middelenverslaving te financieren of om toegang te krijgen tot drugs en alcohol (Krumei, 2020; Firouzjaeian & Shifteh, 2024, Comte, 2013, Aipassa et al, 2017). Hoewel dit niet altijd de enige reden is, vormt verslaving een belangrijke bijkomende factor. Voor een van de ervaringsdeskundigen die wij spraken, was haar verslaving hetgeen dat haar kwetsbaar maakte voor manipulatie en later uitbuiting (ED1, 2024). Wanneer personen verslaafd aan sekswerk beginnen, houdt hun verslaving hen hier vaak ook gebonden (ED7, 2025). Tegelijkertijd kan het doen van sekswerk ook leiden tot een verslaving, waarbij drugs gebruikt worden als copingmechanisme (ED3, 2024). Ongeacht of sekswerkers vrijwillig of gedwongen dit werk doen, zorgt hun verslaving ervoor dat ze de noodzaak hebben om snel geld te verdienen. Het kan zelfs zo zijn dat er niet betaald wordt in geld voor de diensten, maar in de vorm van drugs (GR1, 2024; P5, 2024; Krumei, 2020). Zo werd een voorbeeld gegeven van een Bulgaarse vrouw die aangaf graag seksuele diensten te verlenen, om zo haar drugsverslaving te financieren (GR1, 2024). Ook stond de Keileweg in Rotterdam bekend om het feit dat veel vrouwen die daar werkten verslaafd waren en seksuele handelingen direct verruilden voor verslavende middelen. Daarnaast is door verschillende ketenpartners geconstateerd dat verslaafden elkaar aantrekken, en het zo moeilijk wordt om van hun verslaving af te komen (GR1, 2024; HA3, 2024; HA7, 2024). Verslavingsproblematiek heeft ook een grote impact binnen het gezin. Drugsverslaving in de familie creëert een omgeving waar het risico op verdere verslaving en uitbuiting verhoogd is. Zo laten sommige mannen hun vrouwelijke partners, of ouders zelfs hun eigen kinderen, seksueel uitbuiten om in hun eigen drugsverslaving te kunnen voorzien (ED2, 2024).

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

Dakloosheid

Dakloosheid heeft een directe invloed op sekswerk (Firouzjaeian & Shifteh, 2024; Krumei, 2020). Gezien de recente toename van dakloosheid in Nederland, dient hier extra op gelet te worden (GR2, 2024). Voor daklozen of zwervers wordt het al snel als normaal gezien om sekswerk te verrichten, met name vanwege de directe financiële beloning (HA3, 2024). Hulpverleners die veel op straat komen, merken groepen Poolse mannen op, die met twee of drie Poolse vrouwen op straat zwerven, vaak in parken of kraakpanden (GR2, 2024). Deze vrouwen willen of kunnen niet terug naar hun thuisland, en er zijn sterke vermoedens van seksueel contact, hoewel het niet met zekerheid gezegd kan worden dat dit tegen betaling gebeurt (GR2, 2024). Daarnaast worden er zorgen geuit over dakloze vrouwen en hun overlevingsstrategieën (HA1, 2024). Wat vooral zorgwekkend is, is dat veel van deze vrouwen kampen met verslavingen, waardoor ze enorm afhankelijk zijn van hun omgeving en kwetsbaar voor uitbuiting (HA1, 2024; HA7, 2024). De combinatie van dakloosheid, verslaving en de noodzaak om te overleven, leidt vaak tot situaties waarin sekswerk een van de weinige mogelijke overlevingsstrategieën wordt (HA7, 2024).

Multiproblematiek

Multiproblematiek speelt een belangrijke rol in de situatie van personen die werkzaam zijn in de seksbranche. Diverse organisaties die hen ondersteunen merken dat zij het onderwerp van sekswerk vermijden tijdens gesprekken (HA3, 2024; HA7, 2024; GR2, 2024). Ze komen met andere hulpvragen, omdat ze taboe en schaamte rondom het onderwerp ervaren (HA7, 2024; GR, 2024). Veel van hen kampen met verslavingen en/of psychische problemen, wat hun kwetsbaarheid vergroot (HA3, 2024). Deze kwetsbaarheid, in combinatie met dakloosheid en moeilijkheden binnen de geestelijke gezondheidszorg, maakt hen vatbaar voor misbruik en seksuele uitbuiting (P5, 2024).

3.3 Demografische kenmerken

3.3.1 Geslacht

Elk geslacht wordt vertegenwoordigd onder sekswerkers. Toch stelt Verboom (2018) in Rijnink & van Wijk (2020) dat het belangrijk is een onderscheid te maken in geslacht, aangezien de mogelijkheden als sekswerker per geslacht niet gelijk zijn.

Het overgrote deel van de sekswerkers in Nederlands is vrouw (Rijnink & van Wijk; 2020). Dat is ook terug te zien in het aandeel van advertenties, waarvan de meeste sekswerkers aangeven vrouw te zijn (Bleeker & van den Braak, 2021a). Dit kan mogelijk verklaard worden door de marktvrage in de seksindustrie, welke sterk wordt beïnvloed door een heteronormatieve structuur, waarbij de overwegend mannelijke klantenkring een voorkeur heeft voor vrouwelijke seksuele diensten (Weitzer, 2009; Butterworth, Pearson & von Hippel, 2023).

Mannelijke en transgender sekswerkers hebben weinig mogelijkheden binnen de vergunde sector (Dries et al., 2021; HP11, 2024). Mannelijke sekswerkers geven vaak de voorkeur aan de anonimiteit die de onvergunde sector biedt (Rijnink & van Wijk, 2020). Bovendien beschouwen veel van hen zichzelf niet als sekswerker, ongeacht of zij seksuele diensten tegen een betaling verrichten (Nijkamp, 2014; Rijnink & van Wijk; 2020). Deze mannen oefenen hun werk uit op specifieke mannen-ontmoetingsplekken, zoals parkeerplekken en bossen. Ze leggen contact via internet, op platforms als Telegram en het dark web, maar ook offline op de desbetreffende ontmoetingsplekken (Nijkamp, 2014; P4, 2024).

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

Transgender sekswerkers zijn volgens hulpverleningsorganisaties in de onvergonde sector een erg actieve groep (HA2, 2024). Ze ervaren vaak concurrentie van vrouwelijke sekswerkers en worden op sommige plekken door exploitanten geweigerd (Rijnink & van Wijk, 2020). Veel transgender sekswerkers zijn afkomstig uit Zuid-Amerika (HP3, 2024; HP9, 2025).

In advertenties op het internet is de meerderheid van de sekswerkers vrouw, maar 22% van de advertenties betreft mannen en 7% transseksuelen ⁴. De overige 2% wordt aangeboden door koppels. Het is duidelijk dat hoewel mannen en transgender sekswerkers in de minderheid zijn, zij een belangrijk onderdeel van de sector vormen, met specifieke manieren van werken en adverteren (Rijnink & van Wijk; 2020).

3.3.2 Leeftijd

De leeftijd van sekswerkers varieert aanzienlijk. In voorafgaand onderzoek waren de geïnterviewde sekswerkers uit de onvergonde sector tussen de 20 en 61 jaar oud (Rijnink & van Wijk, 2020), waarvan de meeste binnen de leeftijdscategorie van 25 tot 40 jaar vallen (GR1, 2024; Rijnink & van Wijk). De gemiddelde leeftijd die sekswerkers in de internetbranche aangeven (advertentiewebsites) is 30 jaar (Bleeker & van den Braak, 2021a). Sporadisch komen er ook gevallen naar boven waarvan de leeftijd 65+ is (GR1, 2024; HP9, 2025). Opmerkelijk is dat de leeftijd van de Zuid-Amerikaanse vrouwen hoger ligt dan de gemiddelde leeftijd van de Oost-Europese (en overige) vrouwen (Rijnink & van Wijk; 2020).

Zoals eerder genoemd, komt het niet vaak voor dat bij controles minderjarigheid wordt geconstateerd. In sommige gevallen wordt geadverteerd dat een persoon 18 jaar oud is, terwijl deze in werkelijkheid minderjarig blijkt te zijn. Dit valt moeilijk te traceren, omdat het via sociale netwerken zoals Snapchat gebeurt. Er wordt echter vermoed dat het aantal minderjarigen een stuk hoger ligt dan momenteel kenbaar is (Nationaal Rapporteur, 2016; Rijksoverheid, 2024; P1, 2024). Deze waarschijnlijkheid wordt bevestigd door verschillende ervaringsdeskundigen, die zelf minderjarig waren toen zij met sekswerk begonnen (ED1, 2024; ED2, 2024; ED7, 2025). Ook merken zij dat de leeftijd steeds jonger wordt, wat erg zorgwekkend is. Ook bij organisaties die werken met personen met een LVB ligt de startleeftijd lager, namelijk rond de 15 en 16 jaar (HA4, 2024).

3.3.3 Afkomst

Sekswerkers van verschillende nationaliteiten zijn actief binnen zowel de vergunde als onvergonde sector. Deze diversiteit brengt uiteenlopende werkomstandigheden en uitdagingen met zich mee. Een belangrijk kenmerk van de sector is de variatie in herkomst per brancheonderdeel (Rijnink & van Wijk, 2020). De meerderheid van de sekswerkers in Nederland heeft een migratieachtergrond, wat een grote invloed heeft op de dynamiek binnen de sector (de Wildt, 2024). Sommige groepen zijn goed zichtbaar binnen de hulpverlening, terwijl anderen grotendeels buiten beeld blijven (HP9, 2025; P2, 2025; HP3, 2024; HA3, 2024; GR2, 2024).

Nederlands

Het verschilt sterk per instantie of zij voornamelijk Nederlandse vrouwen in beeld hebben (HP2, 2024; HA3, 2024; HP9, 2025). Het onderzoek van Rijnink & Van Wijk (2020) wijst uit dat een groot deel van de gesproken sekswerkers afkomstig is uit Nederland en voornamelijk werkzaam is in clubs, privéhuisen, de escortbranche of vanuit huis ⁵.

⁴ Deze informatie kan anno 2025 iets gewijzigd zijn.

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

Ook binnen het ambulante werk van een van de gesproken hulpverleningsorganisaties komen voornamelijk Nederlandse vrouwen naar voren (HA1, 2024). Dit beeld wordt bevestigd tijdens veldwerk op straat, waar eveneens Nederlandse vrouwen betrokken lijken te zijn (HA1, 2024; HA3, 2024).

Bovendien wijst een ketenpartner op een specifiek patroon binnen Nederlandse stellen, waarbij een combinatie van huiselijk geweld en seksuele uitbuiting vaker voorkomt (HA4, 2024). Tegelijkertijd schetsen andere bronnen een afwijkend beeld. Wanneer de politie afgaat op signalen van misstanden, zowel in de vergunde als de onvergunde sector, komen zij nauwelijks Nederlandse vrouwen tegen (P1, 2024). Toezichthouders in bepaalde stedelijke wijken hebben tijdens hun controles zelfs helemaal geen Nederlandse vrouwen waargenomen (GR1, 2024). Deze uiteenlopende bevindingen onderstrepen hoe sterk de waargenomen aanwezigheid van Nederlandse sekswerkers afhangt van de context, de instantie en de locatie. Wat op de ene plek als dominant patroon naar voren komt, blijft elders juist grotendeels buiten beeld.

Oost-Europees

De onvergunde seksbranche in Nederland wordt voornamelijk vertegenwoordigd door vrouwen uit Oost-Europa, waarvan naar schatting rond de 60% van de werkende vrouwen uit deze regio afkomstig is (Bleeker & van den Braak, 2021a; HP1, 2024; P1, 2024; P4, 2024; GR1, 2024). De migratie van Oost-Europeanen naar Nederland is de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen. Binnen deze populatie bevinden zich veel EU-burgers, voornamelijk uit Polen (ongeveer 80%), maar ook uit Roemenië en Bulgarije (HA1, 2024; HA3, 2024; P3, 2024; GR1, 2024). Binnen deze populatie belanden steeds meer vrouwen in de seksbranche, vaak onder bescherming van een 'vriendje' die hen helpt zich te weren tegen seksueel misbruik (HA1, 2024).

De omstandigheden voor deze vrouwen zijn echter zwaar. Veel van hen zijn laagopgeleid, hebben te maken met een taalbarrière en zijn niet altijd bereid om samen te werken met hulpverleners (GR2, 2024). Daarbij blijkt hun situatie in Nederland vaak beter dan in hun thuisland, waardoor ze in veel gevallen risico's, zoals uithuisplaatsing zonder alternatieve opvang, accepteren (P3, 2024).

Migratie binnen de Oost-Europese seksbranche vertoont een carrouselbeweging tussen Nederland, België en Duitsland. Hierbij is de toename van Roemeense en Roma-vrouwen in de sector opvallend, terwijl Bulgaarse vrouwen vaak in schaamte leven en achter gesloten deuren werken, soms met tussenpersonen (GR2, 2024). Poolse vrouwen daarentegen zijn doorgaans ondernemender en bieden hun diensten vaak vanuit huis aan als bijverdienste (GR2, 2024). Daarnaast worden Oost-Europese sekswerkers regelmatig gesignaleerd op vakantieparken en campings, waar veelal Roemeense vrouwen met mannelijke begeleiders in een huisje verblijven en daar klanten ontvangen (Verheijen & Ghiraw, 2022).

Ook Albanese vrouwen spelen een rol in de seksbranche in West-Europa, vooral in België en Frankrijk, wat doet vermoeden dat deze groep ook in Nederland actief is (HP1, 2024). Veel van hen zien hun werk aanvankelijk niet als sekswerk, maar als een manier om financieel te overleven (ED4, 2024; HA2, 2024; GR1, 2024).

---

⁵ Dit kan mogelijk verklaard worden door een grotere bereidheid van Nederlandse sekswerkers om met onderzoekers in gesprek te gaan.

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

Daarbij bestaat vooral onder Russen en Roemenen een sterk vermoeden van mensenhandel (HA2, 2024; HP6, 2024). De veronderstelling is dat Oost-Europese sekswerkers kwetsbaarder zijn voor uitbuiting dan andere groepen sekswerkers (Rijnink & van Wijk, 2020; Nationaal Rapporteur, 2016). In dit verband is de situatie in Roemenië extra zorgwekkend, aangezien daar regelmatig kinderen worden verhandeld door mensenhandelaren. Sommige van deze kinderen belanden mogelijk uiteindelijk in Nederland, waar ze kwetsbaar en moeilijk traceerbaar zijn (GR2, 2024).

Latijns-Amerikaans

In Nederland is een opvallende aanwezigheid van Zuid-Amerikaanse transgenders en vrouwen in de (onvergunde) seksbranche, vooral in grote steden (KC1, 2024; HP3, 2024; HP6, 2024, HP9, 2025). Veel van deze vrouwen komen via landen als Spanje, Frankrijk en België illegaal naar Nederland, vaak met een visum voor Spanje dat niet geldig is om hier (seks-)werk te verrichten (Witsiers, 2024; P4, 2024; P5, 2024). Hierdoor verblijven ze onrechtmatig en werken ze vanuit tijdelijk gehuurde woningen, aangezien de vergunde seksbranche geen optie is. Deze woningen worden aangeboden in chatgroepen met honderden leden, zoals blijkt uit in beslag genomen en uitgelezen telefoons (Witsiers, 2024). Daarnaast komen deze vrouwen vaak via een netwerk van tussenpersonen Nederland binnen (GR1, 2024; P1, 2024). Spaanssprekende vrouwen worden regelmatig aangetroffen tijdens veldwerk. Zij geven aan hun verdiensten naar familie of hun man te sturen, en beschouwen dit als normaal (ED4, 2024; HA3, 2024; HP9, 2025). Hoewel ze bij controles kunnen worden teruggestuurd naar hun thuisland, duiken velen later opnieuw op in Nederland (HP4, 2024).

Aziatisch

In het verleden was er een aanzienlijke groep vrouwen van Chinese komaf zichtbaar in de onvergunde seksbranche in Nederland (Rijnink & van Wijk, 2020; HA8, 2024), vooral binnen een bepaald netwerk dat zich regelmatig verplaatste. Verschillende organisaties rapporteerden eerder de aanwezigheid van veel Aziatische personen, maar die groep lijkt nu grotendeels verdwenen of wordt niet meer opgemerkt (P5, 2024; HP3, 2024). Het is onduidelijk of ze nu meer onder de radar opereren of dat er daadwerkelijk minder Aziatische personen in het onvergunde circuit actief zijn. De gemeenschap wordt bovendien als gesloten beschouwd en sekswerkers geven niet openlijk toe dat ze in deze branche werken, waardoor het moeilijk is om zicht te krijgen op hun huidige situatie en correct te handhaven (Witsiers, 2024; P5, 2024). Hoewel een klein deel van de Aziatische vrouwen nog af en toe wordt aangetroffen tijdens controles, en sporadisch groepjes uit Bangladesh of China, is hun aanwezigheid aanzienlijk afgenomen (P1, 2024; P2, 2024; P4, 2024; HP6, 2024).

Afrikaans

Tijdens controles door zowel politie als hulpverleningsorganisaties worden er nauwelijks Afrikaanse personen aangetroffen (Nationaal Rapporteur, 2016; Nijkamp, 2014; P1, 2024; HP9, 2025). Toch wijzen af en toe signalen erop dat Afrikaanse mannen of vrouwen in asielzoekerscentra sekswerk verrichten. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het dragen van luxe kleding en het regelmatig worden opgehaald en weggebracht door auto's met buitenlandse kentekens (Nijkamp, 2014). Daarnaast gaf een gesproken politieagent binnen dit onderzoek aan dat hij tijdens zijn periode als wijkagent in Ter Apel veel signalen ontving over Afrikaanse vrouwen die actief waren in de onvergunde seksbranche. Hij omschrijft deze groep als zeer gesloten, met veel angst om met de politie te praten (P5, 2024). Het gebrek aan zichtbaarheid en openheid maakt het moeilijk om een compleet beeld te krijgen van de situatie waarin deze vrouwen verkeren (Nationaal Rapporteur, 2016; P5, 2024).

3. PROFIELEN VAN SEKSWERKERS

Toch is het essentieel hen te signaleren om hulpverlening aan te kunnen bieden, aangezien zij te maken hebben met specifieke problemen omtrent onzekerheid over hun verblijfsstatus, beperkte kennis over anticonceptie en misvattingen over alternatieve middelen (van Nunen et al., 2012).

Wanneer specifiek wordt gekeken naar uitbuiting binnen de seksbranche, komt deze groep wel naar voren, waarbij voornamelijk vrouwen uit Uganda en Nigeria worden gesignaleerd (HP6, 2024; KC1, 2024). Er wordt gemeld dat voodooopraktijken, zoals juju-ceremonies, worden ingezet om deze vrouwen onder druk te zetten en hen in angst te houden. Tijdens deze ceremonies moeten vrouwen een eed van gehoorzaamheid en schuldaflossing zweren. Ze geloven dat het breken van deze eed ernstige gevolgen zal hebben voor henzelf en hun familie, wat hen gevangen houdt in angst en uitbuiting (Nijkamp, 2014; Tondo, 2017; Ogunniyi, 2023). De psychologische impact van deze rituelen maakt het voor slachtoffers vaak moeilijk om hulp te zoeken (Interpol, 2024).

3.4 Opleidingsniveaus

3.4.1 Hoog opgeleide sekswerkers

Onderzoek toont aan dat het opleidingsniveau van sekswerkers varieert en dat er eveneens hoogopgeleide individuen zijn die er bewust voor kiezen om in de seksbranche te werken, ongeacht hun achtergrond (Bleeker et al., 2014; ED2, 2024). Sekswerkers hebben niet per definitie een laag sociaaleconomisch profiel (Snippe et al., 2018). Zo zijn er bijvoorbeeld veel studenten werkzaam in de escort, om hun studie te financieren of bijverdiensten te genereren (Wagen et al., 2010).

3.4.2 LVB

Het hebben van een licht verstandelijke beperking (LVB) wordt vaak gezien als een kwetsbaarheid, ongeacht welke sociale achtergrond iemand heeft (Bekken et al., 2021; HA4, 2024). Er zijn bij Nederlandse dames die werkzaam zijn in de onvergonde sector wel vaak vermoedens van een LVB (Witsiers, 2024). Ook blijkt dat bij mensen met een Nederlandse achtergrond vaker sprake is van een combinatie van huiselijk geweld en seksuele uitbuiting, terwijl bij mensen met een migratieachtergrond met name verslavingsproblematiek en werkzaamheden in de onvergonde sector van het sekswerk opvallen (HA4, 2024). Personen met een LVB zijn zich vaak minder bewust van de gevolgen van hun acties, met name op het gebied van seksueel gedrag (Rutgers & TNO, 2020). Een voorbeeld betreft een vrouw met een licht verstandelijke beperking (LVB) die via sociale media schaars geklede foto's deelt. Naar aanleiding daarvan ontvangt zij reacties van mannen, onder wie een man die haar geld aanbiedt in ruil voor meer beeldmateriaal of mogelijke ontmoetingen. Hierdoor raakt zij in een kwetsbare positie, zonder stil te staan bij de mogelijke gevolgen voor haar uitkering of de reactie van haar bewindvoerder. Veel van deze personen zijn openhartig over soortgelijke situaties, maar komen vaak uit moeilijke omstandigheden, zoals een lage weerbaarheid en gebrek aan kennis over gezonde relaties. Dit maakt hen vatbaar voor manipulatie en snelle beslissingen om geld te verdienen (Rutgers & TNO, 2020; HA4, 2024).

4.

**VERSCHUIVING NAAR DE
ONVERGUNDE SECTOR**

4. VERSCHUIVING NAAR DE ONVERGUNDE SECTOR

4.1 Trend verschuiving vergunde naar onvergunde sector

Het is geen verrassing dat sinds geruime tijd een verschuiving plaatsvindt van de vergunde sector naar de onvergunde sector binnen de seksbranche. Niet alleen geven verschillende landelijke ketenpartners die voor dit onderzoek gesproken zijn dit aan, ook vanuit meerdere onderzoeken en rapporten door de jaren heen blijkt dat al geruime tijd een duidelijke trend te zien is van een afname van de vergunde sector binnen de seksbranche en een toename van sekswerkers binnen de onvergunde sector.⁶ Welke factoren hebben bijgedragen aan een verschuiving van vergund naar onvergund sekswerk?

4.1.1 Opheffing bordeelverbod

Uiteraard brengt deze vraag ons terug naar een grote – al niet de grootste – verandering in Nederland binnen de seksbranche, namelijk de opheffing van het bordeelverbod in 2000. Met de opheffing van het bordeelverbod werd de exploitatie van seksbedrijven toegestaan met de daarbij horende ingevoerde vergunningplicht. Hierdoor werd een scheiding gecreëerd tussen vergunde en onvergunde seksbedrijven en kon er vanaf dat moment gesproken worden van een vergunde en onvergunde sector binnen de seksbranche in Nederland (Bleeker, 2022; Rijnink & van Wijk, 2020). De voornaamste reden om de exploitatie van seksbedrijven toe te staan, was om meer zich te krijgen op en het bestrijden van illegaal en onvrijwillig sekswerk, zodat de seksbranche gedecriminaliseerd kon worden (Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), 2009). Dit heeft ingrijpende veranderingen teweeggebracht, zoals de afname van vergunde seksbedrijven: seksbedrijven die vóór de opheffing van het bordeelverbod niet onder een vergunningplicht vielen, maar na de opheffing wel aan deze verplichting moesten voldoen.

4.1.2 Afname vergunde seksbedrijven

De opheffing van het bordeelverbod en de invoering van de bijbehorende vergunningplicht resulteerde onder andere in een afname van het aantal vergunde, locatiegebonden seksbedrijven in Nederland (Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (Nationaal Rapporteur), 2016). Zo geeft een onderzoek van Daalder (2007) aan dat een duidelijke daling zichtbaar was van het aantal vergunde seksbedrijven met een zesde tussen 2000 en 2006. Door de jaren heen bleef deze trend van afname van vergunde seksbedrijven zich voortzetten. Uit het onderzoek wat uitgevoerd is door Van Wijk, Van Ham, Hardeman en Bremmers (2014) blijkt dat vanaf het jaar 2006 tot en met het jaar 2014 het aantal vergunde seksbedrijven in Nederlandse gemeenten zelfs was gehalveerd van 1.127 naar 674. Hierin was voornamelijk een halvering te zien in het aantal vergunningen voor bordelen in raamstraten en seksclubs, privéhuisen, sekstheaters en seksbioscopen (Van Wijk et al 2014, Bleeker, Mulder & Korf 2022). Om een voorbeeld te geven: het aantal raambordelen is van minstens 507 vergunningen in 2006 gedaald naar 195 in 2014 (Nationaal Rapporteur, 2016). Daarentegen was het aantal vergunde escortbedrijven zonder vaste locatie licht gestegen. In 2006 waren dit er ongeveer 80, terwijl dat aantal in 2014 was toegenomen tot 125. Deze stijging hing enerzijds samen met het feit dat meer gemeenten een vergunningplicht voor escortbedrijven hebben ingevoerd, waardoor er automatisch meer escortbedrijven werden geregistreerd (Bleeker et al., 2022). Anderzijds is gebleken dat controle en handhaving bij escortbedrijven in de praktijk lastiger is. Doordat deze bedrijven niet locatiegebonden zijn, is toezicht minder eenvoudig te organiseren in vergelijking met locatiegebonden seksbedrijven, die vaker aan inspecties worden onderworpen. Hierdoor biedt de escortsector een relatief toegankelijker manier om sekswerk uit te voeren met minder regelmatige controle (Eggens, 2022).

⁶ Daalder 2007, Van Wijk et al. 2014, Bleeker et al. 2022 en alle gesproken ketenpartners (zie bijlage 1).

4. VERSCHUIVING NAAR DE ONVERGUNDE SECTOR

Naast de invoering van de vergunningplicht voor seksbedrijven en de daarmee gepaard gaande regelgeving, stelt Daalder (2007) dat de afname van de bestaande seksbedrijven aan nog meer factoren kan worden toegeschreven. Denk aan de opkomst van 06-sekslijnen eind 20e eeuw, de digitalisering, een verslechtering van de economische situatie begin 21e eeuw (Daalder, 2007). Ook de toegenomen erotisering van het uitgaansleven en een gebrek aan vernieuwing binnen traditionele seksbedrijven spelen een rol in de afname van vergunde seksbedrijven. Dit kan worden toegeschreven aan exploitanten die hun activiteiten stopten vanwege dalende inkomsten (Nationaal Rapporteur, 2016). Tevens leidde bovenstaande factoren tot enerzijds minder vraag naar seksuele diensten en anderzijds een toename van alternatieven voor het uitvoeren van sekswerk, zoals een grotere vraag en aanbod online en sekswerk vanuit huis. In een later stadium van het onderzoek wordt dieper ingegaan op de veranderingen die online plaats hebben gevonden.

Een andere factor die mogelijk een rol bij de afname van het aantal vergunde bedrijven speelt, is de regelgeving en regulering op seksbedrijven met de invoering van de vergunningplicht. Dit maakt het voor nieuwe ondernemingen niet altijd eenvoudig om een vergunning te verkrijgen. Ook het feit dat bedrijfsovernames niet vaak meer voorkomen, draagt bij aan de afname van het aantal vergunde seksbedrijven (Nationaal Rapporteur, 2016). Van Wijk et al. (2014) zien de afname van vergunde seksbedrijven – als gevolg van veranderingen in het vergunningenbeleid – en daarnaast de sluiting van raamstraten in meerdere gemeenten als oorzaken voor de verschuiving van sekswerkers naar de onvergunde sector.

4.1.3 Verandering in regulering

Daarbij bracht de opheffing van het bordeelverbod een decentralisatie van het sekswerkbeleid met zich mee, waarbij gemeenten de bevoegdheid kregen om zelfstandig regelgeving vast te stellen (Derksen, Kuppens en Ferwerda, 2023). Dit leidde tot een diversiteit aan lokale voorschriften en regulering, wat ertoe bijdroeg dat een aantal sekswerkers ervoor koos om onvergund te gaan werken om complexe beperkende regelgeving te omzeilen (Derksen, Kuppens en Ferwerda, 2023).

Verder kon het per gemeente verschillen hoeveel aandacht er werd gegeven aan het sekswerkbeleid. In sommige gemeenten ontbrak (en ontbreekt) het bijvoorbeeld aan een toegewezen ambtenaar die verantwoordelijk is voor het sekswerkbeleid, waardoor de coördinatie en ondersteuning binnen dit beleidsterrein beperkt blijven (P3, 2024). Hierdoor kan het zicht op de sekswerksector ontbreken binnen bepaalde gemeenten, wat het aantrekkelijk maakt voor sekswerkers om binnen de onvergunde sector te gaan werken.

“Het is veel makkelijker om sekswerk te verrichten zonder al deze plichten en je houdt er meer geld aan over, want je hoeft geen belasting te betalen.”

Niet alleen vanuit de literatuur, maar ook vanuit verschillende gesproken organisaties en actoren wordt aangegeven dat een verschuiving van de vergunde sector naar de onvergunde sector binnen de seksbranche waarneembaar was en nog steeds is. Zo stelt een respondent van de politie dat sekswerkers “de onvergunde sector in gedreven worden” door hoe zij het beleid op sekswerk ervaren. “Het is veel makkelijker om sekswerk te verrichten zonder al deze plichten en je houdt er meer geld aan over, want je hoeft geen belasting te betalen,” geeft respondent aan (P1, 2024).

4. VERSCHUIVING NAAR DE ONVERGUNDE SECTOR

Dit suggereert dat sommige sekswerkers de voorkeur geven aan onvergund werken boven het naleven van de verplichtingen die gepaard gaan met vergund sekswerk.

Een hulpverleningsorganisatie geeft ook aan een duidelijke verschuiving waar te nemen (HP1, 2024). Een respondent vertelt bijvoorbeeld dat overdag steeds minder vrouwen in de raamstraten werken en het niet verbazingwekkend zou zijn als de ramen in de toekomst in de middagen gaan sluiten. Tevens wordt een verschuiving van de zichtbare escort naar thuiswerken verwacht. In een andere regio is heel duidelijk zichtbaar dat de raamstraten, privéhuizen en erotische massagesalons leger raken en het online aanbod, waarvan het overgrote deel vanuit het onvergunde circuit adverteert, almaar toeneemt (HP9, 2025). Naar aanleiding van veldwerk in Rotterdam is afname in aanbod in de vergunde sector daar zichtbaar in seksclubs, privéhuizen en erotische massagesalons in de afgelopen jaren (idem). Een andere hulpverleningsorganisatie geeft aan dat een toename te zien is van het aanbod online, waardoor er minder grip is op de seksbranche (HP3, 2024). Dit beaamt een andere hulpverleningsorganisatie die aangeeft dat sekswerk in de regio in clubs sterk is afgenomen, waarin vooral de coronacrisis het omslagpunt is geweest (HA2, 2024). Beide ontwikkelingen – de toename van het online aanbod en de impact van de coronacrisis – komen in een later stadium van dit onderzoek uitgebreider aan bod.

4.1.4 Online aanbod binnen de seksbranche

Eén van de grootste veranderingen die heeft plaatsgevonden binnen de seksbranche, is de groeiende rol van het internet bij het contact tussen sekswerkers en klanten (Rijnink en Van Wijk, 2020). In het jaar 2020 tot 2021 alleen al stonden er 27.387 unieke advertenties binnen heel Nederland op verschillende online platforms, voornamelijk van sekswerkers die werkzaam waren binnen de onvergunde sector (Bleeker & van den Braak, 2021a).

De afname van vergunde seksbedrijven heeft onder andere bijgedragen aan een toename van het online aanbod (Sorgdrager et al., 2022) en andersom zorgt de toename van het online aanbod voor meer afname van vergunde seksbedrijven. Bleeker et al. (2022) bevestigen dit en stellen dat een daling van bijvoorbeeld het aantal vergunde raamstraten geen krimp van de totale sector hoeft te betekenen. In plaats daarvan vindt een verschuiving naar het online aanbod plaats. Bovendien is online adverteren aantrekkelijk voor sekswerkers, omdat er potentieel meer geld te verdienen is, online platforms erg toegankelijk zijn en het hen de kans geeft meer in de anonimiteit te blijven werken (Bleeker et al., 2022). Een sekswerker kan bijvoorbeeld een foto plaatsen van alleen het lichaam en een andere naam gebruiken voor een online advertentie. Tevens kan de sekswerker zelf bepalen welke klanten ze ontvangt en, in tegenstelling tot het werken in de raamstraten, bepalen wie op de hoogte is van het werk dat ze doet (HP9, 2025).

De grootste openbare advertentiewebsites die gebruikt worden voor het plaatsen van seksadvertenties, zijn Kinky.nl, Sexjobs.nl en Topescortbabes.nl (Bleeker, 2021a). Daarnaast komt het steeds vaker voor dat sekswerkers via sociale mediakanalen als Whatsapp - sekswerkers die communiceren in grote groepsgesprekken - (P2, 2024; en HP9, 2025), Snapchat, TikTok (HA4, 2024), Telegram (HP5, 2024), Facebook (ED2, 2024) en verschillende datingsites en -apps adverteren (HP7, 2024).

Door de digitale verschuiving veranderden ook de locaties waar sekswerkers hun werk uitoefenen (Sorgdrager et al., 2022). Sekswerkers zijn hierdoor meer zelfstandig gaan werken en ontvangen klanten onder andere bij hun thuis of op andere locaties (Kamerstuk 35715 nr. 3, 2020-2021), zoals in hotels en vakantieparken (Sorgdrager et al., 2022).

4. VERSCHUIVING NAAR DE ONVERGUNDE SECTOR

4.1.5 Coronacrisis

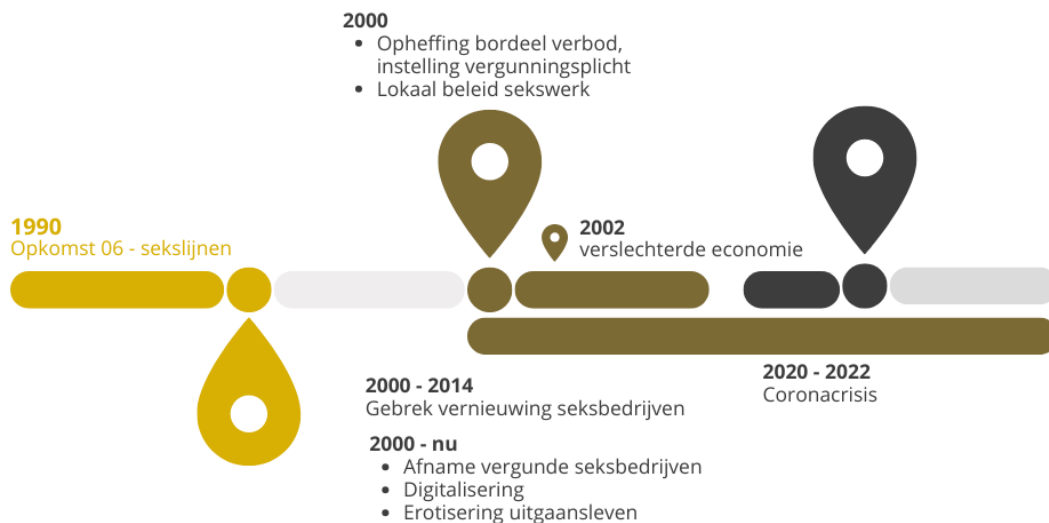
De coronacrisis heeft eveneens een significante invloed gehad op de seksbranche. Gedurende drie lockdowns van 23 maart tot 1 juli 2020, 15 december 2020 tot 19 mei 2021 (De Wildt, 2021) en 9 december 2021 tot 15 januari 2022 (Eggen, 2022) werden contactberoepen, waaronder sekswerk, door overheidsmaatregelen verboden (De Wildt, 2021). Dit betekende dat het uitoefenen van sekswerk binnen deze perioden op slag als illegaal werd beschouwd. Veel sekswerkers verloren hiermee direct hun inkomen en kwamen niet in aanmerking voor financiële steun vanuit de overheid (Kloek, Waterman, Spek, Hendriks, Luhrs, Van Wees, Hontelez & Anonieme Sekswerker, 2021). Als gevolg van deze beperkingen voelden veel sekswerkers zich gedwongen hun werkzaamheden voort te zetten binnen de onvergunde sector om inkomsten te blijven genereren, ongeacht de officiële restricties die op de vergunde sector lagen (De Wildt, Andeweg & Sondeijker, 2020). Er was vooral een toename te zien in het aantal online advertenties (Bleeker & van den Braak, 2021a).

Daarnaast lijken de coronamaatregelen een invloed te hebben gehad op de verschuiving van locaties waar sekswerk plaatsvond. Tijdens de lockdowns nam het aantal meldingen van onvergund illegaal sekswerk in vakantieparken toe, zoals gerapporteerd door Meld Misdaad Anoniem. Deze ontwikkeling onderstreept de kwetsbaarheid van vakantieparken voor bovenstaande activiteiten in tijden van beperkte controle en handhaving (Verheijen en Ghiraw, 2022).

Daarbij beaamt de politie in Rotterdam dat de coronacrisis een grote rol heeft gespeeld in het feit dat meer personen binnen de onvergunde sector opereren. Met het sluiten van de seksclubs in Rotterdam voor langere periodes zijn mensen zich op een andere manier gaan aanbieden binnen de onvergunde sector. Waar er voor de coronacrisis bijvoorbeeld nog twintig vrouwen in een club werkten tijdens een controle, is dat aantal gedaald naar drie (P1, 2024). Elders in het land is hetzelfde zichtbaar (HA2, 2024). Daar waar vrouwen voor de coronacrisis ruzieden om een werkplek, staat nu alles leeg (HP3, 2024). Dit wijst erop dat de heropening van seksclubs na de coronacrisis er niet noodzakelijk toe heeft geleid dat sekswerkers terugkeerden naar vergunde seksbedrijven. Of dit impliceert dat zij actief zijn gebleven binnen de onvergunde sector, blijft een veronderstelling (HP9, 2025).

Samenvattend heeft zich in de afgelopen jaren op nationaal niveau een duidelijke verschuiving voorgedaan van de vergunde naar de onvergunde sector binnen de seksbranche. Dit roept de vraag op welke overwegingen sekswerkers maken bij de keuze tussen werken in de vergunde of onvergunde sector. Welke factoren spelen een rol in de beslissing van sekswerkers om na de opheffing van het bordeelverbod binnen de onvergunde sector te gaan werken? In het volgende deel van dit onderzoek wordt hier dieper op ingegaan.

4. VERSCHUIVING NAAR DE ONVERGUNDE SECTOR

Figuur 5. Tijdlijn verschuiving naar onvergunde sector

4.2 Overwegingen sekswerkers vergunde en onvergunde sector

Sekswerkers maken om uiteenlopende redenen de keuze om binnen de vergunde of juist de onvergunde sector van de seksindustrie te werken. In dit hoofdstuk worden deze motieven nader onderzocht en in context geplaatst.

Er zijn verschillende factoren voor sekswerkers om binnen de vergunde sector te werken. Onderzoek heeft aangetoond dat sekswerkers in bijvoorbeeld raamstraten vaak kiezen voor deze werkplek vanwege aspecten zoals veiligheid, zelfstandigheid, duidelijkheid, gemak en anonimiteit (Rijnink & van Wijk, 2020). Werken in de raamstraten houdt in dat sekswerkers niet formeel geregistreerd worden, wat hun anonimiteit waarborgt. Bovendien is het beroep dat zij uitoefenen onbekend bij de bredere omgeving, aangezien alleen klanten die de raamstraat betreden hiervan op de hoogte zijn. Hierdoor blijft werk en privé gescheiden. De veiligheid in deze omgeving wordt vergroot door factoren, zoals onderlinge sociale controle, politiepatrouilles, cameratoezicht en toezicht van beheerders (Rijnink & van Wijk, 2020). Werken in de vergunde sector biedt daarnaast voordelen op het gebied van rechten, bijvoorbeeld door het gebruik van het opting-in systeem in seksclubs of privéhuisen, wat betekent dat sekswerkers salaristroken ontvangen. Deze documenten stellen sekswerkers in staat om hun inkomen aan te tonen, wat hen bijvoorbeeld helpt bij het huren van een woning. Tot slot kan er binnen de vergunde sector ook sprake zijn van collegialiteit, wat een extra ondersteunend element vormt (HP9, 2025).

Desondanks blijken er genoeg redenen te bestaan die werken in de onvergunde sector aantrekkelijk maken, want er is een duidelijke verschuiving naar de onvergunde sector te zien. Zoals eerder benoemd in bovenstaand hoofdstuk, is één van de redenen van sekswerkers om onvergund te gaan werken om complexe om beperkende regelgeving te omzeilen (Rijnink & van Wijk, 2020; Derksen, Kuppens en Ferwerda, 2023). Verder ontstond na de opheffing onduidelijkheid over de arbeidsrelatie tussen exploitanten en sekswerkers. Deze onzekerheid over de juridische status en arbeidsvoorwaarden heeft ertoe geleid dat sommige sekswerkers de voorkeur gaven aan zelfstandig en onvergund werken om meer controle over hun werkomstandigheden te hebben (Nationaal Rapporteur, 2016).

4. VERSCHUIVING NAAR DE ONVERGUNDE SECTOR

Een andere reden dat sommige sekswerkers ervoor kozen om buiten de vergunde sector te werken, is dat na de legalisering van sekswerk meer nadruk werd gelegd op het bestrijden van misstanden en uitbuiting binnen de seksbranche, waardoor meer controle kwam binnen de vergunde sector (CCV 2009). Hoewel deze maatregelen waren gericht op het reguleren van de sector, hadden ze in bepaalde gevallen een onbedoeld effect: het stigma rond sekswerk nam toe. Om mogelijke sociale of juridische consequenties te vermijden, kozen sekswerkers ervoor om te gaan werken binnen de onvergunde sector (Sorgdrager, Bleeker, Dettmeijer-Vermeulen, Parmanand, & Scali 2022).

4.2.1 Sekswerk vanuit huis

Een voor de hand liggende ontwikkeling die hierop volgde, is de toename van sekswerk vanuit huis, wat in verschillende gemeenten steeds vaker voorkomt. Deze toename is merkbaar gezien het stijgende aantal landelijke bestuurlijke rapportages omtrent onvergund of illegaal sekswerk (CCV, 2021b).⁷ Er zijn bepaalde beweegredenen die sekswerkers ertoe zetten om te kiezen voor sekswerk vanuit huis. Het is aantrekkelijk om zelfstandig te kunnen werken, niet vast te zitten aan bepaalde huisregels en werktijden binnen een seksbedrijf, geen raamhuur te hoeven betalen, geen belasting te betalen, en eventuele wachttijd thuis op een nuttige manier te benutten (Bleeker & van den Braak, 2021; CCV, 2021; HA2, 2024; HP5, 2024; HP7, 2024; ED5, 2024). Om deze redenen geeft de helft van de geïnterviewde vrouwelijke sekswerkers in het onderzoek van Rijnink & van Wijk (2020) aan, de onvergunde sector te prefereren boven de vergunde sector.

Doorslaggevend hierin zijn de lage kosten, waarbij er geen huur betaald hoeft te worden voor een bordeel in een raamstraat en weinig tot geen belasting, evenals de onafhankelijkheid in de onvergunde sector en de anonimiteit die werken in de onvergunde sector met zich meebrengt (Rijnink & van Wijk; 2020). Dit laatste wordt beaamd door een gesproken ervaringsdeskundige en een hulpverleningsorganisatie. Sekswerkers vinden het fijn dat ze anoniem kunnen blijven vergeleken met het werken achter de ramen (ED6, 2025; HP5, 2024). Bij sekswerk aan huis hebben sekswerkers de mogelijkheid zelf te bepalen welke klanten zij ontvangen. In de raamstraten is dit ook het geval, maar daar hebben sekswerkers geen controle over wie hen van buitenaf kan zien, aangezien dagelijks meerdere personen passeren. Hierdoor biedt sekswerk aan huis een hogere mate van anonimiteit, omdat uitsluitend de door de sekswerker geselecteerde klant hen daadwerkelijk ziet. Daarbij kunnen zij ervoor kiezen bij het plaatsen van een online advertentie om een foto te gebruiken zonder weergave van het gezicht en kunnen zij een alternatieve naam aannemen (HP9, 2025). Daarnaast wordt de concurrentie binnen de vergunde sector als hoog ervaren (Rijnink & van Wijk; 2020), omdat er minder klanten zijn in vergunde seksbedrijven. Dit maakt het prettiger om vanuit huis te werken (HP9, 2025).

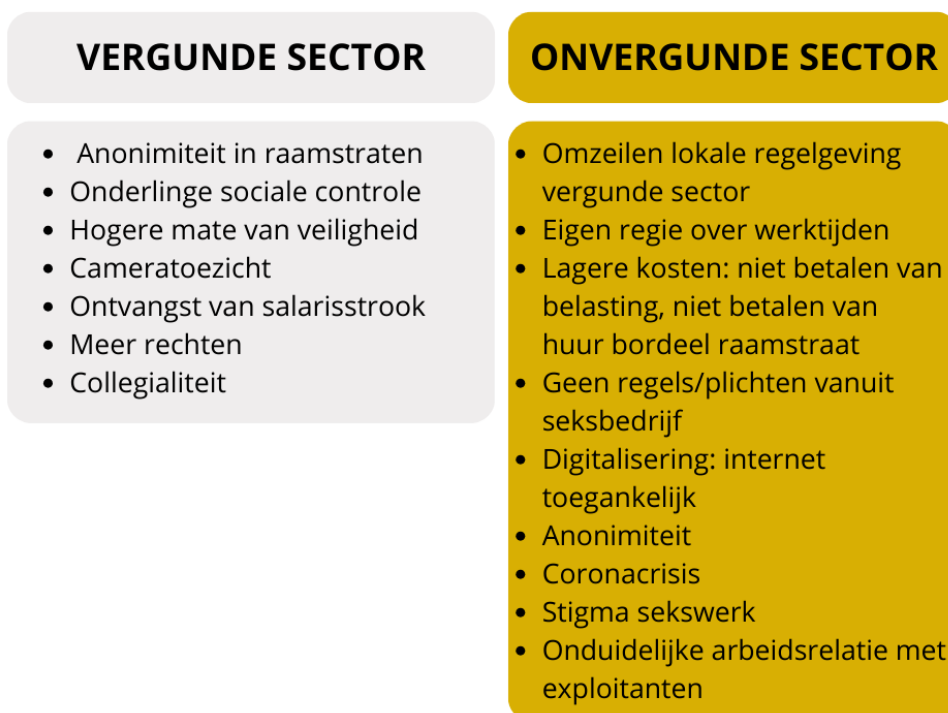
Een aantal vrouwen – afkomstig uit het buitenland – kiest ervoor om vanuit huis te werken, puur omdat zij onvoldoende bekend zijn met het Nederlandse beleid en regelgeving rondom sekswerk en niet op de hoogte zijn van de optie om vergund te werken binnen een seksbedrijf. Door een gebrek aan informatie of ondersteuning komen zij vaak terecht in een situatie waarin zij langdurig onder de radar blijven en onvergund blijven werken. In sommige gevallen verblijven zij bij bekenden of tussenpersonen, wat deze situatie in stand houdt (HP 9, 2025).

---

⁷ Aantal bestuurlijke rapportages is gestegen van 83 naar 233 tussen 2010-2013.

4. VERSCHUIVING NAAR DE ONVERGUNDE SECTOR

Binnen de keten merken we dat er uiteenlopende visies zijn op het verrichten van sekswerk vanuit de eigen woning (HA2, 2024). Aan de ene kant wordt benadrukt dat bij het legaliseren van, en daarmee het erkennen van sekswerk als werk, sekswerk vanuit huis mogelijk zou moeten zijn. Er wordt hier een vergelijking gemaakt met kappers, stylistes en masseuses die hun werk vanuit huis doen (HP5, 2024). Tegelijkertijd wordt ook ingezien dat deze vorm van sekswerk gepaard gaat met risico's, zowel voor de sekswerker zelf als voor de huisgenoten of gezinsleden.

Figuur 6. Overwegingen vergunde en onvergunde sector

Met name vanuit het veiligheidsdomein worden deze benadrukt. Zo zijn er meerdere malen bij controles kinderen aanwezig geweest in de woning. Tevens weet een klant waar de sekswerker woont en wint informatie in over de sekswerker door privéobjecten in het huis. Zo worden chantagemogelijkheden gegenereerd. Klanten kunnen dreigen het de burens te vertellen, kunnen je dwingen tot handelingen die je in eerste instantie weigert, en hebben de mogelijkheid tot stalken. Daarnaast is het door middel van capaciteit en onzichtbaarheid bijna onmogelijk om controles uit te voeren door politie of eventuele handhaving, wat maakt dat er weinig zicht is op werkomstandigheden en eventuele misstanden (P2, 2024; P3, 2024). Deze factoren kunnen voor sekswerkers een motivatie zijn om binnen de vergunde sector te werken, waar een hogere mate van veiligheid wordt geboden door onderlinge sociale controle en de aanwezigheid van noodknoppen bij incidenten (HP9, 2025).

Niet alle sekswerkers ervaren het ontvangen van klanten aan huis echter als een direct veiligheidsrisico. Een sekswerker gaf bijvoorbeeld aan dat zij het ontvangen van klanten nooit als een probleem zag, aangezien klanten vaak zelf onopgemerkt wilden blijven. Voor haar lag de grootste zorg bij de mogelijkheid dat haar burens erachter zouden komen, omdat haar woning erg gehorig was. Dit beschouwde zij als een belangrijk nadeel van het thuiswerken (ED6, 2025).

4. VERSCHUIVING NAAR DE ONVERGUNDE SECTOR

Hoewel niet alle sekswerkers het ontvangen van klanten aan huis als een direct veiligheidsrisico ervaren, brengt thuiswerken wel andere uitdagingen met zich mee. Een veelvoorkomend probleem bij sekswerk aan huis is dat veel sekswerkers niet voldoen aan de gemeentelijke voorwaarden voor thuiswerk. Hierdoor bevinden zij zich in een illegale situatie, wat hen terughoudend kan maken om hulp in te schakelen bij problemen of onveilige situaties. Ze vrezen dat het inschakelen van de politie ertoe kan leiden dat ze zelf in de problemen komen, omdat hun werkwijze niet is toegestaan. Hierdoor blijven misstanden vaker onopgemerkt en neemt de kwetsbaarheid van deze groep toe. Daarnaast worden sekswerkers die onvergund vanuit huis werken, geacht belasting te betalen en andere financiële verplichtingen na te komen, maar kunnen geen aanspraak maken op dezelfde bescherming en rechten die hun collega's hebben die binnen de vergunde sector werken. Dit leidt tot een situatie die door sekswerkers als tegenstrijdig wordt ervaren: ze hebben wel de plichten, maar niet de rechten van het verrichten van sekswerk in Nederland. Dit zijn redenen dat thuiswerken volgens sommige hulpverleningsorganisaties beter geregeld zou moeten worden, waarbij zowel rechten als plichten in balans zijn (HP5, 2024; HP9, 2025).

4.2.2 Tuppelen

Tuppelen is in meeste Nederlandse gemeenten verboden, maar kan door sekswerkers als een fijne optie van sekswerk worden beschouwd. Bijvoorbeeld na de sluiting van de Utrechtse tuppelzone in 2021 werd duidelijk dat de tuppelzone voor veel sekswerkers niet alleen een werkplek was, maar ook een belangrijke sociale functie had. Veel sekswerkers gaven aan dat ze de sociale contacten met collega's, klanten en hulpverleners misten, wat bij sommigen leidde tot eenzaamheid en mentale gezondheidsproblemen (Martinelli et al, 2024). Daarbij bood de tuppelzone bepaalde bescherming, zoals verbeterde veiligheid en toegang tot hulpverlening, omdat de tuppelzone zichtbaar was. Bij sluiting van de tuppelzone in Utrecht ervoeren veel sekswerkers financiële problemen en psychologische stress. Sekswerkers die werken op tuppelzones zijn vaak kwetsbaar vanwege een combinatie van factoren, zoals armoede, verslaving en discriminatie. Dit maakte het voor de sekswerkers in Utrecht moeilijk om alternatieve inkomstenbronnen te vinden na sluiting van de tuppelzone. Daarnaast leidde het verdwijnen van de tuppelzone ertoe dat sekswerkers hun werk in minder gereguleerde en mogelijk gevaarlijkere omgevingen moeten voortzetten (Martinelli et al., 2024).

4.2.3 Escort

Voor sommige sekswerkers is werken in de escortsector aantrekkelijk vanwege de mogelijkheid tot anonimiteit. Werken voor een onvergund escortbedrijf biedt hen de optie om zich niet te registreren bij de Kamer van Koophandel of de Belastingdienst, wat voor bepaalde sekswerkers een belangrijke overweging is. Dit kan een motief zijn om te kiezen voor een onvergund escortbedrijf.

Daarbij vindt escortwerk vaak plaats in hotels. Voor veel sekswerkers wordt werken in hotels als één van de veiligste opties gezien, in vergelijking met alternatieven als op straat, in auto's of thuis. Een bijkomend voordeel is de mogelijkheid om te werken in hotels die discretionaire diensten bieden, zoals autonome hotels of hotels waar geen registratie bij de receptie nodig is. Dit draagt bij aan een gevoel van veiligheid en anonimiteit, wat voor veel sekswerkers een doorslaggevende factor is bij de keuze voor deze werkvorm (KC2, 2024).

Daarentegen is veiligheid een belangrijke reden om binnen een vergund escortbedrijf te werken. Vergunde bedrijven bieden doorgaans meer bescherming en regulering, wat door veel sekswerkers als een voordeel wordt gezien.

4. VERSCHUIVING NAAR DE ONVERGUNDE SECTOR

Binnen het hogere segment van de escortsector, waar sekswerkers vaak met vaste klanten werken en verblijven in hotels waar zij bekend zijn, doen zich nauwelijks problemen voor. Deze vorm van sekswerk kenmerkt zich door een stabiel klantenbestand en een gecontroleerde werkomgeving, wat de risico's verder verkleint (Winter et al., 2016).

4.2.4 Cardates

Het gebruik van cardates stelt sekswerkers in staat hun werkzaamheden flexibel in te richten en af te stemmen op hun omgeving. De anonimiteit van het werken in een auto kan daarbij een vorm van bescherming bieden, wat als een voordeel kan worden gezien. Tegelijkertijd brengt deze werkwijze ook risico's met zich mee. De beperkte zichtbaarheid kan leiden tot minder handhaving en toezicht, waardoor controlemechanismen verzwakken. Daarnaast vergroot het gebrek aan toezicht de kans op onveilige situaties, aangezien sekswerkers zonder adequate bescherming of ondersteuning in risicovolle omstandigheden kunnen belanden (P2, 2024; ED1, 2024).

Samenvattend zijn er meerdere factoren die bijdragen aan de keuze van sekswerkers om te werken binnen de vergunde of onvergunde sector. Dit roept belangrijke vragen op met betrekking tot de bredere impact op de seksbranche, de omstandigheden van degenen die in de onvergunde sector werkzaam zijn, en de uitdagingen voor hulpverleningsinstanties die deze doelgroep willen blijven bereiken. Het is van belang om de implicaties van deze verschuiving te onderzoeken, met name hoe het verschuiven naar de onvergunde sector de toegankelijkheid van hulpverlening en de bescherming van sekswerkers beïnvloedt.

4.3 Implicaties verschuiving naar de onvergunde sector

De verschuiving van de vergunde naar de onvergunde sector binnen de seksbranche is een feit. Echter, wat houdt dit in voor de branche, voor degenen die daarbinnen werkzaam zijn en voor de hulpverleningsorganisaties die de doelgroep willen blijven bereiken?

Binnen de onvergunde sector is vanzelfsprekend geen vergunningplicht van toepassing. Dit betekent automatisch dat personen die onvergund hun werk uitoefenen zich niet hoeven te houden aan bepaalde verplichtingen die gepaard gaan met een vergunning voor een seksbedrijf. Waar het binnen vergunde seksbedrijven in Rotterdam en Den Haag bijvoorbeeld een verplichting is om hulpverlenende instanties (GGD, Stichting de Haven, Humanitas ESSM (Expertisecentrum Seksualiteit Sekswork & Mensenhandel, SHOP) binnen te laten, is dat voor iemand die binnen de onvergunde sector werkt, niet het geval.

Het is vaak onduidelijk waar personen die onvergund werk verrichten, zich bevinden. Volgens verschillende gesproken hulpverleningsorganisaties is er daardoor minder zicht op personen die binnen de onvergunde sector werken en daardoor minder zicht op de behoeften of hulpvragen van desbetreffende personen.⁸ Dit kan specifieke gezondheids- en veiligheidsrisico's met zich meebrengen, wat de kwetsbaarheid van personen in de onvergunde sector kan vergroten. Het ontbreken van officiële erkenning en bescherming maakt hen meer vatbaar voor geweld, uitbuiting en mensenhandel. Het gebrek aan toezicht en regulering in de onvergunde sector bemoeilijkt het signaleren en aanpakken van eventuele misstanden, waardoor sekswerkers een verhoogd risico lopen op fysieke en psychische mishandeling (SOA aids Nederland, 2022; Witsiers, 2024; P2, 2024; P3, 2024).

⁸ HP1, 2024; HP2, 2024; HP3, 2024; HP4, 2024; HP5, 2024; HP7, 2024; HP8, 2024; HP9, 2025; HP10, 2024; HA1, 2024; HA2, 2024; HA3, 2024.

4. VERSCHUIVING NAAR DE ONVERGUNDE SECTOR

Daarbij stelt het CCV (2021b) dat ongeacht of een vergunningenstelsel van toepassing is op sekswerk vanuit woningen, er zich misstanden, zoals uitbuiting, mensenhandel, overlast, onveilige of onhygiënische werkomstandigheden en fraude, kunnen voordoen. Kenmerkend voor deze vorm van sekswerk is dat het vaak plaatsvindt in een ogenschijnlijk privéomgeving en daardoor grotendeels verborgen blijft voor de buitenwereld. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van (onder)verhuurde woningen zonder toestemming van de eigenaar. Deze situatie bemoeilijkt het toezicht en de handhaving op dergelijke problematiek.

De onvergunde status van veel sekswerkers heeft ook directe gevolgen voor hun gezondheid. Het verhoogde risico op geweld en de noodzaak om in onveilige omstandigheden te werken, dragen bij aan een hogere prevalentie van seksueel overdraagbare aandoeningen (soa's) en hiv. Bovendien kan het werken binnen de onvergunde sector leiden tot constante stress en angst, wat kan leiden tot mentale gezondheidsproblemen, zoals angststoornissen en depressie (Soa Aids Nederland, 2022).

Een andere grote implicatie is het feit dat sekswerkers die binnen de onvergunde sector werken, nog meer uitdagingen hebben met het regelen van praktische zaken dan sekswerkers die vergund werken. Denk aan het openen van een bankrekening, het afsluiten van een verzekering of het verkrijgen van een lening. Omdat zij geen toegang hebben tot een loonstrook of andere officiële inkomstenbewijzen, worden zij geconfronteerd met extra belemmeringen. Zo is het voor hen bijzonder lastig om een woning te huren, aangezien verhuurders vaak een loonstrook en een vast contract eisen als bewijs van financiële stabiliteit. Daarnaast ondervinden zij problemen bij het afsluiten van zakelijke en persoonlijke contracten, zoals telefoon- of internetabonnementen, of het verkrijgen van een zakelijke rekening (HP9, 2025). Deze structurele uitsluiting vergroot de kwetsbaarheid van sekswerkers in de onvergunde sector en beperkt hun mogelijkheden om zich economisch en sociaal te stabiliseren. Het ontbreken van juridische erkenning en bescherming leidt ertoe dat zij minder geneigd zijn om hulp te zoeken bij instanties, uit angst voor discriminatie of juridische gevolgen. Dit vergroot de kans op uitbuiting en andere onwenselijke situaties (HP9, 2025).

En als we specifiek toespitsen op de toename van het online aanbod van sekswerkers binnen de onvergunde sector, brengt dat ook implicaties met zich mee. We weten dat er een hoge mobiliteit en roulatie is in de seksbranche. Dit maakt het voor hulpverleners lastig om continuïteit in de hulpverlening aan te brengen. Met de afname van vergunde seksbedrijven en de raamstraten die leger raken, en de toename van het online aanbod, is nog minder tot geen zicht op deze roulatie en mobiliteit van sekswerkers (Rijnink & van Wijk, 2020). Voor hulpverleningsinstanties is het aanzienlijk eenvoudiger om een band op te bouwen met sekswerkers die bijvoorbeeld in de raamstraten werken. Zij hebben een relatief vaste werkplek en zijn daardoor eenvoudiger te benaderen voor ondersteuning indien die behoefte er is (HP3, 2024; HP9, 2025; HA3, 2024).

Meerdere ketenpartners hebben de gevolgen hiervan ondervonden, waarbij er tijdens contactmomenten met sekswerkers naar voren kwam dat zij recent aan de andere kant van het land werkzaam zijn geweest, of van plan zijn hier binnenkort naar toe te gaan. Na zo'n contactmoment is het vrijwel onmogelijk te achterhalen waar diegene vervolgens te werk is gegaan en maakt dit het opbouwen van een vertrouwensband met de sekswerker erg gecompliceerd (HP3, 2024; P2, 2024).

4. VERSCHUIVING NAAR DE ONVERGUNDE SECTOR

Vanuit een ander perspectief blijkt dat digitalisering en de opkomst van verschillende sociale media kanalen op zichzelf een veiligheidsrisico vormt voor (met name) vrouwen met een licht verstandelijke beperking die in eerste instantie geen sekswerk verrichten. Zo vertelde een respondent binnen een hulpverleningsorganisatie dat het vaker voorkomt dat wanneer vrouwen met een licht verstandelijke beperking online content plaatsen op een socialmediakanaal, mannen hierop kunnen reageren en geld aanbieden voor meer content of meer seksueel getinte content. “En zo rolt het balletje verder,” geeft respondent aan. Doordat het contact online zo laagdrempelig is en snel gaat, is het makkelijker dat vrouwen op deze manier eerder ingaan op dergelijke vragen en op deze manier in de onvergunde sector belanden. Met daarbij alle risicofactoren van dien. Zo ziet deze hulpverleningsorganisatie een toename van zedendelicten, doordat er meer activiteit is op internet en mensen daar gebruik van kunnen maken (HA4, 2024).

Uit bovenstaande bevindingen blijkt dat de verschuiving van de vergunde naar de onvergunde sector binnen de seksbranche aanzienlijke uitdagingen met zich meebrengt voor zowel sekswerkers als hulpverleningsorganisaties. In de onvergunde sector ontbreekt regulering en toezicht, wat leidt tot verminderde bescherming en grotere kwetsbaarheid voor uitbuiting, geweld en mensenhandel. Doordat hulpverlenende instanties weinig tot geen toegang hebben tot deze sector, is het lastig om contact te leggen met sekswerkers en inzicht te krijgen in hun behoeften en hulpvragen. Dit kan leiden tot gezondheids- en veiligheidsrisico's.

Daarnaast ondervinden sekswerkers in de onvergunde sector extra barrières bij het regelen van praktische zaken, wat hun financiële stabiliteit en sociale integratie belemmert. De opkomst van online sekswerk maakt het bovendien nog moeilijker om de doelgroep te bereiken, doordat sekswerkers zich sneller verplaatsen en minder zichtbaar zijn. Hulpverleningsorganisaties moeten zich aanpassen aan deze ontwikkelingen door innovatieve manieren te ontwikkelen om contact te houden met sekswerkers in de onvergunde sector. Dit wordt onder andere besproken in het volgende hoofdstuk.

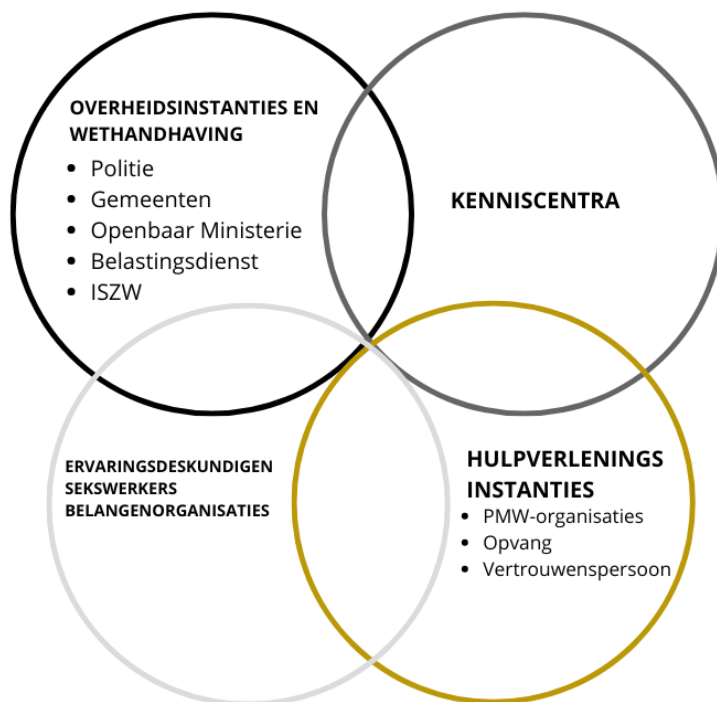
5.

ROL VAN DE HULPVERLENING

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

5.1 Betrokken partijen binnen het veld

Om sekswerkers in de onvergunde sector te bereiken met de passende hulpverlening, is het van hoogst belang om op de hoogte te zijn van de verschillende partijen die binnen het veld betrokken zijn bij deze doelgroep.

Figuur 7. Betrokken partijen

5.1.1 Hulpverleningsorganisaties

Noodzakelijk, en centraal binnen dit onderzoek, zijn de hulpverleningsorganisaties die hun hulpaanbod specifiek richten op personen die werkzaam zijn in de seksbranche.

Prostitutie maatschappelijk werk

Maatschappelijke hulpverleningsorganisaties die zich focussen op deze doelgroep worden ook wel Prostitutie Maatschappelijk Werk (PMW)-organisaties genoemd. Deze organisaties zijn ingesteld op het ondersteunen van sekswerkers en het bieden van passende hulpverlening voor de uiteenlopende behoeften die er vaak zijn. PMW-organisaties kunnen zelf aan bepaalde hulpvragen voldoen, en werken ook regelmatig samen met partners binnen en buiten de lokale gemeente (Bleeker & van den Braak, 2021b).

Wanneer iemand slachtoffer van seksuele uitbuiting blijkt te zijn, dan valt de ondersteuning die zij nodig hebben niet zozeer onder uitstapprogramma's, maar binnen het kader van de bestrijding van mensenhandel en zorg voor slachtoffers (KC1, 2024). Binnen deze groep komt relatief vaak een lichte verstandelijke beperking voor, en de betrokkenen zijn meestal jong. Voor hen betekent stoppen met sekswerk vooral het waarborgen van hun veiligheid en de controle over hun eigen leven terugkrijgen. PMW'ers zien deze groep met name in de onvergunde sector (Bleeker & van den Braak, 2021b; P1, 2024).

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Opvang

Versillende partijen bieden ook huisvesting voor sekswerkers. Voor hen die legaal dit werk doen, ondersteunen PMW-organisaties vaak met het vinden van een huurwoning door middel van het inschrijven voor een sociale huurwoning of het onderhouden van contact met woningcorporaties (Bleeker & van den Braak, 2021b). Daarnaast zijn er zowel stichtingen als particuliere huiseigenaren die woonruimte beschikbaar stellen voor deze doelgroep (HP9, 2025; HP12, 2025). Gaat het echter niet om personen die legaal werkzaam zijn, dan zijn opvangplekken nodig om hen op te kunnen vangen. Dit kan gelden voor personen die ongedocumenteerd zijn, of door uitbuiting hun situatie moeten ontvluchten en zo snel mogelijk opgevangen dienen te worden. PMW-organisaties die vanuit de gemeente waar zij werkzaam zijn ook de portefeuille mensenhandel hebben, hebben vaak binnen de organisatie een bepaald aantal opvangplekken beschikbaar (HP5, 2024; HP7, 2024). Andere partijen bieden opvangplekken aan, maar hebben geen PMW-positie (HP6, 2024). Daarnaast zijn er ook partijen als het Leger des Heils die opvangplekken hebben voor daklozen, waarbij het met regelmaat voorkomt dat personen die zich daar aanmelden werkzaam zijn binnen de onvergunde sector van de seksindustrie.

Vertrouwenspersoon

De vertrouwenspersoon vervult een essentiële rol op het snijvlak van zorg en veiligheid voor sekswerkers. Als laagdrempelig en anoniem aanspreekpunt voor sekswerkers biedt de vertrouwenspersoon ondersteuning, maakt deel uit van lokale overleggen, en werkt samen met relevante hulpverleningsorganisaties (Van der Ploeg et al., 2024; HP11, 2024). Ze bieden advies en verwijzen de sekswerker waar nodig door naar andere instanties, altijd met respect voor hun privacy en met hun toestemming. Daarnaast faciliteert de vertrouwenspersoon contact tussen sekswerkers, hulpverlening en politie, waarbij het belang van de sekswerker voorop staat (Van der Ploeg et al., 2024). Professionals signaleren dat het gebruik van de vertrouwenspersoon toeneemt. Waar eerder vooral mensen met vragen over starten met sekswerk contact zochten, wordt de vertrouwenspersoon nu vaker door hulpverleners benaderd. Dit benadrukt de groeiende erkenning van de vertrouwenspersoon als belangrijke schakel in de ondersteuning van sekswerkers (Van der Ploeg et al., 2024).

5.1.2 Overheidsinstanties en wetshandhaving

Overheidsinstanties en wetshandhaving spelen een belangrijke rol in de hulpverlening aan sekswerkers, met name in de onvergunde sector. Hun taken variëren van handhaving en toezicht tot het bieden van toegang tot hulpverleningstrajecten (P3, 2024). De samenwerking tussen deze instanties is essentieel om sekswerkers te beschermen tegen misstanden en hen alternatieve mogelijkheden te bieden wanneer zij willen stoppen met het werk of ondersteuning nodig hebben (P2, 2024; P3, 2024).

Politie

De politie heeft een dubbele rol in het veld van sekswerk: enerzijds houdt zij toezicht op illegale activiteiten zoals mensenhandel, uitbuiting en dwang; anderzijds speelt zij een rol in de bescherming en doorverwijzing van sekswerkers die hulp nodig hebben (P1, 2024; P2, 2024; P3, 2024). In de onvergunde sector ligt de focus vaak op handhaving, maar door nauwe samenwerking met PMW-organisaties kan de politie sekswerkers ook begeleiden naar hulpverlening en daar waar gewenst uitstapprogramma's. Vertrouwen tussen sekswerkers en politie is hierbij cruciaal om misstanden effectief te signaleren en aan te pakken (Bleeker & van den Braak, 2021a; ED3, 2024).

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Gemeenten

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het lokale beleid omtrent sekswerk en hebben een belangrijke rol in de regulering en ondersteuning van sekswerkers. In de onvergonde sector kunnen zij beleid ontwikkelen dat de positie van sekswerkers verbetert, bijvoorbeeld door toegang te bieden tot laagdrempelige hulpverlening en alternatieve werktrajecten. Gemeenten werken vaak samen met maatschappelijke en hulpverleningsorganisaties om sekswerkers te ondersteunen en misstanden te bestrijden (Bleeker & van den Braak, 2021a; HP9, 2025; HP7, 2024).

Openbaar Ministerie (OM)

Het Openbaar Ministerie (OM) handhaaft de wetgeving rondom sekswerk en vervolgt strafbare feiten zoals mensenhandel, uitbuiting en illegaal sekswerk. In de onvergonde sector kan het OM bijdragen aan preventie door samen te werken met maatschappelijke organisaties en beleid te ontwikkelen dat sekswerkers beter beschermt. Dit kan onder meer door de implementatie van strafrechtelijke trajecten die aandacht hebben voor de sociale en economische omstandigheden van sekswerkers, met als doel uitbuiting en mensenhandel te verminderen. Hierbij staat het belang van vroegtijdige identificatie van kwetsbare sekswerkers, het verstrekken van betrouwbare informatie over rechten en beschermingsmechanismen, en het ontwikkelen van vertrouwensrelaties centraal (Bleeker, Mulder & Korf, 2022).

Belastingdienst

De Belastingdienst controleert op de naleving van fiscale regels binnen de seksbranche. In de onvergonde sector is er vaak sprake van informele en ongeregistreerde inkomsten, wat kan leiden tot financiële onzekerheid voor sekswerkers. De Belastingdienst kan, in samenwerking met maatschappelijke organisaties, sekswerkers informeren over belastingverplichtingen en ondersteunen bij de financiële regulering, zodat zij meer grip krijgen op hun financiële situatie (Daalder, 2015).

Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW)

De Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW) richt zich op de arbeidsomstandigheden binnen de seksbranche en onderzoekt signalen van arbeidsuitbuiting en schijnzelfstandigheid. In de onvergonde sector is het risico op misstanden groter, omdat sekswerkers vaak geen officiële arbeidsstatus hebben. De ISZW kan een belangrijke rol spelen in het opsporen en bestrijden van (arbeids) uitbuiting in de seksbranche door middel van gerichte inspecties, samenwerking met andere instanties, en het verbeteren van arbeidsomstandigheden (Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CVV), 2021a). Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat inspecties van overheidsinstanties effectief kunnen bijdragen aan het verminderen van misstanden in risicosectoren. De ISZW kan samenwerken met organisaties voor slachtofferhulp, waardoor een geïntegreerde aanpak ontstaat die zowel misstanden opspoot als hulpverlening biedt (CVV, 2021a). Daarnaast kan de ISZW door regelgeving en voorlichting bijdragen aan betere arbeidsomstandigheden en de bescherming van sekswerkers tegen uitbuiting. Preventieve maatregelen en educatie over rechten zijn essentieel voor het voorkomen van misbruik (Bleeker & van den Braak, 2021a).

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

5.1.3 'Ervaringsdeskundigen'

De sekswerker

Seksworkers zelf hebben de meeste kennis over de dagelijkse realiteit van hun werk en de uitdagingen die daarmee gepaard gaan. Zij kunnen inzicht bieden in de behoeften en barrières die seksworkers ervaren bij het zoeken naar hulp. Door hun ervaringen te delen, kunnen zij bijdragen aan beleid dat beter aansluit bij de praktijk en aan de ontwikkeling van effectieve hulpverleningstrajecten (Bleeker et al., 2014).

De opgeleide ervaringsdeskundige

Een ervaringsdeskundige is iemand die, op basis van persoonlijke en collectieve ervaringskennis, is getraind om deze kennis op een deskundige manier in te zetten voor anderen. Dit kan door middel van voorlichting, begeleiding, beleidsadvisering of deskundigheidsbevordering (Movisie, 2018). Zoals in het hele sociale domein steeds meer erkend wordt, speelt ervaringsdeskundigheid ook bij de hulpverlening richting seksworkers een hele belangrijke rol. Beleid en praktijk sluiten beter aan op de realiteit wanneer ervaringskennis wordt meegenomen. Een opgeleide ervaringsdeskundige heeft niet alleen eigen ervaringen verwerkt, maar heeft ook geleerd deze kennis breder te gebruiken en in te zetten voor ondersteuning, beleidsontwikkeling en innovatie. Ze kunnen als brug dienen tussen seksworkers en hulpverlening, omdat zij vaak beter begrijpen welke drempels er zijn en waar zij echt behoefte aan hebben (Movisie, 2018).

Belangenorganisaties

Belangenorganisaties zetten zich in voor de rechten en het welzijn van seksworkers. Zij bieden vaak directe ondersteuning, zoals juridische en financiële hulp, en pleiten voor betere werkomstandigheden en toegang tot sociale voorzieningen. In de onvergonde sector spelen zij een belangrijke rol door seksworkers te helpen navigeren binnen het systeem en hen in contact te brengen met relevante instanties.

5.1.4 Kenniscentra

Kenniscentra verzamelen en verspreiden informatie over sekswerk, wetgeving en hulpverlening. Zij doen onderzoek naar de sector en adviseren beleidsmakers, hulpverleners en wetshandavingsinstanties. In de onvergonde sector kunnen kenniscentra bijdragen aan een beter begrip van de problematiek en effectieve interventies ontwikkelen op basis van wetenschappelijk onderzoek en praktijkervaringen (Bleeker, Mulder, & Korf, 2022).

Samenwerking tussen verschillende organisaties en instanties binnen de zorg- en hulpverleningsketen is essentieel om de doelgroep effectiever te bereiken en hen de juiste ondersteuning te bieden. Een concreet voorbeeld van samenwerking tussen verschillende actoren in deze sector, is van een respondent die werkzaam is als maatschappelijk werker binnen een PMW-organisatie in het zuiden van het land (HA2, 2024). Respondent geeft aan dat in situaties waarbij iemand dak- of thuisloos is, het vaak gaat om een complex samenspel van hulpvragen. Wanneer iemand zich in deze situatie bij een instantie meldt, wordt altijd doorverwezen naar de organisatie, ook wel het regieteam. Deze organisatie heeft de regie over de aanmelding en de verdeling van trajecten, die worden uitgevoerd in opdracht van de gemeente. De betreffende persoon moet zich aanmelden en officieel hulp aanvragen. Vervolgens krijgt de persoon een postadres bij de organisatie die de regie heeft en kan, indien er beschikbaarheid is, gebruik worden gemaakt van de nachtopvangvoorzieningen.

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Voorwaarde is wel dat de persoon zich wekelijks meldt bij de organisatie. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om tijdelijk in het netwerk van de persoon zelf te verblijven. Tevens wordt er een dak- en thuislozenuitkering aangevraagd, mits de persoon recht heeft op hulp, zorg en een uitkering. Op basis van de situatie wordt een maatwerktraject opgestart, waarbij wordt gekeken naar passende ondersteuning. De casus wordt vervolgens verdeeld binnen de keten van betrokken partners, die gezamenlijk werken aan het vinden van oplossingen voor de verschillende aspecten van de situatie, zoals inkomen, wonen, zorg, participatie, verslaving, sociaal netwerk en justitie. Tevens geeft respondent aan dat duidelijk is binnen de organisatie welke routes er bewandeld moeten worden in specifieke casussen en welke organisaties ingelicht dienen te worden. Hierdoor verloopt de hulpverlening efficiënt en kan passende ondersteuning geboden worden (HA2, 2024).

“Mensen hebben geen idee wat er speelt.”

Uit de praktijk blijkt daarnaast dat het van belang is om organisaties en betrokken actoren voor te lichten over de seksbranche en signalen bij personen waar andere organisaties mee in contact komen. Een respondent die maatschappelijk werker is bij een PMW-organisatie in het noorden van het land geeft aan dat er vanuit de organisatie voorlichtingssessies zijn georganiseerd bij de GGD en de gemeente, waarbij presentaties werden gegeven voor verschillende groepen professionals, waaronder WMO-consulenten (Wet Maatschappelijke Ondersteuning), medewerkers van het CJG (Centrum Jeugd en Gezin), en consulenten voor inkomen en bijstand. Uit de sessies bleek dat veel van de aanwezigen onvoldoende inzicht hadden in de huidige situatie en de daarmee samenhangende vraagstukken. “Mensen hebben geen idee wat er speelt,” geeft respondent aan (HP8, 2024).

Concluderend zorgt de samenwerking tussen al deze partijen ervoor dat sekswerkers toegang kunnen krijgen tot de juiste hulp binnen diverse domeinen. Daarvoor dient de doelgroep wel bereikt te worden. Om deze doelgroep effectief te bereiken, worden op landelijk niveau verschillende methodes ingezet. In de volgende paragraaf worden deze benaderingen besproken en geanalyseerd.

5.2 Landelijke methodes in de onvergunde sector

De onvergunde sector is op nationaal niveau grotendeels onzichtbaar, waardoor slechts een beperkt beeld bestaat van de werkelijke omvang en aard van deze sector (Rijnink & van Wijk, 2020). Dit geldt voor diverse landelijke hulpverleningsorganisaties, politie en gemeentelijke handhavingsinstanties. Welke methoden worden momenteel door verschillende hulpverleningsorganisaties en andere betrokken actoren ingezet om meer inzicht te krijgen in de onvergunde sector, en specifiek in de personen, en hun omstandigheden, die hier werkzaam zijn?

5.2.1 Controles

Een van de methoden om in contact te komen met sekswerkers en signalen van uitbuiting of illegaal sekswerk te detecteren, is het uitvoeren van controles. Deze worden voornamelijk uitgevoerd door de politie en gemeentelijk toezichthouders en kunnen zowel reactief, op basis van meldingen, als proactief plaatsvinden. Een gesproken politieafdeling in het land geeft aan jaarlijks 30 tot 40 dagen aan controles binnen de onvergunde sector uit te voeren (P1, 2024).

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Deze controles worden gestart op basis van binnengekomen signalen via verschillende kanalen, zoals meldingen van buurtbewoners via Meld Misdaad Anoniem, lopende onderzoeken of eigen waarnemingen. Een veelgebruikte methode is observatie bij een verdachte locatie, waarbij klanten na hun bezoek worden ondervraagd over de aanleiding voor hun afspraak. Dit biedt de politie de mogelijkheid om via online advertenties contact te leggen met de adverteerder. In andere gevallen wordt direct aangebeld bij de sekswerker in kwestie (P1, 2024).

Een ervaringsdeskundige illustreert dit proces vanuit haar eigen ervaring. Zij adverteerde vrijwillig via Kinky.nl en ontving klanten in een gemeente waar dit niet werd toegestaan. De politie hield haar advertenties gedurende een periode in de gaten en voerde uiteindelijk een controle uit. Tijdens dit bezoek gaf een politieagente aan dat haar activiteiten niet waren toegestaan en dat er gevolgen zouden zijn als ze niet zou stoppen met adverteren en het verrichten van sekswerk vanuit huis. Dit gesprek bracht de vrouw ertoe haar advertentie te verwijderen en te stoppen met thuisontvangsten, wat tevens een keerpunt in haar leven was (ED3, 2024).⁹

Ook online platforms spelen een rol in de signalering van misstanden. Midhold, het bedrijf achter websites als Kinky.nl, Hookers.nl en Erotracks.nl, monitort bijvoorbeeld advertenties en meldt verdachte situaties, zoals mogelijke mensenhandel, bij het landelijke meldpunt (P1, 2024).

Een ander gesproken politieteam in het land voert jaarlijks ongeveer 100 controles uit bij sekswerkers zonder vergunning. Dagelijks wordt online toezicht gehouden op websites als Kinky.nl en Sexjobs, waarbij zorgwekkende advertenties worden geïdentificeerd. In dergelijke gevallen wordt een nepafspraak gemaakt, waarbij een team bestaande uit meerdere agenten, een onderzoeker gespecialiseerd in mensenhandel en een gemeentelijke vertegenwoordiger ter plaatse komt. Na afloop wordt een rapport opgesteld over de bevindingen (P2, 2024).

Een respondent binnen de landelijke politie bevestigt dat de uitvoering van controles verschilt per eenheid. Terwijl de specifieke afdelingen binnen de politie en de regionale politie zich richten op zowel mensenhandel als illegaal sekswerk, focust de landelijke politie zich uitsluitend op signalen van mensenhandel bij de analyse van online advertenties. Dit toont de gelaagdheid in de handhavingsstrategie en de samenwerking tussen verschillende partijen binnen de sector (P3, 2024). Naast de politie spelen toezichthouders van de Basisregistratie Personen (BRP) een belangrijke rol in het signaleren van mogelijke gevallen van onvergund sekswerk of seksuele uitbuiting in woningen binnen specifieke wijken wanneer zij dit tegenkomen bij bezoeken aan huis of elders in de wijk. Zij kunnen dergelijke signalen doorgeven aan de politie en andere relevante autoriteiten. Meldingen over misstanden komen vaak van verschillende bronnen, zoals bewoners, klanten die gedetailleerde informatie verstrekken, en politieagenten. Daarnaast dragen ketenpartners, zoals de gemeente en woningcorporaties, bij aan het identificeren en doorgeven van relevante signalen van misstanden (GR1, 2024).

Het komt voor dat hulpverleningsorganisaties meegaan met controle teams, handhaving of een team mensenhandel. Dit komt naar voren in gesprekken met meerdere gesproken hulpverleningsorganisaties en een politieteam (P1, 2024; HP3, 2024; HP4, 2024; HP7, 2024). Een andere respondent gaf aan dat het een goede manier is om de onvergunde sector in beeld te krijgen wanneer je als hulpverlener meegaat tijdens een controle,

⁹ Het verhaal van deze vrouw is van Deborah Seymonson-Verboon. Meer van haar verhaal is te lezen in haar boek 'Geheeld door de liefde.'

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

omdat er direct contact is met de sekswerker en inzicht is in werkomstandigheden (HP3, 2024). De betreffende respondent beschrijft hoe een dergelijke controle verloopt. Tijdens de controle werken het Team Mensenhandel van de politie en de afdeling handhaving samen en stellen zij als eersten vragen aan de aanwezige personen. Hulpverleners van de betrokken hulpverleningsorganisatie bevinden zich op dat moment in een aparte ruimte, los van het handhavingproces. Hierdoor kunnen zij na afloop van de ondervragingen in gesprek gaan met de betrokkenen. Zij merken dat sekswerkers de interacties met de politie over het algemeen als positief ervaren en voelen zich snel veilig in deze context, wat ertoe leidt dat zij regelmatig contact zoeken met de politie (HP3, 2024). Dit is echter niet altijd het geval. Sekswerkers kunnen een interactie met de politie tijdens controles ook als negatief ervaren (GR4, 2025). Wanneer een hulpverleningsorganisatie voornemens is deel te nemen aan controles van politie of handhaving, is het van belang duidelijke afspraken te maken over de wijze van bejegening van sekswerkers.

Een andere hulpverleningsorganisatie geeft aan dat medewerkers meegaan bij controles vanuit de gemeente uitgevoerd door handhavinginstanties (HP4, 2024). Tijdens deze controles wordt vooraf een afspraak gemaakt via online platforms, waarbij de handhavingmedewerkers zich voordoen als klant. De ontmoetingen vinden plaats op diverse locaties, zoals een woning, hotel, garagebox of in de buitenlucht. Het eerste gesprek wordt door handhaving gevoerd, waarin wordt nagegaan hoe de betrokken persoon in het sekswerk terecht is gekomen, of dit vrijwillig gebeurt of onder dwang, en of er sprake is van onvergund sekswerk of illegaliteit. Vervolgens krijgt de sekswerker de mogelijkheid voor een individueel gesprek met een medewerker vanuit de hulpverleningsorganisatie, waarbij indien nodig gebruik wordt gemaakt van de tolktelefoon. Dit proces wordt door het team als effectief ervaren, vooral vanwege het contact dat na het eerste gesprek tot stand komt. Veel sekswerkers blijven daarna in contact, wat in sommige gevallen leidt tot langdurige begeleidingstrajecten (HP4, 2024).

De ervaringen van hulpverleningsorganisaties die deelnemen aan controles variëren per regio. Terwijl sommige organisaties de samenwerking als positief ervaren (HP4, 2024), wordt deze in andere regio's als minder effectief beschouwd. Een respondent benadrukt het risico dat hulpverleners, door hun aanwezigheid bij controles, als controlerend of beperkend kunnen worden gezien: "Als je samengaat met de politie, loop je het risico dat je wordt gezien als controlerend, beperkend, wat nadelig kan zijn" (HA2, 2024). Om deze reden is het belangrijk om als hulpverleningsorganisatie hier een eigen visie en beleid op te creëren (aan de hand van eventuele ervaringen vanuit de praktijk).

5.2.2 Pandsluitingen

Op basis van controles kunnen panden worden gesloten. Wanneer bij inspecties blijkt dat er zonder vergunning sekswerk plaatsvindt in een woning, worden diverse maatregelen genomen. Zo worden foto's gemaakt van de woning en eventuele aanwijzingen binnen de woning, en wordt een bestuurlijke rapportage opgesteld. Op basis van deze rapportage kan de burgemeester besluiten om een last onder dwangsom op te leggen (GR3, 2025) of de woning of het pand tijdelijk te sluiten. Het verschilt per gemeente of medewerkers van hulpverleningsorganisaties aanwezig zijn bij een pandsluiting om personen op te vangen (P4, 2024). Sommige hulpverleningsorganisaties erkennen het belang van aanwezig zijn bij een pandsluiting, omdat dit hen de mogelijkheid biedt om in contact te komen met personen die actief zijn in de onvergunde sector en hen op deze manier ondersteuning aan te bieden indien nodig.

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Van de ketenpartners die we gesproken hebben, hebben twee hulpverleningsorganisaties aangegeven bij gelegenheid bij een pandsluiting aanwezig te zijn (HP3, 2024; HP4, 2024). Zo geeft één van deze organisaties aan zowel bij pandsluitingen als arrestaties aanwezig te zijn geweest. Medewerkers waren bijvoorbeeld een hele dag mee met de politie en waren betrokken bij de inval, op het bureau en tijdens het wachten. Op deze manier kunnen ze in contact komen met slachtoffers mensenhandel en direct hulpverlening bieden. Daarbij gaat deze organisatie ook mee met extra controles of controles naar aanleiding van een melding bij overlast in de buurt (HP3, 2024).

De andere hulpverleningsorganisatie stelt dat de meeste vrouwen in geval van pandsluiting beschikken over een alternatieve verblijfplaats (HP4, 2024). Indien dit niet het geval is, kan maatschappelijke hulpverlening beperkt zijn in het bieden van huisvesting. Wanneer een vrouw haar werk vrijwillig vanuit (een) huis uitoefent, is zij zelf verantwoordelijk voor het vinden van een nieuwe woning. Vaak hebben zij via contacten, bijvoorbeeld in WhatsApp-groepen, toegang tot alternatieve verblijfsmogelijkheden (HP4, 2024). Dit sluit aan bij bevindingen van de landelijke politie, die aangeeft dat het vaak voorkomt dat na de sluiting van een pand de betrokken vrouwen zich slechts drie tot vijf straten verderop opnieuw vestigen (P3, 2024). In dit licht is het, wanneer een hulpverlener betrokken is bij een pandsluiting, van cruciaal belang om signalen van mensenhandel te herkennen, aangezien in dergelijke gevallen toegang tot veilige opvang beschikbaar is (HP4, 2024).

De meningen over de aanwezigheid van hulpverleningsorganisaties bij pandsluitingen zijn verdeeld. Daar waar de ene hulpverleningsorganisatie het belang ervan inziet dat een hulpverlener bij een pandsluiting aanwezig is, geeft een andere ketenpartner aan dat de aanwezigheid van een maatschappelijke hulpverleningsorganisatie tijdens een pandsluiting waarschijnlijk niet effectief is (P5, 2024). Na een pandsluiting vertrekken personen meestal direct, waardoor het lastig is om op dat moment goed contact op te kunnen bouwen. Wat meer effectief zou zijn, is wanneer contact wordt gemaakt in een eerder stadium, bijvoorbeeld tijdens een controle, zodat eerder contact gelegd kan worden, afspraken kunnen worden gemaakt met de bewoner(s) en een mogelijke pandsluiting voorkomen kan worden (P5, 2024).

5.2.3 Online veldwerk

In de afgelopen jaren is, zoals eerder besproken, een toename waargenomen in het aantal online seksadvertenties waarin personen zichzelf aanbieden, waarvan een aanzienlijk deel binnen de onvergunde sector valt (Bleeker, 2021a). Met name ongedocumenteerde sekswerkers zijn alleen bereikbaar via online veldwerk, aangezien zij niet in beeld komen via outreachend veldwerk (De Wildt, 2024).

Om deze reden speelt online veldwerk een cruciale rol in het toegankelijk maken van het huidige hulpaanbod voor sekswerkers door op online platforms zichtbaar te zijn. Dit kan worden bereikt via verschillende communicatiemiddelen, zoals Whatsappberichten, een chatfunctie op de website van de hulpverleningsorganisatie of een account als hulpverlener op datingapps. Hoewel de directe impact van deze aanwezigheid soms summier lijkt, blijkt uit ervaringen dat het vaak op onverwachte momenten leidt tot gesprekken. Dit komt doordat een vertrouwensrelatie onder andere is gebaseerd op de continue aanwezigheid van de hulpverlener. Wanneer iemand plotseling behoefte heeft om te praten, voelt deze persoon vaak het vertrouwen om te delen (HP4, 2024). Juist omdat het belangrijk is om online aanwezig te zijn als hulpverlener om in contact te blijven met de doelgroep, hebben diverse landelijke organisaties en instanties meerdere online benaderingsmethoden ontwikkeld.

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Handmatig online veldwerk

Verschillende hulpverleningsorganisaties reageren handmatig op online advertenties op sekswebsites, waarvan Kinky.nl de meest gebruikte website is (HP1, 2024; HP3, 2024; HP4, 2024; HP5, 2024; HP7, 2024, HP9, 2025). Over het algemeen wordt op online advertenties gereageerd van vrouwen, mannen en transpersonen die adverteren in de regio waar de hulpverleningsorganisatie actief is. In een sms- of Whatsappbericht wordt het hulpverleningsaanbod verstuurd en de vraag of diegene interesse heeft in een kennismakingsgesprek. Wanneer dit het geval is, kan een hulpverleningstraject opgestart worden.

Een gesproken hulpverleningsorganisatie geeft aan handmatig online veldwerk uit te voeren op verschillende sekswebsites zoals Kinky, Seksjobs en Boys4you. Een maatschappelijk werker binnen de organisatie focust zich geheel op deze taak gedurende een werkweek en houdt daarbij zorgvuldig bij welke advertenties al zijn benaderd. De advertenties worden stuk voor stuk bekeken en beantwoord via een speciaal telefoonnummer dat hiervoor is aangemaakt. Vorig jaar leidde deze benadering tot een respons van 10%, waarbij veel vragen gericht waren op gezondheidskwesties. Daarnaast meldde zich ook iemand direct bij de receptie die hulp nodig had (HP3, 2024).

Het kan per hulpverleningsorganisatie verschillen op basis van welke kenmerken van een advertentie wel of niet wordt gereageerd. Zo geeft een organisatie aan alleen op advertenties van mannen en transpersonen te reageren, omdat uit ervaring blijkt dat bij advertenties van vrouwen vaak een tussenpersoon actief is en er geen direct contact is met de vrouw op de advertentie zelf (HP4, 2024). Een andere organisatie geeft aan te reageren op alle advertenties, ongeacht geslacht, met een bericht en aanbod van hulpverlening (HP5, 2024). Samenvattend kan per hulpverleningsorganisatie bepaald worden op welke doelgroep specifiek wordt gereageerd.

Webcrawler

In plaats van of naast het verrichten van handmatig online veldwerk kan een webcrawler worden ingezet om gegevens automatisch te verzamelen. Deze webcrawler doorzoekt websites, zoals Kinky.nl, op basis van vooraf ingestelde trefwoorden. Wanneer een online advertentie overeenkomt met deze trefwoorden, wordt automatisch een sms-bericht verstuurd naar de adverteerder, afgestemd op de taal waarin de advertentie is geschreven, waarin bijvoorbeeld kort het hulpaanbod van een hulpverleningsorganisatie wordt aangestipt. Het werken met een webcrawler gaat veel sneller dan handmatig online veldwerk, omdat een webcrawler binnen korte tijd veel data kan analyseren, daar waar een persoon op één online advertentie per keer kan reageren.

Meerdere hulpverleningsorganisaties en de politie maken of maakten gebruik van deze methode (HP4, 2024; HP9, 2025; HA2, 2024; P1, 2024; P2, 2024; P4, 2024). Uit de praktijk blijkt dat het per periode kan verschillen hoeveel wordt gereageerd op de berichten die worden verstuurd vanuit de webcrawler naar adverteerders en dat dit over het algemeen weinig is, vermoedelijk omdat het contact vanuit een webcrawler minder persoonlijk is (HP9, 2025; HA2, 2024). Dit is één van de redenen waarom hulpverleningsorganisaties er ook voor kiezen om handmatig veldwerk te blijven doen, omdat het eerste contact persoonlijker is dan bij een automatisch verzonden sms-bericht zonder naam van een hulpverlener (HP9, 2025).

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Datingapps en – sites

Uit ervaring blijkt dat personen zich ook op datingapps en –sites aanbieden voor sekswerk. Dit geldt voornamelijk voor mannen en transpersonen, omdat er binnen de vergunde sector weinig tot geen plek is voor mannen en transpersonen. Denk aan platforms als Tinder, Grindr en Bullchat. Drie van de gesproken ketenpartners geven aan op deze manier contact te maken met de doelgroep (HP2, 2024; HP3, 2024; HP7, 2024). Een hulpverleningsorganisatie in het zuiden van het land geeft aan hier actief op in te spelen door profielen als hulpverlener aan te maken op verschillende datingsites (HP2, 2024). In het gebruikersprofiel wordt expliciet vermeld dat de gebruiker in de rol van hulpverlener handelt, met als doel transparantie richting de personen met wie contact wordt gelegd, zodat er vertrouwen opgebouwd kan worden. Indien een dergelijk profiel leidt tot verwijdering van het platform, kan men vervolgens contact onderhouden via een andere weg. Het is mogelijk om te reageren op profielen met aanduidingen zoals ‘paydate’, emoticons als een dollarteken, of omschrijvingen als ‘jong zoekt oud.’ Naarmate de ervaring toeneemt, ontwikkelt een hulpverlener meer affiniteit met deze benadering. Het wordt aanbevolen om laagdrempelig contact te leggen, door bijvoorbeeld in dezelfde taal of ‘slang’ te spreken, inclusief het gebruik van emoticons, om een connectie op te bouwen (HP2, 2024).¹⁰

Chatfunctie

Een alternatieve benadering om de doelgroep te bereiken, is het implementeren van een anonieme chatfunctie op de website, waarmee gebruikers vertrouwelijk hun vragen kunnen stellen. De ervaringen met deze functie variëren per hulpverleningsorganisatie (HP2, 2024; HP3, 2024). Bij één van de gesproken hulpverleningsorganisaties worden de vragen van personen vanuit de livechat via een algemeen telefoonnummer ontvangen (HP2, 2024). De algemene telefoon wordt gerouleerd tussen beschikbare medewerkers, wat zorgt voor een constante mogelijkheid tot reactie. Na verloop van tijd bleek dat de vragen die binnenkwamen via de livechat vanuit een diverse doelgroep kwamen, ook personen buiten de doelgroep sekswerkers. Dit zorgde er regelmatig voor dat het contact via de livechat onoverzichtelijk verliep en dat er meer tijd aan werd besteed dan noodzakelijk was (HP2, 2024). Een andere organisatie geeft aan dat twee hulpverleners op vaste tijden, inclusief nachtelijke uren, de livechat beheren. Hulpverleners geven aan dat een dergelijke livechat van waarde kan zijn, mits er voldoende capaciteit beschikbaar is (HP3, 2024).

Daarnaast heeft een andere organisatie overwogen om een chatfunctie te implementeren, maar concludeert dat het huidige personeelsbestand onvoldoende is om deze logistiek te ondersteunen. Aangezien het eerste contact met cliënten vaak cruciaal is, is het belangrijk om af te vragen of het geschikt is om vrijwilligers voor deze taak in te zetten. Cliënten hechten doorgaans waarde aan continuïteit in de communicatie met de persoon die het eerste contact heeft gelegd. Indien een hulpverleningstraject wordt opgestart, dient een vrijwilliger de cliënt te verwijzen naar een maatschappelijk werker, wat een hoge drempel kan zijn en het vertrouwen kan schaden (HA2, 2024).

Daarbij kan het opzetten van dit communicatiemiddel een tijdrovend proces zijn (HP4, 2024). Een hulpverleningsorganisatie geeft aan dat zij waren begonnen met het gebruik van een anonieme livechat op hun website. De kwaliteit van de livechat werd als goed beoordeeld, omdat hulpverleners met de livechat de hulpvraag van sekswerkers konden beantwoorden. Echter, de livechat werd als kwantitatief minder efficiënt beschouwd doordat een medewerker continu online beschikbaar moest zijn en daardoor geen andere werkzaamheden kon uitvoeren. Om deze reden is er overgestapt op een ‘slow chat’-model, dat niet-synchroon werkt en functioneert als een geavanceerd contactformulier.

¹⁰ Groepsgebonden taalgebruik of jargon.

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Bij deze aanpak stuurt een gebruiker een bericht, waarop een hulpverlener dezelfde dag probeert te reageren. Dit resulteert echter in een lagere respons vergeleken met de livechat (HP4, 2024).

In de praktijk brengt het gebruik van een anonieme livechat zowel voordelen als nadelen met zich mee. Om bepaalde knelpunten te verminderen, heeft een PMW-organisatie voorgesteld en aanbevolen om een overkoepelende chatfunctie te ontwikkelen voor alle landelijke PMW- en hulpverleningsorganisaties die sekswerkers begeleiden, van waaruit een aantal hulpverleners alle binnenkomende hulpvragen via de livechat kan behandelen (HP4, 2024). Een dergelijke chatfunctie zou de locatie van de hulpvrager direct kunnen screenen, waardoor efficiëntere doorverwijzing naar de dichtstbijzijnde PMW- of hulpverleningsorganisatie in het land mogelijk wordt. Dit initiatief kan niet alleen de toegankelijkheid van hulp vergroten, maar ook de tijdsbelasting voor de betrokken organisaties verminderen (HP4, 2024). Een mogelijk nadeel hiervan kan zijn dat het eerste contact plaatsvindt met een hulpverlener die hoogstwaarschijnlijk niet zelf het hulpverleningstraject zal opstarten, waardoor een doorverwijzing naar een andere hulpverlener voor de hulpvrager een hoge drempel kan vormen.

5.2.4 Outreachend veldwerk

Outreachend veldwerk is decennia lang een methode om in contact te komen met de doelgroep van een betreffende hulpverleningsorganisatie. Een outreachende aanpak is noodzakelijk, omdat een afstandelijke werkwijze ertoe leidt dat mensen in moeilijke situaties geen toegang tot hulp krijgen. Niet iedereen is in staat om zelfstandig ondersteuning te zoeken of terug te vallen op een sociaal netwerk. Factoren zoals psychische problemen, verslaving, armoede of schulden vergroten deze kwetsbaarheid. Wanneer de samenleving te veel nadruk legt op zelfredzaamheid en afhankelijkheid negeert, kan dit juist leiden tot sociaal isolement en verergering van problemen (Movisie 2017). Outreachend veldwerk speelt dus een cruciale rol in het bereiken van personen die anders buiten het bereik van traditionele hulpverlening vallen. Door actief de leefwereld van deze mensen te betreden, kunnen professionals hen voorzien van directe praktische ondersteuning en hen begeleiden naar passende zorg (Leger des Heils 2025). Binnen de seksindustrie biedt outreachend veldwerk tevens toegang tot gezondheidszorg en hulpverlening, wat bijdraagt aan het algehele welzijn van sekswerkers en de preventie van misstanden zoals mensenhandel en geweld (Wichmann 2022). Het is om deze reden noodzaak dat hulpverleningsorganisaties die prostitutie maatschappelijk werk verlenen, zichtbaar zijn en drempelverlagend te werk gaan door de doelgroep op te zoeken op de plekken waar die zich bevindt, zowel binnen de vergunde als onvergunde sector binnen de seksindustrie. Vanuit de gesprekken die we gevoerd hebben met ketenpartners, hebben een groot aantal hulpverleningsorganisaties outreachend veldwerk geïmplementeerd in hun hulpverlening. Hieronder zetten we verschillende methoden voor outreachend veldwerk uiteen voor zowel de vergunde als onvergunde sector.

Vergunde sector

Outreachend veldwerk binnen de vergunde seksindustrie richt zich op het opbouwen van contact met sekswerkers en het signaleren van mogelijke zorg- en veiligheidsrisico's. Dit gebeurt door middel van structurele bezoeken aan raamstraten, clubs en privéhuizen door verschillende organisaties.

Het verschilt per organisatie hoe vaak outreachend veldwerk voorkomt en door wie. Zo gaan bijvoorbeeld vanuit een organisatie elke dag vrijwilligers, en met regelmaat ook medewerkers, op outreach naar de raamstraten om in contact te komen met sekswerkers daar (HP1, 2024). Bij een andere organisatie gaan vrijwilligers elke woensdagmiddag en donderdagavond op outreach naar de raamstraten, waarbij met regelmaat een medewerker bij aanwezig is (HP9, 2025).

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Tijdens deze outreachbezoeken aan de raamstraten, nemen de medewerkers altijd flyers in verschillende talen mee met het hulpaanbod en activiteiten die plaatsvinden bij desbetreffende hulpverleningsorganisatie. Op deze manier kan iemand altijd contact opzoeken indien nodig (HP1, 2024; HP9, 2025; HP10, 2024).

“De boodschap dat je met een cadeautje, gemaakt door een andere vrouw, aankomt is sterk: vrouwen voor vrouwen.”

Niet alleen in de raamstraten, maar ook in clubs, privéhuizen en massagesalons vinden outreachbezoeken plaats door verschillende hulpverleningsorganisaties in heel Nederland (HP4, 2024; HP5, 2024; HP7, 2024; HP9, 2025; HP10, 2024). Het verschilt per organisatie hoe vaak deze outreaches plaatsvinden. Een organisatie vertelt bijvoorbeeld dat zij twaalf clubs bezoeken in de regio, waarvan sommige om de paar weken en andere een paar keer per jaar. In het laatste geval zijn dit locaties waar contact lastiger is en waar meerdere bezoeken niet bijdraagt aan betere hulpverlening (HP10, 2024). Tijdens een outreach gaan er altijd twee (of drie) personen samen naar de toegewezen locaties. Dit is nodig voor de veiligheid en zodat een persoon kan spreken met de gastvrouw of bordeelhouder en een andere persoon kan spreken met sekswerkers. Ook tijdens deze bezoeken worden cadeautjes en flyers in verschillende talen meegebracht (HP9, 2025; HP10, 2024). Vaak worden cadeaus als prettig ervaren door sekswerkers; in dit geval vrouwelijke sekswerkers, omdat mannelijke en transsekswerkers nauwelijks op vergunde locaties werken. Een organisatie geeft aan dat het vooral bijzonder is wanneer de cadeaus gemaakt zijn door andere vrouwen. “De boodschap dat je met een cadeautje, gemaakt door een andere vrouw, aankomt is sterk: vrouwen voor vrouwen,” vertelt respondent (HP10, 2024).

Vanuit ervaring van verschillende organisaties en een ervaringsdeskundige kunnen aanbevelingen worden gedaan voor de uitvoering van een outreach. Een respondent geeft aan dat ze tijdens outreaches veel vrouwen de QR-code op een (visite)kaartje of flyer afscheuren en bewaren. Ze willen vaak niet geassocieerd worden met de rest van de informatie op het kaartje of flyer. Deze respondent geeft als advies om de QR-code onderaan in de hoek van het kaartje of de flyer te plaatsen, zodat deze goed af te scheuren is en de informatie alsnog beschikbaar is voor sekswerkers (HP10, 2024).

“Organisaties worden vaak niet herinnerd, maar gezichten wel.”

In het verlengde daarvan geeft een ervaringsdeskundige aan dat een organisatie flyers of kaartjes het best direct aan de sekswerkers zelf kan geven en niet aan de bordeelhouder. Het risico bestaat dat wanneer de flyers aan de bordeelhouder gegeven worden, deze de doelgroep niet bereiken (ED4, 2024). Daarnaast is het belangrijk om continuïteit in de outreach teams te behouden. Wanneer dezelfde medewerkers of vrijwilligers herhaaldelijk dezelfde clubs bezoeken, vergroot dit het vertrouwen bij de sekswerkers (ED4, 2024; HP10, 2024). “Organisaties worden vaak niet herinnerd, maar gezichten wel,” geeft respondent aan (ED4, 2024). Binnen de vergunde sector is het mogelijk dat sekswerkers op een vergunde plek werken en tegelijkertijd door middel van mensenhandel seksueel worden uitgebuit. Dit kan bijvoorbeeld doordat een mensenhandelaar een sekswerker dwingt om op locatie aan het werk te gaan en vervolgens een groot deel of alle inkomsten van deze persoon toe-eigent. Het is dus belangrijk om als veldwerker ook te letten op signalen van mensenhandel tijdens een outreachbezoek.

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Figuur 8. Signalen mensenhandel vergunde sector

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Signalen mensenhandel en seksuele uitbuiting staan duidelijk vermeld op de website van CoMensha: het landelijk coördinatiecentrum tegen mensenhandel (CoMensha 2025).¹¹ Daarnaast bestaan specifieke signalen waar op gelet kan worden tijdens een outreachbezoek binnen vergunde werkplekken die kunnen duiden op seksuele uitbuiting en dus mensenhandel. Deze signalen zijn terug te vinden in figuur 8 (P2, 2024; ED4, 2024) en zijn belangrijk voor veldwerkers om alert op te zijn tijdens outreachbezoeken naar vergunde seksbedrijven.

Naast het herkennen van signalen is ook de manier waarop veldwerkers zich tijdens deze bezoeken opstellen van groot belang. Een ervaringsdeskundige geeft aan dat het tijdens outreachbezoeken aan clubs en privéhuizen van belang is dat hulpverleners duidelijk hun positie innemen. Het is hierbij niet noodzakelijk om toestemming te vragen om één-op-één met een sekswerker te spreken, maar kan men dit als een vanzelfsprekendheid presenteren. Als een bordeelhouder bezwaar maakt, kan dit worden opgevat als een zorgelijk signaal. Tegelijkertijd is het van belang om een positieve verstandhouding met de bordeelhouder te behouden. Om deze reden is het aan te raden dat een teamlid de dialoog met de bordeelhouder aangaat terwijl een andere medewerker zich richt op de sekswerkers (ED4, 2024).

Concluderend speelt outreachend veldwerk binnen de vergunde seksindustrie een cruciale rol in het opbouwen van vertrouwen en het signaleren van zorg- en veiligheidsrisico's bij sekswerkers. Door structurele bezoeken aan raamstraten, clubs, privéhuizen en massagesalons kunnen veldwerkers laagdrempelige hulp bieden en mogelijke signalen van mensenhandel herkennen. Het is essentieel dat outreachteams consistent zijn in hun aanwezigheid, zodat sekswerkers hen herkennen en eerder om hulp vragen. Daarnaast is het belangrijk dat veldwerkers alert zijn op signalen van uitbuiting.

Onvergunde sector

Het is duidelijk dat door de verschuiving van de vergunde sector naar de onvergunde sector minder zicht is op sekswerkers en hun werkomstandigheden. Doordat sekswerkers in de onvergunde sector vaak beperkt toegang hebben tot formele ondersteuning en niet altijd in aanmerking komen voor reguliere hulpverlening, of vrezen voor boetes als hun werkzaamheden bekend worden en daarom geen hulp durven te vragen, is het essentieel dat hulpverleningsorganisaties zichtbaar en benaderbaar zijn. Dit gebeurt door aanwezigheid op locaties waar sekswerkers werkzaam zijn, zoals hotels, privéadressen, online platforms en de openbare ruimte. Door deze proactieve benadering en zichtbaarheid kunnen hulpverleners sekswerkers informeren over hun rechten, beschikbare ondersteuning en gezondheidszorg. Daarnaast helpt outreachend veldwerk om signalen van uitbuiting te herkennen en sekswerkers toegang te bieden tot betrouwbare hulpbronnen. Dit draagt bij aan de veiligheid, welzijn en autonomie van sekswerkers.

Hotelbranche

Een deel van het onvergunde sekswerk wordt uitgevoerd in hotels. Dit wordt door verscheidene gesproken ketenpartners beaamd (HP1, 2024; HP2, 2024; HP4, 2024; HP5, 2024; HP7, 2024; HP10, 2024). Om deze reden is het belangrijk om binnen de hotelbranche outreachend werk te doen. Meerdere gesproken hulpverleningsorganisaties hebben aangegeven dergelijk outreachend werk te doen binnen de hotelbranche (HP2, 2024; HP4, 2024; HP8, 2024; HA2, 2024). Zo bezoeken hulpverleners bijvoorbeeld hotels in de regio waar zij werkzaam zijn om in gesprek te gaan met het hotelmanagement en personeel

¹¹ Een link naar signalen mensenhandel en seksuele uitbuiting van CoMensha staat vermeld in de referentielijst.

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

of zijn zij aanwezig in de hotellobby om signalen van onvergund sekswerk of mogelijke seksuele uitbuiting waar te nemen. Het doel van outreaches binnen de hotelbranche is om direct contact te kunnen leggen met de doelgroep en het vergroten van de bewustwording onder hotelpersoneel over signalen van onvergund sekswerk en seksuele uitbuiting door het verstrekken van voorlichting en trainingen. Door hotelpersoneel bewust te maken van onvergund sekswerk en signalen van mensenhandel, kunnen zij tijdig actie ondernemen en indien nodig hulpverleningsorganisaties inschakelen om passende ondersteuning te bieden (HP2, 2024; HP4, 2024; HP8, 2024; HA2, 2024).

Een voorbeeld van outreachend veldwerk binnen de hotelbranche is het hotelproject dat twee PMW-organisaties gezamenlijk hebben opgezet en in nauwe samenwerking uitvoeren (HP1, 2024; HP10, 2024). Dit ziet er als volgt uit: ten eerste richten een mannelijke en vrouwelijke hulpverlener zich samen op het identificeren van online seksadvertenties op verschillende websites, waarbij ze specifiek letten op advertenties van vrouwelijke sekswerkers en hun uiterlijke presentatie. Op basis van deze observaties reageert de mannelijke hulpverlener op advertenties met een niet-traceerbaar telefoonnummer en doet zich voor als klant. Meestal rond 17:00 uur ontvangen beide hulpverleners reacties en boeken ze een hotelkamer, waarbij het hotel al dan niet op de hoogte wordt gebracht van hun aanwezigheid. De mannelijke hulpverlener haalt de vrouw op bij de hotellobby en gaat met haar naar de hotelkamer, waar de vrouwelijke hulpverlener al aanwezig is. Gedurende het daaropvolgende uur leggen de hulpverleners uit wie ze zijn en welke hulpverleningsmogelijkheden zij bieden. Het is belangrijk om altijd telefonisch vertaalhulp beschikbaar te hebben. Ze benadrukken dat hoewel er vrouwen zijn die zich voor financiële doeleinden aanbieden, er tevens veel problemen zijn die om aandacht vragen. Bij het vertrek ontvangen de vrouwen een kaartje met een telefoonnummer en een armbandje. De vrouwen ontvangen een vergoeding voor hun tijd, net zoveel als dat ze zouden verdienen voor een afspraak met een klant. De kosten voor een hoteloutreach, kunnen dan ook hoog oplopen, tot ongeveer €900,- euro per avond. Dit bedrag dekt zowel de kosten voor een hotelkamer als de vergoedingen voor de vrouwen. Elke maand wordt een dergelijke avond georganiseerd door beide organisaties. Gemiddeld worden zo'n drie tot vier vrouwen per avond gesproken.

Uit ervaring blijkt dat binnen een hotelproject een goede samenwerking tussen de outreachende hulpverleners essentieel is. Het is raadzaam om altijd in tweetallen te werken, waarbij ten minste één persoon een man is. Dit draagt bij aan de veiligheid van de hulpverleners, vooral in situaties waarbij mensenhandel een rol speelt. Daarnaast wordt het hotel niet altijd vooraf ingelicht over de aanwezigheid van veldwerkers. Dit stelt hen in staat om te observeren hoe het hotelpersoneel omgaat met signalen van uitbuiting en draagt bij aan de bewustwording binnen de sector.

Een opvallende bevinding binnen het hotelproject is dat er meer Nederlandse vrouwen worden aangetroffen dan bij outreaches in de raamstraten. De betrokken organisaties beoordelen het project als positief, mede doordat vrouwen na een eerste gesprek regelmatig zelf contact opnemen voor verdere ondersteuning. Dit onderstreept het belang van outreach binnen hotels als middel om de doelgroep te bereiken en hulpverlening toegankelijker te maken.

Ondanks dat onvergund sekswerk binnen de hotelbranche niet hoeft te betekenen dat het gaat om een situatie van mensenhandel of seksuele uitbuiting, kan het uiteraard voorkomen dat dit wel het geval is. Bepaalde patronen en gedragingen kunnen wijzen op mogelijke seksuele uitbuiting binnen hotels en het herkennen van deze signalen is essentieel om slachtoffers te beschermen en criminaliteit tegen te gaan.

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Disclaimer

De hotelbranche speelt een cruciale rol bij het identificeren van onvergunnd sekswerk en mogelijke seksuele uitbuiting. Het vaststellen van onvergunnd sekswerk binnen een hotel duidt niet per definitie op mensenhandel of uitbuiting. In dergelijke situaties kan het hotel contact opnemen met een hulpverleningsorganisatie, zodat deze in contact kan treden met de betreffende sekswerker. Het doel hiervan is niet controle, maar het bieden van informatie over beschikbare hulp en ondersteuning, zodat de sekswerker indien gewenst toegang heeft tot relevante voorzieningen.

Een andere hulpverleningsorganisatie geeft aan een gerichte outreach-aanpak te hebben ontwikkeld om signalen van seksuele uitbuiting en mensenhandel binnen de hotel- en recreatiesector beter in kaart te brengen (HP8, 2024). Dit programma richt zich op het bezoeken van hotels, campings en vakantieparken, waaronder grotere ketens, evenals locaties in stedelijke en industriële gebieden. Een belangrijk onderdeel van deze aanpak is het verstrekken van signalenkaarten aan hotelpersoneel. Deze kaarten, ontwikkeld door de mensenhandelcoördinator van Veilig Thuis, bieden handvatten om signalen van seksuele uitbuiting te herkennen en hier preventief op in te spelen. Figuur 9 toont een aantal signalen waarop hotelpersoneel alert kan zijn bij het herkennen van mogelijke situaties van mensenhandel (Horeca Nederland 2025).

Figuur 9. Signalen mensenhandel hotelbranche

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Daarnaast organiseert de organisatie voorlichtingssessies om de bewustwording onder personeel te vergroten. Naast de eerste gesprekken met hotelpersoneel van verschillende hotels is een tweede ronde uitgevoerd, waarbij opnieuw contact is gezocht met dezelfde hotels en recreatiebedrijven. Hierbij is onderzocht of en in hoeverre de perceptie van het probleem is veranderd. “We willen weten of mensen nu anders naar het onderwerp kijken,” aldus een betrokken hulpverlener (HP8, 2024).

De reacties van hoteleigenaren en personeel lopen uiteen. Waar sommigen openstaan voor de aangeboden informatie en aangeven hier actief mee aan de slag te gaan, zijn anderen meer terughoudend. “De ene hotelmanager wil graag meer bewustwording creëren binnen zijn team, terwijl een ander aangeeft dat dit geen gesprek is om aan de receptiebalie te voeren en een aparte ruimte wenst voor dergelijke gesprekken.” Ook kunnen hoteleigenaren schroom hebben om een melding te maken van signalen van mensenhandel, omdat ze vrezen dat dit directe gevolgen kan hebben voor hun bedrijf. Daarbij is één van de uitdagingen het maken van onderscheid tussen afspraken van personen die elkaar hebben ontmoet via platforms als Second Love, en gevallen van uitbuiting binnen hotels. Dit kan ook leiden tot terughoudendheid bij hoteleigenaren om tot actie over te gaan. Deze verschillen in houding onderstrepen het belang van een op maat gemaakte aanpak bij het benaderen van hotels (HP8, 2024).

“We willen weten of mensen nu anders naar het onderwerp kijken.”

Een andere gesproken hulpverleningsorganisatie richt zich tijdens outreaches binnen de hotelbranche ook op signalen mensenhandel (HP2, 2024). Door eerder gemaakt contact met hotels omtrent signalen mensenhandel, kan hotelpersoneel concrete signalen doorgeven aan desbetreffende hulpverleningsorganisatie en kan deze tot actie overgaan. In sommige gevallen bezoeken ze hotels zonder voorafgaande signalen en observeren ze de situatie vanuit de lobby of parkeerplaats om verdachte activiteiten in kaart te brengen. Deze methode behoeft een gestructureerde aanpak en is tijdsintensief (HP2, 2024).

Een andere hulpverleningsorganisatie in het zuiden heeft proactieve stappen en maatregelen genomen in samenwerking met hotels om mensenhandel tegen te gaan (HA2, 2024). Allereerst is een strikte controle van gasten essentieel. Hotels zijn verplicht om de identiteit van hun gasten te registreren en een gedetailleerde administratie bij te houden om misbruik van hotelkamers te voorkomen. Daarnaast is de training van hotelpersoneel van groot belang. Medewerkers worden opgeleid om signalen van mensenhandel en illegaal sekswerk te herkennen en adequaat te handelen. Het belang hiervan werd onderstreept door een incident waarbij een hotel verdachte signalen waarnam, maar niet wist hoe te reageren totdat contact werd opgenomen met hulpverleningsinstanties (HA2, 2024).

Samenwerking met lokale autoriteiten is eveneens een cruciale maatregel. Hotels worden gestimuleerd om verdachte situaties direct te melden, zodat snel kan worden ingegrepen. Daarnaast moeten duidelijke huisregels worden gecommuniceerd, waarbij expliciet wordt vermeld dat sekswerk binnen het hotel verboden is en wat de gevolgen zijn bij overtreding (HA2, 2024).

Deze combinatie van veldwerk, preventieve maatregelen en samenwerking met de hotelbranche draagt bij aan het in contact komen met sekswerkers die werkzaam zijn binnen hotels en een effectievere aanpak van seksuele uitbuiting.

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Het tijdig signaleren en melden van deze patronen door hotelmedewerkers is cruciaal om mogelijke slachtoffers van seksuele uitbuiting te helpen en betrokken instanties in staat te stellen om in te grijpen. Bewustwording en training binnen de hotelbranche zijn daarom van groot belang om dit maatschappelijke probleem aan te pakken.

Openbare ruimten

Binnen het outreachend veldwerk naar sekswerkers in de onvergunde sector spelen specifieke locaties zoals parkeerplaatsen, bossen en andere afgelegen plekken een belangrijke rol. Omdat deze plekken minder zichtbaar zijn dan raamstraten of clubs, vergt het benaderen van sekswerkers op deze locaties een specifieke aanpak.

Een gesproken PMW-organisatie voert dergelijk outreachend veldwerk uit op afgelegen plekken, zoals in bossen of parkeerplaatsen waar cardates plaatsvinden (HP2, 2024). Hierin speelt het laagdrempelig leggen van contact met sekswerkers een grote rol, waarbij zij op een niet-opdringerige manier vertrouwen opbouwen. Daarnaast staat veiligheid hoog voor degenen die op outreach gaan. Veldwerkers gaan altijd met twee collega's naar deze locaties en maken daarbij gebruik van een pieper die is doorgeschakeld naar een meldkamer. De keuze voor specifieke outreachplekken wordt mede bepaald door online veldwerk, informatie van ervaringsdeskundigen en tips van sekswerkers die actief zijn binnen de sector (HP2, 2024).

Het opbouwen van vertrouwen vereist een langdurige en consequente aanwezigheid op dezelfde plekken. Sekswerkers op deze locaties zijn vaak extra terughoudend en minder geneigd direct hulpverlening te accepteren. Daarom is het essentieel dat veldwerkers meerdere keren terugkeren naar dezelfde plekken en sekswerkers de tijd geven om een band op te bouwen. Veldwerkers maken gebruik van huurauto's tijdens hun bezoeken om het risico op herkenning te minimaliseren. Dit is met name van belang in situaties waarbij sprake is van mensenhandel, waarbij uitbuiters mogelijk proberen de werkzaamheden van de medewerkers te belemmeren en hun veiligheid in het geding kan komen. Zo vertelt respondent dat in het verleden medewerkers bedreigd zijn en er gevallen geweest zijn waarbij banden van voertuigen werden lek gestoken (HP2, 2024).¹²

Ontvangstplekken

Hulpverleningsorganisaties bieden op verschillende manieren ontvangstplekken aan voor sekswerkers, waar zij laagdrempelig in contact kunnen komen met ondersteuning en begeleiding. Deze plekken, vaak in de vorm van huiskamers of inloophuizen, vervullen een belangrijke rol in het bieden van veiligheid, ontspanning en hulpverlening, wat voor sekswerkers binnen de onvergunde sector een reden kan zijn om in contact te komen met een hulpverleningsorganisatie.

Zo heeft een gesproken hulpverleningsorganisatie een huiskamer waar wekelijks ongeveer 20 vrouwen langskomen (HP1, 2024). Het bezoek aan de huiskamer verloopt informeel; sommige vrouwen komen specifiek voor een gesprek of activiteit, terwijl anderen er simpelweg even "zijn" door bijvoorbeeld hun laptop en telefoon te gebruiken en daarna weer vertrekken.

---

¹² De betreffende hulpverleningsorganisatie werkt aan de ontwikkeling van een outreach-methode gericht op de hotelbranche en openbare ruimten. Zodra deze methode is voltooid, zal deze worden gedeeld met Stichting de Haven.

5. ROL VAN DE HULPVERLENING

Een andere mogelijkheid is het openstellen van een huiskamer waar Nederlandse taalles wordt gegeven en kleding wordt verkocht. Of een huiskamer die specifiek gericht is op een tippelzone en opvang en ondersteuning biedt aan sekswerkers in die omgeving. In het noorden van Nederland zijn er initiatieven zoals een mobiele huiskamer waarmee outreachend werk wordt gecombineerd met een laagdrempelige ontmoetingsplek voor sekswerkers (HA1, 2024).

Voor mannelijke sekswerkers is het aanbod van opvangplekken beperkter. Meerdere hulpverleningsorganisaties in het zuiden hebben in samenwerking een inloophuis speciaal voor jongens opgezet. Dit initiatief is ontstaan omdat mannen zelf aangaven dat er geen geschikte plek voor hen was binnen bestaande opvangvoorzieningen (HP2, 2024).

Deze verschillende ontvangstplekken spelen een cruciale rol in het opbouwen van vertrouwen, het signaleren van hulpvragen en het bieden van ondersteuning aan sekswerkers in diverse situaties. Ze zorgen voor een veilige en toegankelijke ruimte waarin sekswerkers zelf kunnen bepalen hoe en wanneer ze in contact willen komen met hulpverleners (HP2, 2024).

Al met al tonen de beschreven outreachmethoden binnen de onvergunde sector aan dat proactieve en laagdrempelige benaderingen essentieel zijn om zicht te krijgen op sekswerkers die werken binnen de onvergunde sector. De fysieke aanwezigheid van hulpverleners op locaties waar sekswerk plaatsvindt—zoals hotels, de openbare ruimte en ontvangstplekken—maakt het mogelijk om signalen van onvergund sekswerk en mogelijke mensenhandel tijdig te herkennen. Hierdoor kunnen sekswerkers bereikt worden die anders buiten beeld zouden blijven. Deze outreachgerichte benadering bevordert de toegankelijkheid van ondersteuning en draagt bij aan het vergroten van de veiligheid, autonomie en het welzijn van sekswerkers.

De inzichten uit de landelijke praktijk bieden aanknopingspunten voor de stad Rotterdam, waar vergelijkbare uitdagingen spelen in het bereiken van sekswerkers binnen de onvergunde sector. Daarom is het van belang inzicht te verkrijgen in de aard en kenmerken van de onvergunde sector in Rotterdam, waarop in het volgende hoofdstuk dieper wordt ingegaan.

6.

ROTTERDAM

6. ROTTERDAM

De seksbranche in Rotterdam heeft de afgelopen jaren ingrijpende veranderingen ondergaan. Door de jaren heen werd duidelijk dat de seksbranche continue in ontwikkeling is. Dezelfde landelijke trend waar een verplaatsing te zien was van de vergunde sector naar de onvergunde sector was ook te zien in het landschap van de seksbranche in Rotterdam. Omdat eerder benoemd is welke factoren meespeelden in deze verschuiving, focust dit hoofdstuk zich voornamelijk op de aard van de seksbranche, waaronder de onvergunde sector, in Rotterdam en welke methoden momenteel gebruikt worden om de doelgroep binnen de onvergunde sector te bereiken.

6.1 Seksbranche Rotterdam

Sinds de legalisering van sekswerk in 2000 is gemeente Rotterdam gaan werken met het afgeven van vergunningen voor seks- en escortbedrijven. Het sekswerkbeleid van Rotterdam richtte zich op regulering en handhaving, met als doel het waarborgen van de openbare orde, het behouden van een gezond woon- werk- en leefklimaat en het versterken van de positie van sekswerkers. Onderdeel daarvan was het bestrijden van misstanden en het tegengaan van criminaliteit, terwijl tevens werd ingezet op het handhaven van de bestaande situatie met betrekking tot het aanbod van sekswerk (Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam, 2015).

Doordat de sector voortdurend in ontwikkeling is en een verschuiving te zien is van de vergunde naar de onvergunde sector, wordt het uitvoeren van dit beleid lastiger. Afgelopen jaren zijn de online mogelijkheden voor adverteren en het tegen betaling aanbieden van seksuele diensten via verschillende online platforms aanzienlijk toegenomen, wat een duidelijke verschuiving met zich meebracht van de vergunde naar de onvergunde sector binnen de seksindustrie. De coronacrisis heeft deze verschuiving versneld en blijvende veranderingen in de sector teweeggebracht. Hierdoor is er een beweging zichtbaar van locatiegebonden, vergunde seksbedrijven—die economisch onder druk staan—naar minder gereguleerde alternatieven (Gemeente Rotterdam 2024b). Door deze verschuiving ontstaan nieuwe uitdagingen voor zowel toezicht als hulpverlening. Dit vraagt om innovatieve benaderingen om contact te houden met sekswerkers die buiten het reguliere vergunningsstelsel vallen.

6.1.1 Vergunde sector

In gemeente Rotterdam kunnen vergunningen worden verstrekt aan seksbedrijven. De seksbedrijven die een vergunningplicht hebben, vallen binnen de legaal vergunde sector. De definitie van een seksbedrijf is hierin als volgt:

“De activiteit, bestaande uit het bedrijfsmatig gelegenheid geven tot prostitutie of tot het verrichten van seksuele handelingen voor een ander tegen betaling of uit het bedrijfsmatig aanbieden van vertoningen van erotisch-pornografische aard in een seksinrichting tegen betaling” (Nota Prostitutie en seksbranche, 2015: 9).

Denk daarbij aan seksclubs, privéhuizen, erotische massagesalons, en ook bedrijven die een breder scala aanbieden in seksuele diensten, zoals peep shows en seksbioscopen (Eggens, 2022). Een winkel waar alleen erotische producten worden verkocht, valt niet onder de vergunningplicht. Ook escortbedrijven vallen onder deze categorie. In Rotterdam kunnen escorts werkzaam zijn bij een vergund escortbureau of als zelfstandige. Zelfstandige escorts dienen een vergunning aan te vragen voor een escortbedrijf, waarbij zij als exploitant van hun eigen onderneming worden beschouwd en hun werkzaamheden binnen dit kader kunnen uitvoeren (Gemeente Rotterdam 2025).

6. ROTTERDAM

Binnen deze verschillende seksbedrijven geldt een minimumleeftijd voor het uitoefenen van sekswerk van 21 jaar en ouder (Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam, 2015). Dit betekent dat alleen personen van 21 jaar en ouder legaal kunnen werken binnen de vergunde seksbranche.

Er geldt geen limiet voor het aantal vergunningen dat jaarlijks kan worden verleend binnen gemeente Rotterdam. Elke aanvraag wordt individueel beoordeeld. In de praktijk betreft dit voornamelijk aanvragen voor verlenging of overname van bestaande vergunningen, wat betekent dat er vrijwel geen aanvragen binnenkomen voor nieuwe, locatiegebonden seksbedrijven (Gemeente Rotterdam 2024b; GR4, 2025).

Theoretisch gezien is er evenveel ruimte voor bedrijven met mannelijke sekswerkers als voor die met vrouwelijke sekswerkers. Desondanks bestaat het huidige vergunde aanbod uitsluitend uit sekswerk door vrouwen. De enkele vergunde bedrijven die in het verleden sekswerk door mannen aanboden, hebben de afgelopen jaren besloten hun activiteiten te beëindigen (Gemeente Rotterdam 2024b).

Hoewel er geen vastgelegd maximum is voor het totaal aantal seksbedrijven in de stad, maakt het huidige gemeentelijke locatiebeleid en de toetsing hieraan vanuit het omgevingsplan het in de praktijk niet mogelijk om een nieuw seksbedrijf te starten in Rotterdam. Dit is één van de redenen waardoor het aantal vergunde seksbedrijven in de stad de afgelopen jaren gestaag is afgenomen (GR3, 2025; GR4, 2025; Gemeente Rotterdam, 2024b).

Deze trend sluit aan bij de ontwikkeling van voorgaande jaren, waarin ook sprake was van een afname van vergunde seksbedrijven. Het onderzoek van Walraven (2009) geeft aan dat het aantal vergunningen is gedaald van 87 in 2000 naar 66 in 2009. Hierin is opvallend dat locatiegebonden vergunningen sterk afnamen - van 60 in 2006 naar 50 in 2009 - en niet-locatiegebonden vergunningen (escortbedrijven) stegen - van 4 in 2006 naar 16 in 2009 (Walraven 2009). Dit laatste fenomeen kan toegeschreven worden aan simpelweg het feit dat escortbedrijven eerder geen geldige vergunning hadden en zij dit alsnog moeten regelen. Daarnaast speelt mogelijk mee dat escortbedrijven niet te maken hebben met beperkingen op het gebied van vergunningaanvragen die locatiegebonden seksbedrijven wel ervaren (GR3, 2025; Gemeente Rotterdam, 2024b). Daarnaast ondergaan escortbedrijven minder strikte controles in vergelijking met locatiegebonden seksbedrijven. De relatieve anonimiteit binnen deze sector kan eveneens een verklarende factor zijn voor de toename (Walraven 2009). Dit maakt het aantrekkelijk voor sekswerkers om binnen een escortbedrijf te werken.

Daarnaast hebben de gevolgen van de coronacrisis een flinke afname van vergunde seksbedrijven veroorzaakt, geeft een beleidsmedewerker bij gemeente Rotterdam aan (GR3, 2025). Deze afname heeft invloed gehad op het totale aantal vergunde seksbedrijven in de stad. De meest recente cijfers hiervan, zijn van het jaar 2024. In dit jaar waren er 52 seksbedrijven met een vergunning. Hiervan zijn 30 seksbedrijven locatiegebonden, denk aan privéhuizen, seksclubs en massagesalons. De overige 22 seksbedrijven zijn niet-locatiegebonden escortbedrijven (GR3, 2025). Het wordt aangenomen dat de terugloop in vergunningen voor seksbedrijven geleid heeft tot een verschuiving naar de onvergunde sector in Rotterdam (Walraven 2009). Dit wordt verderop in dit hoofdstuk nader toegelicht.

6.1.2 Betrokken partijen in het veld

In Rotterdam zijn diverse organisaties en instanties actief die zich direct of indirect bezighouden met sekswerk en de ondersteuning van sekswerkers binnen de vergunde en de onvergunde sector binnen de seksbranche.

6. ROTTERDAM

Deze organisaties variëren van hulpverleningsinstanties en maatschappelijke organisaties tot gemeentelijke en handavingsinstanties.

Hieronder volgt een overzicht van diverse gesproken organisaties en instanties in Rotterdam en daarmee de bestaande hulpverlening, initiatieven en overleggen binnen de Rotterdamse seksbranche.¹³

Figuur 10. Betrokken partijen

Hulpverleningsorganisaties

Prostitutie Maatschappelijk Werk (PMW) organisaties

Stichting De Haven

Stichting De Haven biedt ondersteuning aan vrouwen, mannen en transpersonen werkzaam in de seksindustrie in regio Den Haag en Rotterdam. Dit doen zij onder andere met behulp van maatschappelijk werk, jobcoaching, ervaringsdeskundigheid en de inzet van vrijwilligers. Daarnaast voert De Haven vier keer per jaar outreaches uit binnen de vergunde sector in Rotterdam, waaronder seksclubs, privéhuizen en massagesalons. Tijdens de outreaches wordt aandacht besteed aan de werkomstandigheden en het welzijn van sekswerkers en indien er hulpvragen zijn, kan een hulpverleningstraject worden gestart. Signalen van mogelijke mensenhandel worden gemeld bij de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) en het meldpunt Jeugdprostitutie en Mensenhandel van het ESSM. Meldingen van bordeelhouders en signalen die hulpverleners tijdens outreaches opdoen met betrekking tot gezondheidskwesties, worden doorgegeven aan de GGD, zodat passende maatregelen genomen kunnen worden (HP7, 2024; HP9, 2024).

¹³ Naast de genoemde organisaties zijn er nog veel meer instanties die direct of indirect in contact staan met de doelgroep, zoals zorg- en welzijnsorganisaties, wijkteams, woningcorporaties, verslavingszorg, scholen, de hotelbranche. Dit overzicht is niet volledig, aangezien het aantal betrokken organisaties in Rotterdam zeer groot is en een volledig overzicht de gehele sociale kaart van de stad zou omvatten. Bovendien zijn niet alle relevante organisaties gesproken. Het is belangrijk om instanties en organisaties te informeren over signalen van onvergund sekswerk en/of mensenhandel, zodat zij hierop kunnen inspelen.

6. ROTTERDAM

Humanitas ESSM (Expertisecentrum Seksualiteit, Sekswork en Mensenhandel)

Humanitas ESSM biedt ondersteuning aan vrouwen, mannen en transpersonen werkzaam in de seksindustrie in regio Rotterdam. Dit doen zij onder andere met behulp van maatschappelijk werk, jobcoaching, ervaringsdeskundigen en het uitvoeren van outreaches binnen de vergunde sector. Twee keer per jaar vindt een outreach naar de seksclubs, privéhuizen en massagesalons in Rotterdam plaats. Tevens beheert ESSM het meldpunt Jeugdprostitutie en Mensenhandel en bieden zij gespecialiseerde hulp en opvang aan slachtoffers mensenhandel. Dit omvat onder andere toeleiding naar medische zorg, juridische ondersteuning en begeleiding bij scholing of werk. Daarnaast kunnen slachtoffers gekoppeld worden aan een maatje voor extra ondersteuning (HP7, 2024).

Door2Door

Door2Door is een informatie- en dienstencentrum in Rotterdam, opgezet voor sekswerkers. Het centrum biedt een laagdrempelige plek waar mensen werkzaam in de erotische dienstverlening terecht kunnen voor informatie, ondersteuning en diverse diensten. Bij Door2Door kunnen tevens terecht bij de vertrouwenspersoon sekswork, en ook voor het testen op SOA's door de GGD, gesprekken over financiën met een boekhouder en gesprekken met de politie. Ook worden regelmatig activiteiten georganiseerd in het kader van community building (Door2Door 2025; ED5, 2024).

Vertrouwenspersoon

Zoals hierboven benoemd, kunnen sekswerkers terecht bij de vertrouwenspersoon sekswork bij Door2Door. De vertrouwenspersoon biedt een veilige en vertrouwelijke plek voor sekswerkers die met vragen of zorgen zitten over hun werk. Of het nu gaat om een situatie die niet goed voelt, misstanden op de werkvloer of problemen in de samenwerking met exploitanten, politie, hulpverlening of gemeente, de vertrouwenspersoon luistert en denkt mee.

De vertrouwenspersoon is onafhankelijk en biedt advies en ondersteuning zonder gegevens te registreren of te delen. Sekswerkers kunnen laagdrempelig contact opnemen voor een gesprek, waarbij in overleg een geschikte ontmoetingsplek kan worden afgesproken (Door2Door, 2025; HP11, 2024).

Zorg- en welzijnsorganisaties

Gemeentelijke Gezondheidsdienst - GGD

De Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) speelt een belangrijke rol binnen de seksbranche. Op grond van de Wet publieke gezondheid heeft de GGD een wettelijke taak om preventieve gezondheidsactiviteiten uit te voeren binnen seksbedrijven. Het preventieteam seksuele gezondheid voert voorlichtingsbezoeken uit binnen vergunde seksbedrijven, gericht op gezondheidsbevordering. Daarnaast verricht de technische hygiënezorg van de GGD periodieke inspecties bij deze locaties om toezicht te houden op de naleving van hygiënevoorschriften binnen deze locaties (GR4, 2025). Verder zijn medewerkers van de GGD met regelmaat aanwezig op locatie van Door2Door voor een inloop spreekuur voor sekswerkers die vragen hebben op gebied van seksuele gezondheid (Gemeente Rotterdam 2025; GR4, 2025; HP9, 2024; HP7, 2024).

Leger des Heils

Het Leger des Heils is een zorg- en welzijnsorganisatie die zicht vanuit een christelijke levensovertuiging inzet voor kwetsbare individuen die ondersteuning nodig hebben op het gebied van wonen, werken en maatschappelijke participatie. In en rondom Rotterdam beheert het Leger des Heils ongeveer 25 voorzieningen.

6. ROTTERDAM

Medewerkers vanuit verschillende disciplines bij het Leger des Heils zien in hun werk ook personen die onvergund sekswerk verrichten. Denk aan ambulante begeleiders, groepsbegeleiders in opvangcentra en veldwerkers (HA3, 2024; HA1, 2024).

Stichting Ontmoeting

Stichting Ontmoeting is een zorg- en welzijnsorganisatie die diverse hulpverleningsvormen aanbiedt in Rotterdam, waaronder ambulante begeleiding, werktrajectbegeleiding, veldwerk en een inloophuis. Net als het Leger des Heils komt het voor dat een medewerker een persoon begeleidt waarbij een vermoeden is of zeker is dat deze onvergund sekswerk verricht (HA7, 2024).

De Verbindingskamer

De Verbindingskamer is een organisatie die door middel van huis-aan-huis bezoeken actief contact zoekt met bewoners waar andere hulpverleningsorganisaties geen zicht op hebben. Het doel is om verbinding te creëren binnen de gemeenschap en bewoners te ondersteunen waar nodig. Tijdens deze huisbezoeken of gesprekken met burens komt het voor dat een medewerker een persoon ontmoet of signalen ontvangt waarbij een vermoeden is dat een persoon onvergund sekswerk verricht (HA5, 2024).

Pauluskerk

De Pauluskerk zet zich in voor mensen in Rotterdam en omgeving die zonder hulp niet kunnen functioneren in de maatschappij. Door het inloophuis en de medische zorg van straatartsen die zij onder andere bieden, komen medewerkers ook in contact met personen die vermoedelijk onvergund sekswerk verrichten (HA8, 2024; HA3, 2024).

Politie

Binnen de politie Rotterdam zijn verschillende afdelingen actief die zich richten op taken binnen de seksbranche. De AVIM houdt zich specifiek bezig met de aanpak van mensenhandel en dus seksuele uitbuiting. Het Controle Prostitutie Team is een gespecialiseerd team dat zich richt op toezicht en handhaving binnen de seksbranche, met bijzondere aandacht voor mensenhandel (Walraven 2009). Wijkagenten voeren controles uit op locaties waar meldingen of signalen binnenkomen over onvergund sekswerk of mensenhandel (P1, 2024; P4, 2024; P5, 2024).

Daarnaast wordt het bestuurlijk toezicht binnen vergunde seksbedrijven uitsluitend door de politie uitgevoerd. Vergunde seksbedrijven worden periodiek geïnspecteerd, waarbij zowel de naleving van de vergunningsvoorschriften als de implementatie van de maatregelen uit het bedrijfsplan wordt gecontroleerd (Gemeente Rotterdam 2024b).

Gemeente Rotterdam

Binnen de gemeente Rotterdam zijn verschillende afdelingen betrokken bij het beleid en de handhaving rondom sekswerk. Beleidsadviseurs ontwikkelen en monitoren het gemeentelijk beleid op sekswerk en zorgen voor de uitvoering en naleving daarvan. Hoewel de verantwoordelijkheid voor de controle op onvergund sekswerk in Rotterdam volledig bij de AVIM ligt, kunnen gemeentelijke handhavers en buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) tijdens hun werkzaamheden signalen opvangen en deze doorgeven aan de bevoegde instanties. Een medewerker expert EU-arbeidsmigratie signaleert waar mogelijk gevallen waarin Europese arbeidsmigranten onvergund sekswerk verrichten, en geeft deze signalen – indien van toepassing – door aan de daarvoor bevoegde instantie of organisatie (GR1, 2024; GR2, 2024; GR3, 2024; GR4, 2024).

6. ROTTERDAM

Ervaringsdeskundigen en sekswerkers

Sekswerkers en ervaringsdeskundigen met ervaring in Rotterdam kunnen hun inzichten en ervaringen benutten om anderen te ondersteunen. Hun betrokkenheid bij hulpverleningsorganisaties, politie en gemeentelijk beleid is waardevol - al dan niet noodzakelijk - om werkwijzen beter af te stemmen op de praktijk. Door hun perspectief te delen, kunnen zij bijdragen aan effectievere benaderingen en een verbeterd contact met de doelgroep (HP9, 2024). Op dit moment beschikt de gemeente Rotterdam niet over een klankbordgroep bestaande uit sekswerkers en ervaringsdeskundigen. Dit is wel de wens (GR4, 2025).

Samenwerking

Binnen verschillende organisaties in Rotterdam vindt er structureel overleg plaats omtrent de seksbranche in Rotterdam en om de samenwerking in deze branche te versterken. Dit gebeurt onder andere via de volgende initiatieven:

- **PMW-overleg:** een samenwerkingsverband tussen gemeente Rotterdam, Humanitas ESSM, de GGD en Stichting De Haven, waarin drie keer per jaar wordt overlegd over opvallende signalen en ontwikkelingen binnen de seksbranche (HP9, 2024).
- **Exploitantenbijeenkomst:** een bijeenkomst met exploitanten, escorts, gemeente Rotterdam, de politie, de GGD en PMW- en hulpverleningsorganisaties waar gesprek mogelijk is over de seksbranche in Rotterdam en signalen van misstanden worden besproken (HP9, 2024).
- **Signaaloverleg vergunde sector:** tijdens dit overleg worden door de verschillende ketenpartners (onder andere de AVIM, de GGD en de vertrouwenspersoon) signalen uitgewisseld over de locatiegebonden- en niet-locatiegebonden seksbedrijven. Het uitwisselen van deze signalen draagt bij aan een effectief vergunningenbeleid en de handhaving hierop. Dit overleg wordt vanuit de gemeente georganiseerd en vindt meerdere keren per jaar plaats (GR4, 2025).

Daarnaast vindt apart daarvan structureel een overleg plaats om mensenhandel te bespreken:

- **Zorgtafel Rotterdam:** in Rotterdam wordt de Zorgtafel als een effectief instrument beschouwd bij de ondersteuning van (vermoedelijke) slachtoffers van jeugdprostitutie. Aan deze overlegstructuur nemen verschillende ketenpartners deel, waaronder het Prostitutie Maatschappelijk Werk (PMW), Stichting MEE, Horizon, de GGD, Jeugdbescherming Rotterdam-Rijnmond, de Raad voor de Kinderbescherming en de politie. Binnen de Zorgtafel worden individuele casussen besproken, wat bijdraagt aan een snelle en gecoördineerde inzet van de benodigde hulpverlening (Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam, 2015).

Ook heeft één keer een dak- en thuislozenoverleg plaatsgevonden. Het is nog niet duidelijk of dit overleg structureel plaats gaat vinden:

- **Dak- en thuislozenoverleg:** een overleg dat jaarlijks plaatsvindt tussen verschillende organisaties in Rotterdam waarbij de dak- en thuislozen problematiek wordt besproken en hoe de organisaties daarin samen kunnen werken. Binnen deze problematiek komen er signalen voor van dak- en thuislozen die onvergund sekswerk verrichten en hoe daarmee om te gaan (HP9, 2024).

6. ROTTERDAM

Deze initiatieven bevorderen de samenwerking tussen verschillende partijen, waardoor signalen sneller worden opgepakt en de ondersteuning van sekswerkers en andere kwetsbare groepen beter afgestemd wordt op hun behoeften.

Het onderzoek van Walraven (2009) naar beleid op sekswerk in Rotterdam onderkent dat een nauwe samenwerking tussen alle betrokken partijen vereist is voor zowel handhaving als hulpverlening voor de doelgroep. Daarbij is het bundelen van kennis en signalen essentieel. Om versnippering en tegenwerking tussen verschillende diensten en organisaties te voorkomen, is een centrale regie noodzakelijk. In dit proces speelt de gemeente een leidende rol en dient zij als coördinator om de samenwerking te stroomlijnen en te optimaliseren (Walraven 2009). Een concreet voorbeeld hiervan is terug te lezen in hoofdstuk 5: Rol van de hulpverlening; 5.1 Betrokken partijen in het veld.

6.1.3 Onvergonde sector

Binnen de onvergonde sector in Rotterdam kan een onderscheid gemaakt worden tussen legaal onvergund werk en illegaal onvergund werk.

Legaal onvergund

In Rotterdam is het toegestaan om zonder vergunning sekswerk te verrichten vanuit de eigen woning, mits niet bedrijfsmatig en aan specifieke voorwaarden wordt voldaan (Gemeente Rotterdam, 2025). Het werk dient individueel te worden verricht en de woning van waaruit de sekswerker werkzaam is, moet bij de gemeente als officieel woonadres op naam van de sekswerker geregistreerd staan. Daarnaast mag er slechts één werkplek in de woning aanwezig zijn en is online adverteren beperkt tot maximaal één keer per 13 maanden.

Wanneer meerdere sekswerkers op dezelfde locatie werkzaam zijn, wordt dit als een seksbedrijf beschouwd en is een vergunning vereist (Gemeente Rotterdam, 2025). Sekswerkers die de voorkeur geven aan legaal thuiswerken, willen dit voornamelijk vanwege de grotere onafhankelijkheid van een exploitant. Dit biedt hen meer controle over hun werktijden en werkomstandigheden, evenals een hoger inkomen, aangezien zij geen deel van hun verdiensten hoeven af te dragen (Gemeente Rotterdam, 2025).

Theoretisch gezien lijkt legaal onvergund thuiswerken een oplossing voor zowel sekswerkers als de gemeente, echter, in de praktijk blijkt dit toch meer uitdagingen met zich mee te brengen. Sekswerkers geven aan dat meest problematische aspect van thuiswerken is dat zij slechts één keer per 13 maanden mogen adverteren (Gemeente Rotterdam 2024b). In de praktijk adverteren sekswerkers vaker dan eens in de 13 maanden wat ingaat tegen de gestelde voorwaarden van onvergund thuiswerken in Rotterdam (Eggens 2022). Hierdoor wordt legaal onvergund thuiswerken direct als bedrijfsmatig beschouwd, waardoor het onder de categorie illegale sekswerk valt. Dit maakt regelgeving rondom thuiswerken in de seksbranche, het toezicht en de handhaving en de uitzonderingen daarin onduidelijk (Gemeente Rotterdam 2024b) en een 'grijs gebied' (GR4, 2025). In een brief aan de gemeenteraad in juni 2024 wordt dan ook bekeken wat de voor- en nadelen zijn van een eventuele verandering binnen het beleid op sekswerk vanuit huis (Gemeente Rotterdam 2024b).

6. ROTTERDAM

Illegaal onvergund

Er zijn meerdere vormen van illegaal onvergund sekswerk te noemen binnen gemeente Rotterdam, naast de landelijke vormen van illegaal onvergund sekswerk die benoemd zijn in hoofdstuk 2. Specifiek voor gemeente Rotterdam geldt bijvoorbeeld, sinds de sluiting van de tippelzone aan de Keileweg in 2005, een algeheel verbod op sekswerk op straat (Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam, 2015). Daarnaast is onvergund sekswerk vanuit de eigen woning met een bedrijfsmatig karakter is niet toegestaan (Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam, 2015) en wanneer een persoon in strijd is met de Rotterdamwet. Dit betekent wanneer een persoon sekswerk verricht vanuit een wijk die binnen de Rotterdamwet valt, maar zich niet houdt aan de voorwaarden van de Rotterdamwet (Eggens 2022; Woonnet Rijnmond 2025).

Verder is de minimumleeftijd voor sekswerk in Rotterdam vastgesteld op 21 jaar sinds 2015. Sekswerk door personen tussen de 18 en 21 jaar is daarom niet toegestaan. Indien het plaatsvindt in een vergunde setting, wordt het als vergund maar illegaal beschouwd, terwijl het in alle andere gevallen onder onvergund illegaal sekswerk valt. Verder zijn er geen raamstraten in Rotterdam waar sekswerk wordt verricht en is dit tevens verboden (Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam, 2015).

Ongeacht of iemand legaal onvergund of illegaal onvergund sekswerk verricht, is het van belang om met deze personen in contact te komen om hen inzicht te geven in het beschikbare hulpaanbod in Rotterdam. Dit helpt degenen die hulpvragen hebben of een behoefte aan ondersteuning om de juiste instanties te vinden. Tevens ook om te bespreken hoe iemand legaal (on)vergund zou kunnen werken. Om hier een beter beeld van te krijgen, zijn gesprekken gevoerd met ketenpartners om te achterhalen waar de doelgroep zich bevindt, hoe deze zich kenmerkt op demografisch niveau, welke vormen van ondersteuning al worden geboden en welke methoden momenteel worden toegepast binnen de onvergunde sector van de seksbranche in Rotterdam. In de volgende sectie wordt hier verder op ingegaan.

Locaties onvergunde sector Rotterdam

Uit gesprekken met ketenpartners blijkt welke locaties in Rotterdam in 2024 bekend zijn of worden vermoed als plekken waar onvergund sekswerk plaatsvindt. ¹⁴

Woningen

Uit politiecijfers blijkt dat 80–90% van het onvergunde sekswerk in een grote stad als Rotterdam plaatsvindt in woningen, met een sterke concentratie in één specifiek stadsdeel. Dit gebeurt voornamelijk in flatgebouwen en portiekwoningen (P1, 2024). Een recente ontwikkeling is de verschuiving in locaties waar sekswerkers actief zijn, aldus een respondent van de landelijke politie (P3, 2024). Waar eerder meldingen binnenkwamen uit bepaalde delen van de stad, wordt nu vaker gesproken over activiteiten rondom andere wijken met vergelijkbare kenmerken, zoals de aanwezigheid van portieklats en goede bereikbaarheid via het openbaar vervoer (P3, 2024). Meldingen uit andere stadsdelen komen minder frequent voor (P1, 2024).

In een van de wijken is een samenwerkingsstructuur opgezet waarbij de wijkpolitie meldingen over onvergund sekswerk zelfstandig afhandelt (P4, 2024). Een vergelijkbare pilot is recent gestart in een andere wijk (P5, 2024).

---

¹⁴ Vanwege privacy- en veiligheidsoverwegingen worden in dit onderzoek geen specifieke locaties gedeeld die door ketenpartners zijn benoemd.

6. ROTTERDAM

Wijkagenten daar signaleren dat onvergund sekswerk zich met name voordoet in buurten met een lage mate van sociale controle. Portiekwoningen in sociaal kwetsbare wijken blijken aantrekkelijker dan buurten met actieve bewoners die sneller verdachte situaties rapporteren. Deze observaties sluiten aan bij de bevindingen van Verheijen en Ghiraw (2022), die stellen dat een beperkte sociale controle een locatie aantrekkelijker maakt voor sekswerkers.

Naast de genoemde concentratiegebieden komt onvergund sekswerk ook incidenteel voor in duurdere woningen, waaronder enkele bekende appartementencomplexen in de stad (P1, 2024). Opvallend is de hoge mobiliteit binnen de sekswerkbranche: sekswerkers verplaatsen zich doorgaans na ongeveer zes maanden om ontdekking te voorkomen (P5, 2024). Meldingen over onvergund sekswerk in tijdelijke verblijfsaccommodaties zoals Airbnb's zijn beperkt, waarschijnlijk vanwege de korte huurperiodes en het uitblijven van structurele overlast (P5, 2024).

Daarnaast zijn er aanwijzingen dat in enkele wijken meerdere vrouwen, afkomstig uit hetzelfde land, gezamenlijk verblijven in leegstaande woningen waar onvergund sekswerk plaatsvindt (GR2, 2024). Ook binnen zogeheten Housing First-woningen wordt dit fenomeen sporadisch waargenomen (HA3, 2024). In een ander geval rapporteerden toezichthouders dat in een woning vrouwen werden voorbereid op het verrichten van sekswerk en vervolgens werden verspreid over andere adressen binnen de stad (GR2, 2024).

“Niemand die het doorheeft.”

Binnen de kraakpanden in Rotterdam is eveneens sprake van onvergund sekswerk. Een veldwerker van een zorg- en welzijnsorganisatie geeft aan sporadisch vrouwen in kraakpanden aan te treffen (HA7, 2024). Een ervaringsdeskundige die jarenlang slachtoffers van seksueel geweld binnen de branche heeft begeleid, bevestigt dat uitbuiters antikraakpanden in Rotterdam gebruiken om sekswerkers onder te brengen (ED2, 2024). In deze omgevingen is de sociale cohesie laag, waardoor misstanden onopgemerkt blijven. “Niemand die het doorheeft,” geeft ze aan (ED2, 2024).

Hotels

Naast de escortwerkers die voor een vergund bedrijf werken en in overeenstemming met het huishoudelijk reglement van het hotel daar kunnen werken, vindt er ook onvergund sekswerk plaats in hotels. Meldingen daarvan zijn meestal afkomstig van hotelmedewerkers. Dergelijke signalen worden vaak pas doorgegeven na een periode van observatie, waardoor directe interventie bemoeilijkt wordt (P5, 2024). Volgens een ervaringsdeskundige binnen de sector komt onvergund sekswerk onder andere voor in diverse hotelketens (ED2, 2024), waarbij met name kamers nabij traphuizen frequent worden benut. Ook de politie heeft signalen ontvangen over onvergund sekswerk in zowel middenklassehotels als meer betaalbare hotelaccommodaties verspreid over de stad (P4, 2024). Daarnaast worden sekswerkers zonder vergunning regelmatig gesignaleerd in hotels die zich bevinden aan de rand van de stad of in nabijgelegen gemeenten (P1, 2024; P4, 2024).

6. ROTTERDAM

Opvangcentra

Een expert op het gebied van EU-arbeidsmigratie binnen de gemeentelijke organisatie benadrukt het belang van nader onderzoek naar het voorkomen van sekswerk binnen opvanglocaties. In een van de opvangvoorzieningen waar migranten gedurende 6 tot 8 weken verblijven en intensief worden begeleid, is het mogelijk dat sekswerk plaatsvindt (GR2, 2024). Daarnaast zijn er signalen dat vrouwelijke cliënten in opvangcentra in Rotterdam sekswerk verrichten (HA3, 2024).

Openbare ruimten

Naast woningen en hotels wordt onvergund sekswerk ook gesignaleerd in de openbare ruimte. Een gemeentemedewerker heeft waargenomen dat groepen mannen en vrouwen van Poolse afkomst zich ophouden op locaties zoals stadsparken, parkeergarages en kraakpanden. Hoewel niet met zekerheid kan worden vastgesteld dat hier sprake is van sekswerk, bestaan er sterke vermoedens (GR, 2024). Daarnaast zijn er in natuurgebieden binnen de stad bekende ontmoetingsplekken voor mannen, waar vermoedens bestaan van seksuele handelingen in ruil voor betaling (HP9, 2025). Een ervaringsdeskundige benadrukt verder het belang van alertheid in coffeeshops, omdat daar signalen zijn dat vrouwen zichzelf aanbieden (ED2, 2024). Daarnaast wordt onvergund sekswerk incidenteel gerapporteerd in de vorm van cardates (ED2, 2024). Op vakantieparken verblijven sekswerkers die bij vergunde seksbedrijven werken, maar er zijn geen concrete meldingen van onvergund sekswerk op deze locaties (P1, 2024).

Over animeerbars in Rotterdam bestaat momenteel geen actuele informatie (P1, 2024). Historisch gezien speelden deze een rol binnen de seksbranche, waarbij vrouwen tegen hoge prijzen drankjes aan bezoekers verkochten en vervolgens seksuele diensten elders verleenden (Altink, 2017a; Walraven, 2009). In 2007 waren er nog twaalf animeerbars actief, maar sindsdien lijken deze te zijn verdwenen. Veldonderzoek zou uit moeten wijzen of deze vorm van sekswerk nog steeds voorkomt in Rotterdam.

Er zijn tevens vermoedens van sekswerk in de vorm van tippelactiviteiten in bepaalde delen van de stad (HA3, 2025), waaronder op afgelegen locaties zoals stationsomgevingen, verlaten panden en parkeerplaatsen (HA3, 2024). Daarnaast is er sprake van sekswerk door minderjarigen – wat per definitie wordt beschouwd als seksuele uitbuiting, ongeacht of het vrijwillig lijkt te gebeuren – op specifieke plekken binnen de stad waar overlast en kwetsbaarheid samenkomen (AD, 2025; HP7, 2024). De politie voert wekelijks controles uit, waarbij regelmatig wordt samengewerkt met een lokale PMW-organisatie (AD, 2025b; HP7, 2025).

Op digitale platforms, zoals Facebookgroepen gericht op Oost-Europese migranten, worden vrouwen eveneens gesignaleerd die zich mogelijk aanbieden voor sekswerk (GR1, 2024).

Samenvattend blijkt uit de verzamelde informatie dat onvergund sekswerk in Rotterdam voorkomt op diverse locaties, met name locaties met een beperkte mate aan sociale controle. Deze bevindingen roepen de vraag op om welke demografische kenmerken deze personen kenmerkt.

Demografische kenmerken

Vanuit de gesproken ketenpartners is het merendeel van de personen die onvergund sekswerk verrichten, vrouw (HA3, 2024; HA7, 2024; HA8, 2024; P1, 2024; P4, 2024; P5, 2024; GR1, 2024; GR2, 2024). Dit betekent uiteraard niet dat er geen mannen of transpersonen zijn die werkzaam zijn binnen de onvergunde sector in de seksbranche in Rotterdam.

6. ROTTERDAM

Humanitas ESSM heeft omtrent dit onderwerp een uitgebreid onderzoek gedaan waar later op teruggepakt gaat worden in dit onderzoek. Allereerst wordt gekeken naar de vrouwelijke sekswerker binnen de onvergunde sector.

Vrouwelijke sekswerkers

Een veldwerker van een zorg- en welzijnsorganisatie signaleert dat tijdens outreach-activiteiten regelmatig vrouwen worden aangetroffen die te maken hebben met meervoudige problematiek, waaronder verslaving en psychosociale klachten (HA3, 2024). Deze vrouwen verrichten vaak sekswerk als overlevingsstrategie, bijvoorbeeld om een hotelovernachting te bekostigen of in hun verslavingsbehoefte te voorzien. Binnen het veldwerk worden met name Nederlandse, Bulgaarse, Spaanse en Poolse vrouwen waargenomen die zich bezighouden met onvergund sekswerk. In deze situaties is het complex om vast te stellen welke hulpverlener de regie op zich neemt en welk probleem als eerste aangepakt dient te worden (HA3, 2024). In het dak- en thuislozenoverleg geïnitieerd door gemeente Rotterdam worden de eerste stappen gezet om hierin samen met verschillende ketenpartners oplossingen voor te vinden.

Een andere medewerker van een zorg- en welzijnsorganisatie benadrukt dat er binnen de doelgroep een aanzienlijk aantal dakloze EU-burgers aanwezig is, waarbij 80% van Poolse afkomst is. Binnen deze groep neemt het aantal vrouwen dat zich bezighoudt met onvergund sekswerk toe (HA1, 2024).

Een respondent binnen de politie geeft aan voornamelijk Oost-Europeaanen, Zuid-Amerikaanse vrouwen, soms Nederlandse vrouwen en heel af en toe klein groepje Chinese vrouwen te zien bij controles (P4, 2024).

Een veldwerker in Rotterdam rapporteert dat ongeveer 95% van de dakloze personen die zij via de organisatie tegenkomen, man is, zonder aanwijzingen voor betrokkenheid bij onvergund sekswerk (HA6, 2024). De resterende 5% betreft vrouwen, die zich veelal in een kwetsbare positie bevinden. Binnen deze groep komt verslavingsproblematiek frequent voor, waarbij zowel middelen- als alcoholgebruik een rol speelt. Drugsgelateerd sekswerk komt voor, maar wordt slechts sporadisch waargenomen. Hoewel ontmoetingen met vrouwen die onvergund sekswerk verrichten zeldzaam zijn, gebeurt dit incidenteel. Uit gesprekken blijkt dat deze vrouwen sekswerk verrichten bij dakloze mannen of voor tijdelijke verblijfplaatsen. Er zijn casussen bekend van vrouwen die sinds jonge leeftijd slachtoffer zijn van uitbuiting, vaak met ingrijpende psychische en sociale gevolgen.

Op het gebied van nationaliteit is geen eenduidig patroon zichtbaar, vrouwen hebben diverse landen van herkomst, waaronder Bulgarije, Tsjechië en Letland. De casussen lijken voornamelijk individueel van aard, wat leidt tot een gebrek aan een helder overzicht van de locaties waar deze vrouwen zich bevinden. Gesprekken over hun situatie blijken vaak complex, met name wanneer mannelijke tussenpersonen betrokken zijn en kwesties rondom eer een rol spelen (HA7, 2024).

Een ervaren straatarts signaleert een toename van patiënten uit China, Oost-Europa, Mongolië en Noord-Afrika, met name mannen uit Algerije en Marokko. Zij merkt dat arbeidsmigratie en arbeidsuitbuiting steeds vaker een rol spelen. Binnen de Chinese gemeenschap werken vrouwen veelal in kinderopvang, schoonmaak en horeca, en vinden zij steun binnen hun eigen kring. Er zijn geen aanwijzingen voor onvergund sekswerk binnen deze groep.

6. ROTTERDAM

Vrouwen uit Oost-Europa blijken kwetsbaarder, vaak worstelend met verslaving, dakloosheid en psychosociale problemen. De straatarts heeft af en toe sterke vermoedens dat deze vrouwen sekswerk verrichten om hun verslaving te bekostigen.

In twaalf jaar straatwerk heeft geen enkele patiënt uit zichzelf benoemd sekswerk te verrichten, wat volgens de straatarts wijst op een sterk taboe en gevoelens van schaamte omtrent dit thema binnen de doelgroep die zij ziet. Het opbouwen van vertrouwen is bovendien lastig door de hoge doorstroom, bijvoorbeeld door detentie. De straatarts heeft in sommige gevallen wel vermoedens, gebaseerd op medische signalen zoals soa's, blaasontstekingen en buikpijn. Ze vraagt zich af hoe deze problematiek beter te signaleren en bespreekbaar te maken, aangezien ze dit niet eerder met een patiënt bespreekbaar heeft kunnen maken (HA7, 2024).

Om onder meer de hierboven genoemde reden biedt een PMW-organisatie in Rotterdam voorlichtings- en trainingstrajecten aan zorg- en welzijnsinstellingen en andere relevante stakeholders binnen de gemeente Rotterdam. Deze activiteiten zouden uitgebreid kunnen worden in samenwerking met een hulpverleningsorganisatie die zich specifiek richt op sekswerkers in de stad. Binnen deze trainingen kan specifieke aandacht worden besteed aan het herkennen van signalen die wijzen op onvergund sekswerk en aan methodieken waarmee hulpverleners op een effectieve en sensitieve wijze het gesprek over sekswerk kunnen aangaan.

Wijkagenten in een wijk in Rotterdam signaleren sinds ongeveer vier jaar een toename van vrouwen uit Latijns-Amerika die via Spanje, Frankrijk en België naar Nederland komen. Voorheen was met name een groep uit Azië zichtbaar, maar deze lijkt nu minder aanwezig. Het is onduidelijk of zij meer onder de radar zijn verdwenen of daadwerkelijk in kleinere aantallen in het onvergunde circuit circuleren, mede door de geslotenheid van deze gemeenschap. De vrouwen die zij zien binnen de onvergunde sector, zijn kwetsbaar en hebben te maken met problematiek zoals dakloosheid, verslaving en psychische klachten, waardoor zij extra vatbaar zijn voor misbruik. De gemiddelde leeftijd van de vrouwen die zij zien tijdens controles, ligt tussen de 25 en 40 jaar. Daarnaast zien wijkagenten recentelijk een toename van transvrouwen binnen deze groep (P5, 2024). Het verkrijgen van een duidelijk beeld van mannelijke en transgender sekswerkers die onvergund werken, is bijzonder uitdagend. Dit komt onder meer door de beperkte zichtbaarheid van deze groepen, hun voorkeur voor online klantenwerving en het stigma rondom sekswerk.

Mannelijke sekswerkers

Volgens het onderzoek van Humanitas ESSM over mannelijke sekswerkers in Rotterdam werken bijna alle mannelijke sekswerkers onvergund, aangezien er geen vergunde werkplekken voor hen bestaan (Dries, van den, Boutsias, & van Oorschot, 2021). Velen zoeken klanten via gespecialiseerde websites en sociale media, waarbij ze codetaal gebruiken om verborgen te blijven. Hierdoor blijft deze groep grotendeels buiten beeld van handhavings- en hulpinstanties. De exacte omvang van het onvergunde mannelijke sekswerk in Rotterdam is daardoor moeilijk vast te stellen. Uit onderzoek bleek dat er 386 online profielen van sekswerkers werden geïdentificeerd, maar een betrouwbare schatting van het totale aantal is niet mogelijk (Dries et al., 2021).

Daarnaast ervaren mannelijke sekswerkers wantrouwen richting de politie en andere instanties. Deze komt door angst voor juridische repercussies, stigmatisering en negatieve ervaringen uit het verleden. Deze lage meldingsbereidheid vergroot hun kwetsbaarheid voor misbruik en geweld.

6. ROTTERDAM

Transgender sekswerkers

In hetzelfde onderzoek blijkt dat transgender sekswerkers eveneens grotendeels onzichtbaar blijven. Politiecontroles richten zich voornamelijk op vrouwelijke sekswerkers en in mindere mate op transpersonen. Hierdoor is er weinig concrete informatie over de omvang en omstandigheden van deze groep. Uit signalen blijkt dat transpersonen vaker kwetsbaar zijn voor discriminatie en geweld, en dat zij soms sekswerk verrichten bij gebrek aan andere economische kansen (Dries et al., 2021).

Regionale methoden in de onvergunde sector

Controles

In een van de stadswijken is een pilot gestart waarbij het team van wijkagenten zelf alle meldingen van overlast afhandelt, in plaats van deze door te zetten naar de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM). De signalen komen doorgaans van buurtbewoners die overlast ervaren, evenals van ketenpartners zoals de gemeente, hulpverleningsorganisaties en scholen voor speciaal onderwijs. Jaarlijks voeren de wijkagenten vier controles uit. Tot nu toe bleken in negen tot tien gevallen de meldingen te corresponderen met vermoedens van onvergund en/of illegaal sekswerk. In de praktijk worden echter weinig meldingen van overlast door buurtbewoners gedaan, vermoedelijk als gevolg van een beperkte mate van sociale controle in de wijk (P5, 2024).

In een andere wijk behandelen twee BRP-toezichthouders gezamenlijk jaarlijks ongeveer 300 dossiers, voortkomend uit controles van circa 5.500 woningen (GR1, 2024). Hoewel deze dossiers niet specifiek gericht zijn op onvergund sekswerk, stuiten toezichthouders hier tijdens hun reguliere werkzaamheden soms wel op. In dergelijke gevallen worden de signalen overgedragen aan de AVIM, aangezien BRP-toezichthouders zelf niet bevoegd zijn om op te treden tegen onvergund sekswerk (GR4, 2025).

Door de beperkte capaciteit is het voor hen een uitdaging om voldoende controles uit te voeren. Ze proberen daarom zoveel mogelijk onverwachts langs te gaan om de effectiviteit van de controles te vergroten. Meldingen van mogelijk onvergund sekswerk komen voort uit verschillende bronnen. Bewoners of burgers kunnen zelf melding maken van overlast, wat soms ook klanten van sekswerkers betreft die gedetailleerde informatie verstrekken.

Zo was er in 2024 een melding waarbij een klant specifieke informatie gaf over een vrouw die onvergund sekswerk verrichte en tarieven hanteerde. Ook politieagenten die op straat werken, kunnen signalen doorgeven. Daarnaast spelen ketenpartners, zoals de gemeente en woningcorporaties, een belangrijke rol bij het melden van mogelijke overtredingen (GR1, 2024).

Pandsluitingen

Wijkagenten in Rotterdam geven aan dat na een controle door de politie in gevallen van onvergund sekswerk doorgaans een bestuurlijke rapportage wordt opgemaakt. Deze rapportage stelt de gemeente in staat om te beslissen over eventuele maatregelen, zoals het sluiten van de woning voor een periode van één tot drie maanden. Tot een eventuele sluiting van een woning, is alleen de burgemeester bevoegd indien er geen sprake is van feitelijke bewoning (GR3, 2025). De pandsluiting zelf wordt uitgevoerd door de gemeentelijke afdeling stadsbeheer (SB). De politie kan hier ook bij aanwezig zijn (P5, 2024).

Vervolgens worden met de eigenaar van het pand, bijvoorbeeld de woningcorporatie, afspraken gemaakt over de sleuteloverdracht als de sluitingsdatum is verstreken (GR3, 2025).

6. ROTTERDAM

In principe kunnen huurders na deze sluiting weer terugkeren naar de woning, tenzij de woningcorporatie besluit om het huurcontract te ontbinden.

In een specifiek scenario waarbij een gezin, bestaande uit een man, vrouw en kind, in een woning verbleef waar op zolder sekswerk plaatsvond, werd omwille van de bescherming van het kind geen bestuurlijke rapportage opgemaakt. Zonder deze rapportage kan de gemeente geen pandsluiting uitvoeren, wat voorkomt dat het kind dakloos zou worden. In plaats daarvan werd er melding gemaakt bij Veilig Thuis en zijn er goede afspraken gemaakt met de vrouw, waarbij zij de keuze kreeg om of te stoppen met sekswerk vanuit de woning of haar werkzaamheden elders voort te zetten (P5, 2024). De verhuurder van de woning ontvangt in eerste instantie een waarschuwing. Indien de overtreding zich twee of drie keer herhaalt, kan de verhuurder de woning kwijtraken als gevolg van bestuurlijke maatregelen (P4, 2024). De personen die werkzaam waren in deze woning zijn zelf verantwoordelijk voor het vinden van nieuwe huisvesting (P4, 2024).

Wijkagenten in Rotterdam stellen dat de aanwezigheid van een maatschappelijke hulpverleningsorganisatie tijdens een pandsluiting waarschijnlijk niet effectief is. Op dat moment is het vaak te laat voor hulpverleners om goed contact op te bouwen met de betrokken personen of mogelijke slachtoffers, omdat deze meestal direct vertrekken en vervolgens uit beeld verdwijnen. Het is daarom wenselijker om al in een eerder stadium, bijvoorbeeld tijdens een controle, contact met hen te leggen (P5, 2024).

In de gemeenten Rotterdam en Den Haag gaan tot op heden doorgaans geen maatschappelijke hulpverleningsorganisaties mee met pandsluitingen (P1, 2024; P2, 2024). Slechts incidenteel is er sprake van een maatschappelijk werker van een PMW-organisatie in Rotterdam die aansluit tijdens dergelijke handhavingsacties (GR4, 2025).

Online veldwerk

Ook de politie in Rotterdam en Den Haag analyseert online advertenties op Kinky.nl en/of Sexjobs (P1, 2024; P2, 2024; P4, 2024). Zij selecteren online seksadvertenties echter alleen op basis van vermoedens van mensenhandel of uitbuiting. Een zorgwekkend signaal kan zijn wanneer iemand aangeeft 24/7 beschikbaar te zijn. Echter, vanuit de praktijk blijkt dat dit niet altijd een zorgwekkend signaal hoeft te zijn. Hoewel veel adverteerders aanvinken dat ze elke uur van de dag beschikbaar zijn om continu bereikbaar te lijken, komt dit in de praktijk zelden voor. Een dergelijk signaal kan wijzen op seksuele uitbuiting, maar in de meeste gevallen werken sekswerkers niet non-stop, waardoor dit niet altijd een indicatie van uitbuiting is. Sekswerkers geven voornamelijk aan 24/7 beschikbaar te zijn, zodat klanten sneller reageren. Ditzelfde geldt voor advertenties waarin anale diensten worden vermeld. Dit kan een signaal van uitbuiting zijn, echter, ook dit kan door adverteerders aangegeven worden als 'lokkertje', terwijl ze dit in de praktijk niet doen. Belangrijkere aanwijzingen worden vaak uit de bijgevoegde foto's gehaald, zoals wanneer een vrouw er ongezond uitziet (bijvoorbeeld mager of bleek), of wanneer blijkt dat een ander persoon de communicatie en afspraken regelt. Dit kan duiden op de aanwezigheid van een tussenpersoon (P1, 2024). Dezelfde contactpersoon vanuit de politie geeft aan dat een gespecialiseerd team ook op het dark web zoekt naar signalen van mensenhandel.

Vanuit het onderzoek van Humanitas ESSM naar de mannelijke sekswerker, is online veldwerk gedaan op verschillende online platforms, zoals Grindr en Bullchat (Dries et al., 2021). Uit het onderzoek blijkt dat bij online veldwerk op platforms als Grindr en Bullchat een passieve aanwezigheid effectiever bleek dan directe benadering.

6. ROTTERDAM

Op advertentieplatforms zoals Boys4u en Rentmen wordt een actievere aanpak geadviseerd, bijvoorbeeld via persoonlijke berichten met verwijzingen naar ondersteuningsaanbod zoals SOA-sprekuren of workshops.

Outreachend veldwerk

Een PMW-organisatie in Rotterdam voert outreachend veldwerk uit. De frequentie hiervan is niet exact vastgesteld, maar bij meldingen van onvergund sekswerk kan de organisatie gericht actie ondernemen. Daarnaast voeren veldwerkers van zorg- en hulpverleningsorganisaties outreachend werk uit en komen hierbij in contact met personen waarvan bekend is of een sterk vermoeden bestaat dat zij onvergund sekswerk verrichten. Hoewel deze veldwerkers een bredere doelgroep bedienen, signaleren zij binnen hun werkzaamheden ook personen die actief zijn in de sekswerksector (HA3, 2024; HA7, 2024). Het is daarom essentieel dat PMW-organisaties nauw samenwerken met veldwerkers van zorg- en welzijnsorganisaties, zodat casusoverleg kan plaatsvinden met specifieke aandacht voor sekswerk gerelateerde kwesties.

Verder wordt in het onderzoek van Humanitas ESSM benadrukt dat outreachend veldwerk essentieel is om contact te leggen met mannelijke sekswerkers, aangezien zij vaak niet goed op de hoogte zijn van beschikbare ondersteuning (Dries et al., 2021). Er wordt geadviseerd om vaste contactpersonen te hebben voor mannelijke sekswerkers, zodat vertrouwen wordt opgebouwd. Ook wordt voorgesteld om ervaringsdeskundigen te betrekken in de hulpverlening (Dries et al., 2021).

Het outreachende veldwerk binnen PMW- en hulpverleningsorganisaties kan op verschillende punten beter worden gestructureerd. Daarnaast is samenwerking tussen diverse organisaties van groot belang, zodat signalen effectief gedeeld kunnen worden en gerichte ondersteuning geboden kan worden.

6.1.4 Mensenhandel

Wanneer iemand jonger dan 18 jaar is en sekswerk verricht, valt dit onder mensenhandel (Eggen 2022). De laatst bekende cijfers van mensenhandel en in dit geval specifiek seksuele uitbuiting zijn te vinden in de Mensenhandelmonitor van 2023 van VeiligheidsAlliantie regio Rotterdam (VAR). Hierin staat beschreven dat 41 informatieve gesprekken hebben plaatsgevonden omtrent seksuele uitbuiting in 2023 en 19 aangiftes zijn gedaan voor seksuele uitbuiting (VAR 2023). In 2023 zijn er 37 meldingen gedaan van seksuele uitbuiting in Rotterdam bij Humanitas ESSM en zijn er 124 cliënten onder begeleiding van Humanitas ESSM die in 2023 te maken hebben gehad met seksuele uitbuiting (VAR 2023). Wijkagenten in Rotterdam geven aan dat tijdens controles niet veel personen aangeven dat zij zich in een uitbuitingssituatie bevinden, vaak door afhankelijkheid van een exploitant en gevoelens van schaamte. Om deze reden veronderstellen zij dat seksuele uitbuiting vaker voorkomt dan waargenomen wordt (P5, 2024), gezien niet iedere persoon een gesprek aangaat, een melding doet of aangifte doet betreft dit onderwerp. Het is niet te zeggen om hoeveel personen het daadwerkelijk gaat (HP9, 2025). Tieners en adolescenten echter blijken hier soms eerder melding van te maken dan personen in een andere leeftijdscategorie (P5, 2024).

Al met al blijkt dat zichtbaarheid, aanwezigheid op specifieke locaties (zoals hotels, openbare ruimten en online platforms), en samenwerking met ketenpartners essentieel zijn om contact te leggen met sekswerkers die binnen de onvergunde sector werken in Rotterdam. In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de onvergunde sector in Den Haag en welke lokale kenmerken daarbij een rol spelen.

7.

DEN HAAG

7. DEN HAAG

7.1 Seksbranche Den Haag

7.1.1 Beleid sekswerk Den Haag

Den Haag kent een gereguleerd sekswerkbeleid waarin sekswerk is toegestaan, mits het legaal en vrijwillig wordt uitgevoerd. Het beleid richt zich op een balans tussen handhaving en zorg, waarbij hulpverlening en toezicht een belangrijke rol spelen. De gemeente streeft ernaar om sekswerkers in beeld te houden en misstanden zoals mensenhandel en uitbuiting tegen te gaan (Rijnink & Van Wijk, 2020; Witsiers, 2024).

Sinds 1976 voert Den Haag een concentratiebeleid, waardoor vergund sekswerk in de raamstraten is beperkt tot specifieke locaties (Rijnink & Van Wijk, 2020). Momenteel bevinden de vergunde sekswerkplekken zich voornamelijk in de Doubletstraat en Geleenstraat. In 2006 werden de ramen in de Poeldijksestraat en de tippelzone in de Waldorpstraat gesloten vanwege overlast en criminaliteit (Bleeker & van den Braak, 2021a; Rijnink & van Wijk, 2020).

De gemeente hanteert een vergunningstelsel voor seksbedrijven, waarbij exploitanten aan strikte voorwaarden moeten voldoen. Tippelen en sekswerk buiten vergunde seksbedrijven zijn verboden, en hoewel sekswerk vanuit huis in theorie is toegestaan zolang deze niet bedrijfsmatig wordt uitgevoerd, verbieden bestemmingsplannen het vaak in de praktijk alsnog (Rijnink & Van Wijk, 2020; Witsiers, 2024). In 2020 werd een motie ingediend om veilig sekswerk vanuit huis mogelijk te maken, maar de gemeente vond dit onwenselijk vanwege risico's op overlast en de beleving van veiligheid van omwonenden (Bleeker & van den Braak, 2021a). Dit is één van de redenen waardoor een deel van het sekswerk verschuift naar de onvergunde sector, die moeilijker te reguleren is dan de vergunde sector (Rijnink & Van Wijk, 2020).

Al jaren zijn er plannen om bepaalde gebieden van de vergunde sector in Den Haag te sluiten en/of te verplaatsen. In 2018 besloot de gemeente om de raamstraten te verplaatsen naar een nieuwe locatie om zowel de werkomstandigheden van sekswerkers te verbeteren als overlast in woonwijken te verminderen. Om verschillende redenen, waar we in dit onderzoek niet verder op ingaan, is dit plan echter nooit doorgevoerd (Rijnink & Van Wijk, 2020).

7.1.2 Vergund, onvergund en illegaal

Vergund

In Den Haag wordt onderscheid gemaakt tussen vergund, onvergund en illegaal sekswerk. Vergunde sekswerkplekken, zoals de raamstraten en seksclubs, opereren onder gemeentelijk toezicht en voldoen aan strikte regelgeving (Witsiers, 2024). De meest zichtbare vorm van sekswerk in Den Haag vindt plaats in de raamstraten, geconcentreerd in de Doubletstraat en Geleenstraat. De Doubletstraat wordt voornamelijk bezet door oudere Latijns-Amerikaanse sekswerkers (HP9, 2025; Witsiers, 2024), en wordt tevens gezien als de meer betaalbare optie, wat te merken is aan zowel de tarieven als de uitstraling van de straat. Daarentegen werken in de Geleenstraat vaker Roemeense sekswerkers (HP9, 2025; Witsiers, 2024), en staat de straat bekend om een hoger marktsegment, waar ook hogere prijzen gelden (Rijnink & Van Wijk, 2020).

7. DEN HAAG

In Den Haag zijn twee hulpverleningsorganisaties die outreaches doen in de raamstraten, privéhuizen en massagesalons. Bij één van deze organisaties doen elke woensdagmiddag en donderdagavond vrijwilligers outreach in de raamstraten. Op de donderdagavond gaat regelmatig een medewerker mee op outreach met een vrijwilliger (HP9, 2025). Door structureel outreachend veldwerk te doen, kunnen de veldwerkers de sekswerkers leren kennen (en andersom) en ontstaat er een vertrouwensband. Indien een sekswerker een hulpvraag heeft, is de drempel lager om hulp te zoeken. Tijdens deze outreachbezoeken aan de raamstraten, nemen de veldwerkers flyers in verschillende talen mee met het hulpaanbod en activiteiten die plaatsvinden bij desbetreffende organisatie. Op deze manier kan iemand contact opzoeken indien nodig (HP9, 2025).

Naast de wekelijkse bezoeken aan de raamstraten, zijn er ook bezoeken aan de raamstraten bij speciale gelegenheden. Denk daarbij aan feestdagen zoals Kerst of Pasen, internationale vrouwendag of moederdag. Op deze dagen worden cadeautjes meegenomen die in de raamstraten worden uitgedeeld (HP9, 2025). In Den Haag komt vanuit een organisatie een dergelijke outreach in de raamstraten en de privéhuizen vijf keer per jaar voor (HP9, 2025).

Verschuiving vergund naar onvergund

Veel landelijke ontwikkelingen in de seksbranche zijn ook zichtbaar in Den Haag (Rijnink & Van Wijk, 2020; Bleeker & Van den Braak, 2021a; Witsiers, 2024). Sinds de opheffing van het bordeelverbod in 2000 is het aantal vergunde seksbedrijven gedaald, wat deels als oorzaak heeft dat een strengere regelgeving gehanteerd wordt en controles intensiever zijn. Dit gaat gepaard met een toename van sekswerk in de onvergunde sector (Rijnink & van Wijk, 2020). Daarvan is de invloed van de opkomst van het internet op de seksbranche ook zichtbaar. Met name de flexibelere, niet-locatiegebonden, vormen nemen toe en de verwachting is dat dit in de toekomst alsmaar zal toenemen (Rijnink & van Wijk, 2020).

Ook in Den Haag werken mannelijke sekswerkers over het algemeen in de onvergunde sector, aangezien er weinig tot geen vergunde plekken zijn om hun werk uit te voeren. Dit maakt het voor verschillende hulpinstanties lastig om hen te bereiken. Mannelijke sekswerkers werken vaak zelfstandig en maken gebruik van online platforms om klanten te werven (Rijnink & Van Wijk, 2020; Witsiers, 2024).

7.1.3 Methodes onvergunde sector

In lijn met de trends die eerder zijn beschreven, wordt ook in Den Haag steeds vaker gebruik gemaakt van online platforms door sekswerkers om klanten te werven. Veel sekswerkers, vooral van Latijns-Amerikaanse en Oost-Europese afkomst, maken gebruik van tijdelijke huurwoningen die via chatgroepen worden aangeboden (Witsiers, 2024). Deze praktijken zorgen ervoor dat sekswerkers buiten het zicht van autoriteiten blijven, aangezien velen van hen illegaal in Nederland verblijven en angst hebben om zich bij de autoriteiten te melden. Dit maakt het handhaven en controleren van het sekswerk in de stad complexer (P2, 2024; Witsiers, 2024).

Daarnaast is er een toename van Chinese massagesalons waar seksuele diensten worden aangeboden. Deze salons profileren zich als reguliere wellnesscentra door niet expliciet voor sekswerk te adverteren. De afspraken worden vervolgens vaak via Chinese apps zoals WeChat gemaakt (Witsiers, 2024). Ook illegale seksfeesten en parenclubs zijn in opkomst en vinden plaats op wisselende locaties, vaak georganiseerd via besloten groepen op sociale media en WhatsApp (Rijnink & Van Wijk, 2020; Witsiers, 2024).

7. DEN HAAG

Sekswerk vanuit huis is een andere veelvoorkomende vorm van onvergund sekswerk in de stad. Sekswerkers ontvangen klanten in hun eigen woning of huren tijdelijke ruimtes via platforms zoals Airbnb. Hoewel sekswerk vanuit huis onder bepaalde voorwaarden legaal kan zijn, wordt het in veel gevallen als bedrijfsmatig beschouwd, wat niet is toegestaan (Rijnink & Van Wijk, 2020; P3, 2025).

7.1.4 Toezicht en handhaving in Den Haag

Controles

In de gemeente Den Haag is het toezicht op de seksbranche belegd bij het Haags Economisch Interventie Team (HEIT). Dit is een samenwerkingsverband tussen de gemeente, politie, de Belastingdienst, ISZW en SZW/UWV, waarbij toezichthouders vanuit de politie naar dit team zijn gedetacheerd (Rijnink & van Wijk, 2020). De hoofdtak van het HEIT is het tegengaan van misstanden en malafide praktijken in de seksbranche. Ze voeren jaarlijks honderden controles uit in zowel de vergunde als de onvergunde sector om misstanden op te sporen (Rijnink & van Wijk, 2020; P2, 2024). Zes keer per jaar worden de vergunde seksbedrijven in hun hele werkgebied gecontroleerd, wat neer komt op zo'n 500 per jaar. Dit gebeurt naast de 'spontane' rondes die er gelopen worden door de raamstraten. Daarnaast worden er jaarlijks 100 controles uitgevoerd op onvergunde sekslocaties en worden websites zoals Kinky en Sexjobs dagelijks gemonitord om verdachte advertenties te identificeren (P2, 2024).

Het HEIT controleert de onvergunde sector door online contact te leggen met sekswerkers, waarbij zij zich voordoen als potentiële klanten. Bij signalen van misstanden wordt een controle uitgevoerd door een team van rechercheurs en gemeenteambtenaren (Rijnink & van Wijk, 2020; P2, 2024; P3, 2024). Als gevolg van een controle kan het HEIT een bestuurlijke rapportage opstellen, wat kan leiden tot een waarschuwing, bestuurlijke boete of een last onder dwangsom. In enkele gevallen resulteert dit in een strafrechtelijke veroordeling. Handhaving is uitdagend, omdat registratie van individuele sekswerkers vanwege privacywetgeving niet is toegestaan. Hierdoor ligt de focus op facilitators of het onrechtmatig gebruik van een pand. Controleurs maken steeds vaker gebruik van online opsporingstechnieken en infiltreren in besloten online groepen om onvergund sekswerk in kaart te brengen. Desondanks blijft handhaving een uitdaging, omdat sekswerkers in de onvergunde sector zich vaak verplaatsen en online via wisselende accounts adverteren (Rijnink & Van Wijk, 2020; Witsiers, 2024).

Aangezien het HEIT bestaat uit politie en gemeenteambtenaren, kan het flexibel schakelen tussen de bestuurlijke en strafrechtelijke hoek. Hierdoor hebben zij in hun handelen een bredere reikwijdte en stelt hen in staat snel te anticiperen op veranderingen. Dit is gunstig, aangezien vanuit de landelijke politie wordt opgemerkt dat informatiedeling, zelfs tussen politie en gemeenten, een aanhoudende uitdaging blijft (P3, 2024). Dit wordt ondersteunt door Van Wijk et al. (2014), die aangeven dat controles voor de politie ingewikkeld zijn, omdat ze niet gemandateerd zijn om bestuurlijke controles uit te voeren, die daarnaast ook erg arbeidsintensief zijn. De combinatie van factoren maakt het noodzakelijk om flexibel en efficiënt te kunnen schakelen tussen verschillende rollen en verantwoordelijkheden.

7. DEN HAAG

Pandsluitingen

In Den Haag zijn bij een pandsluiting altijd politie, toezichthouders en een veiligheidsregisseur van de gemeente aanwezig. Er wordt gecontroleerd of er aanwezigen zijn in de woning en of er sprake is van vervuiling. Vervolgens worden de sloten van de betreffende woning vervangen, verzegelingsstickers aangebracht en worden posters aangebracht op de buitenzijde van de woning om kenbaar te maken dat de woning gesloten is vanwege een niet vergund seksbedrijf (P2, 2024). Volgens de politie in Den Haag komt het niet vaak voor dat personen na een pandsluiting op straat komen te staan, omdat ze vaak ergens anders wonen. In het geval ze woonachtig zijn in het pand dat gesloten wordt, hebben ze vaak andere contacten in het hele land waar ze kunnen verblijven. Dit contact gaat vaak via grote groepchats in Whatsapp (P2, 2024).

In gemeente Den Haag gaan tot op heden nog geen maatschappelijke hulpverlenings-organisaties mee met pandsluitingen (P2, 2024).

7.1.5 Locaties onvergunde sector

Zoals aangegeven vindt sekswerk steeds vaker op onvergunde plekken plaats. Chinese massagesalons met seksuele diensten bevinden zich verspreid over de stad (Rijnink & van Wijk, 2020). Zo zijn er aanwijzingen dat onvergunde massagesalons langs de Rijswijkseweg in Den Haag structureel seksuele handelingen aanbieden zonder vergunning (Witsiers, 2024). Illegale seksfeesten en parenclubs vinden plaats op wisselende locaties, vaak op het laatste moment bekendgemaakt aan klanten (Rijnink & Van Wijk, 2020; Bleeker & Van den Braak, 2021a).

Sekswork in de vorm van escortdiensten en werkzaamheden vanuit particuliere woningen is lastig te traceren, doordat deze vormen niet aan een vaste werklocatie gebonden zijn. Daarbij ontvangen sekswerkers die vanuit een woning werken, klanten in gehuurde kamers, privéwoningen of hotels en adverteren onder verschillende namen en telefoonnummers om detectie te vermijden (Rijnink & Van Wijk, 2020; P3, 2024).

Een van de bekende locaties waar onvergund sekswork plaatsvindt in Den Haag betreft een concentratie van goedkope hotels in de omgeving van een centraal gelegen treinstation. Deze hotels bieden kamers voor een paar uur en wordt door sekswerkers en klanten gebruikt voor korte ontmoetingen (Bleeker & van den Braak, 2021a; ED1, 2024).

Daarnaast komt het voor dat vrouwen in een raamstraat hun klanten werven. Zo noemt een van de ervaringsdeskundigen dat zij, in plaats van achter de ramen, op de hoek van de straat haar klanten wierf. Door uitdagende kleding te dragen en aan te geven aan het werk te zijn, was het zichtbaar voor de bezoekers van de raamstraat waar zij stond, dat ook zij seksuele diensten aanbood. Nadat een akkoord gesloten was, ging zij vervolgens met de klant mee in zijn auto, elders op straat of in een nabijgelegen hotel om haar werk uit te voeren (ED1, 2024).

7. DEN HAAG

Zoals reeds is vastgesteld, wordt onvergund sekswerk ook aangeboden vanuit woningen en vakantieparken, tot ontmoetingsplaatsen in de buitenlucht (Bleeker & van den Braak, 2021a). Escortdiensten opereren vaak vanuit hotels, en in mindere mate komen cardates ook voor. De stationsbuurt en Laak worden in Den Haag gezien als wijken waar de kans op onvergund sekswerk groter is dan in buurten zoals Benoordenhout of Kijkduin, aangezien de sociale controle daar groter is en buurtbewoners sneller melding maken van verdachte situaties (P2, 2024). In achterstandswijken waar veel arbeidsmigranten wonen is de kans dat er een melding wordt gedaan van ongebruikelijke activiteiten, minder groot (P2, 2024). Ook van vakantieparken, zoals Fort Oranje in de omgeving van Den Haag, is bekend dat zij een rol hebben gespeeld in de onvergunde seksbranche. Daarnaast waren vroeger cafés locaties waar sekswerk plaatsvond, maar het is de vraag of dit nog steeds gebeurt (P3, 2024).

8.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

8. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

8.1 Conclusie

Dit onderzoek heeft inzicht verschaft in de onvergunde sector van de seksbranche, met een focus op Rotterdam en Den Haag, en de bijbehorende uitdagingen in het bereiken en ondersteunen van sekswerkers in deze sector. De beantwoording van de hoofdvraag en deelvragen stond hierbij centraal, en wordt hieronder kort samengevat als conclusie van het onderzoek.

Deelvragen

1. Welke soorten sekswerk komen voor in Nederland en wat zijn de belangrijkste kenmerken en verschillen tussen vergund, onvergund en illegaal sekswerk?

De seksbranche in Nederland kan opgedeeld worden in legaal vergund, legaal onvergund en illegaal sekswerk, waar illegaal onvergund sekswerk een onderdeel van is. Legaal vergund sekswerk vindt plaats binnen een gereguleerd kader waarin gemeenten vergunningen verstrekken voor bijvoorbeeld sekswerk in raamstraten, clubs en privéhuizen. Dit zorgt voor controle op werkomstandigheden en handhaving van regelgeving. Legaal onvergund sekswerk omvat vormen van sekswerk waarvoor geen vergunning vereist is, maar die wel binnen de lokale regelgeving is toegestaan, zoals zelfstandig opererende sekswerkers die vanuit huis werken, mits ze zich houden aan de daarbij horende voorwaarden. Illegaal onvergund sekswerk betreft sekswerk dat in strijd is met de wet, bijvoorbeeld wanneer het plaatsvindt op locaties waar het expliciet verboden is of wanneer werkers geen rechtmatig verblijf hebben. Met name de onvergunde sector – zowel legaal als illegaal – is extra kwetsbaar door een gebrek aan toezicht en ondersteuning, waardoor sekswerkers minder toegang hebben tot hulpverlening en meer risico lopen op uitbuiting en misstanden.

2. Welke profielen van sekswerkers kunnen worden onderscheiden en wat zijn hun belangrijkste beweegredenen om in de seksbranche te werken?

De resultaten laten zien dat de onvergunde sector zeer divers en dynamisch is, waarbij sekswerkers zich in verschillende contexten bevinden, van autonome werkers tot personen in kwetsbare en afhankelijke posities. De beweegredenen van sekswerkers om met dit werk te beginnen lopen sterk uiteen, variërend van financiële noodzaak tot intrinsieke interesse of waardering voor het werk zelf. De verschuiving van vergund naar onvergund sekswerk wordt gedreven door verschillende factoren, waaronder de implementatie van lokale regelgeving na de opheffing van het bordeelverbod in het jaar 2000 en de daarbij horende vergunningplicht, economische overwegingen en digitalisering. Hierin zijn de belangrijkste overwegingen om binnen de vergunde sector te werken dat een persoon meer rechten opbouwt, bijvoorbeeld door het ontvangen van loonstrookjes of het versturen van facturen, er is meer garantie op veiligheid en meer onderlinge sociale controle. De onvergunde sector wordt daarentegen gekozen vanwege lagere kosten, het ontbreken van verplichtingen die gelden voor vergunde seksbedrijven, de wens tot anonimiteit en de mogelijkheid om eigen werktijden te bepalen.

8. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

3. Op welke locaties en binnen welke context is deze doelgroep actief?

Het onderzoek brengt in kaart waar sekswerkers binnen de onvergunde sector zich bevinden. De bevindingen tonen aan dat de onvergunde sector zeer divers is en zich afspeelt op moeilijk traceerbare, onzichtbare locaties zoals hotels, openbare ruimten, Airbnb's en woningen. Hieronder een overzicht van de locaties:

- Woningen: onvergund sekswerk vindt vaak plaats in particuliere woningen, waarbij met name sociale huurwoningen en anti-kraakwoningen veel worden gebruikt. Binnen deze categorieën vallen portiekwoningen op als een frequent gebruikte locatie;
- Hotels: sommige sekswerkers werken vanuit hotels en werven hun klanten via online advertenties of via escortdiensten binnen een (on)vergund escortbedrijf;
- Openbare ruimten: het komt voor dat sekswerkers zich aanbieden op straat, bijvoorbeeld op de hoek een raamstraat of op een tippelzone. Daarnaast voeren sekswerkers hun werk uit door middel van cardates op parkeerplaatsen en in parken of bossen. Dit komt minder vaak voor, maar is nog steeds aanwezig in bepaalde gebieden. Met name onder de mannelijke sekswerkers zijn dit veelvoorkomende locaties;
- Vakantieparken en Airbnb's: onvergund sekswerk kan worden verricht op vakantieparken en vanuit woningen die verhuurd worden vanuit platforms als Airbnb;
- Digitale platforms: dit zijn geen fysieke locaties zoals de locaties die eerder benoemd zijn. Echter, digitale platforms zijn online 'plekken' waar sekswerkers actief zijn om klanten te werven. Veel sekswerkers adverteren bijvoorbeeld op websites zoals Kinky.nl. Daarnaast worden online platforms als Whatsapp, Snapchat, TikTok, Facebook en verschillende datingwebsites en -apps, zoals Grindr en Bullchat, gebruikt om klanten te werven.

4. Welke methoden en strategieën zijn effectief om deze doelgroep te bereiken?

Om sekswerkers binnen de onvergunde sector effectief te bereiken, is een combinatie van outreachend veldwerk en digitale interventies noodzakelijk. Denk aan het hotelproject beschreven in hoofdstuk 5 en de fysieke aanwezigheid van hulpverleners op locaties waar onvergund sekswerk plaatsvindt om contact te leggen met sekswerkers en hun toegang te bieden tot hulpverlening en ondersteuning. Daarbij is het geven van voorlichtingstrainingen aan hotelpersoneel belangrijk, wat bijdraagt aan het vergroten van de bewustwording en het beter herkennen en signaleren van onvergund sekswerk. Daarnaast speelt het herkennen van signalen van uitbuiting een belangrijke rol, zodat de juiste interventie tijdig kan worden ingezet. Ook het aanmaken van accounts door hulpverleners op datingwebsites en -apps is een effectieve methode om contact te leggen met sekswerkers die op deze platforms actief zijn.

5. Welke vormen van hulpverlening sluiten aan bij de behoeften van sekswerkers?

Wat betreft hulpverlening is maatwerk cruciaal. De doelgroep heeft uiteenlopende behoeften, variërend van juridische ondersteuning en financiële hulp tot medische en psychologische zorg. Dit onderzoek beschrijft verschillende vormen van hulpverlening die zijn afgestemd op de behoeften van sekswerkers.

8. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Specifieke hulpverleningsorganisaties, zoals zij die Prostitutie Maatschappelijk Werk (PMW) verlenen, bieden ondersteuning aan sekswerkers op verschillende vlakken. Dit omvat begeleiding bij financiële stabiliteit, toegang tot gezondheidszorg en deelname aan uitstapprogramma's voor hen die de sector willen verlaten. Deze organisaties spelen een cruciale rol in het bieden van laagdrempelige en gespecialiseerde hulp. Daarnaast spelen hulpverleningsorganisaties zonder specifieke focus op de seksbranche een belangrijke rol in het signaleren van sekswerkers in de onvergunde sector. Zo kunnen bijvoorbeeld veldwerkers tijdens hun werkzaamheden in contact komen met vrouwen die te maken hebben met multiproblematiek en seks aanbieden in ruil voor betaling. Hun observaties en doorverwijzingen dragen bij aan tijdige ondersteuning en passende hulpverlening. Een goede samenwerking tussen verschillende PMW-organisaties en hulpverleningsorganisaties is om deze reden van belang.

Voor sekswerkers die slachtoffer zijn van mensenhandel en uitbuiting is gespecialiseerde hulpverlening noodzakelijk. Deze hulp richt zich op het herstellen van hun veiligheid en het terugwinnen van controle over hun leven. Dit omvat onder andere juridische en psychologische ondersteuning, evenals trajecten die bijdragen aan hun zelfredzaamheid en bescherming tegen verdere uitbuiting.

Voor sekswerkers die acuut hulp nodig hebben, is het mogelijk om opgevangen te worden bij opvanglocaties. Deze opvangvoorzieningen bieden een veilige omgeving waarin zij tijdelijk kunnen verblijven en toegang krijgen tot verdere hulp en begeleiding. Dit is met name belangrijk voor degenen die in een noodsituatie verkeren en direct behoefte hebben aan bescherming en ondersteuning.

Deze bevindingen leiden tot de beantwoording van de hoofdvraag binnen dit onderzoek:

“Hoe kunnen we sekswerkers binnen de onvergunde sector bereiken in de verschillende contexten waarin zij zich bevinden en effectieve ondersteuning bieden waar nodig?”

Dit onderzoek benadrukt de noodzaak van een geïntegreerde en flexibele aanpak om zicht te krijgen op de onvergunde sector en de personen die hierin werkzaam zijn. Door innovatieve en outreachende methoden in te zetten, zowel fysiek als online, en op die manier barrières tot de hulpverlening te verlagen, kunnen sekswerkers die binnen de onvergunde sector werkzaam zijn beter bereikt worden. Een goede samenwerking tussen verschillende ketenpartners, die zowel direct als indirect te maken hebben met deze doelgroep, is noodzakelijk om de juiste ondersteuning te kunnen bieden die aansluiten bij de behoeften van sekswerkers in deze verborgen sector.

In de volgende paragraaf worden aanbevelingen gepresenteerd die voortvloeien uit dit onderzoek en mogelijk bijdragen aan het beter bereiken van personen die werkzaam zijn in de onvergunde sector.

8. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

8.2 Aanbevelingen

Op basis van het onderzoek zijn verschillende aanbevelingen geformuleerd om de toegang tot hulpverlening voor personen in de onvergunde sector te vergroten en de ondersteuning effectiever te maken. Hoewel de aanbevelingen in dit onderzoek specifiek gericht zijn op de regio's Rotterdam en Den Haag, kunnen zij ook door andere gemeenten binnen Nederland worden meegenomen en toegepast binnen het lokale beleid op sekswerk.

8.2.1 Aanbevelingen voor de gehele keten

Terminologie

Het is essentieel dat binnen de gehele keten een eenduidige terminologie wordt gehanteerd. Hoewel het vaststellen van gemeenschappelijk geaccepteerde termen complex kan zijn, draagt dit bij aan een betere onderlinge communicatie en een gedeeld begrip. Momenteel verschillen niet alleen de beleidskaders per gemeente, maar bestaat er ook variatie in de interpretatie van termen zoals illegaal en onvergund sekswerk. Dit kan ertoe leiden dat betrokken partijen onbedoeld langs elkaar heen werken, wat besluitvorming in een al complexe sector bemoeilijkt. Een uniforme terminologie kan niet alleen de samenwerking en beleidsvorming versterken, maar ook bijdragen aan een neutrale en feitelijke benadering, waardoor onbedoelde stigma's en vooroordelen binnen de sector worden verminderd.

Bewustwording

Uit het onderzoek blijkt dat het aspect van bewustwording belangrijk is in het signaleren van onvergund sekswerk en eventuele seksuele uitbuiting.

Ten eerste wordt aanbevolen om de bewustwording over de seksbranche en de onvergunde sector binnen deze branche te vergroten bij verschillende ketenpartners binnen een regio door het geven van voorlichting. In het geval van Rotterdam en Den Haag zou het van meerwaarde zijn als PMW- en hulpverleningsorganisaties voorlichting aanbieden aan zorg- en welzijnsorganisaties en andere relevante partijen binnen de gemeenten, zoals de GGD en beleidsmedewerkers. Binnen een voorlichting kan specifiek aandacht worden besteed aan het herkennen van signalen die wijzen op onvergund sekswerk en aan methodieken waarmee hulpverleners op een effectieve en sensitieve wijze het gesprek over sekswerk kunnen aangaan bij vermoedens daarvan. Verder is het belangrijk dat binnen een voorlichtingsgesprek aan bod komt hoe hulpverleners en andere actoren kunnen handelen wanneer er sprake is van (vermoedens van) seksuele uitbuiting.

Ten tweede is het belangrijk dat bewustwording wordt gecreëerd op plekken als hotels, campings of vakantieparken. Hotelpersoneel, schoonmakers in autonome hotels, receptionisten en zelfs verhuurders van Airbnb's kunnen, al dan niet achteraf, signalen opmerken die wijzen op sekswerk of uitbuiting. Hoewel sekswerkers vaak kiezen voor discrete locaties om zo min mogelijk contact met derden te hebben, kunnen medewerkers op deze plekken toch signalen opvangen. Het vergroten van bewustwording onder personeel helpt bij het beter herkennen van sekswerk en mogelijke uitbuiting. Het doel daarvan is niet om sekswerkers te controleren, maar om in contact te komen met hen en hen, indien nodig, hulp aan te bieden—zowel aan degenen die onvergund werken als aan personen die worden uitgebuit.

8. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Daarom is het van belang dat medewerkers weten hoe te handelen en waar zij een melding kunnen doen. Voorlichting, trainingen, signaalkaarten en educatieve programma's kunnen hierbij ondersteunen. Daarnaast zou een app ontwikkeld kunnen worden waarmee personeel eenvoudig meldingen kan maken van onvergund sekswerk of mogelijke uitbuiting. Deze maatregelen kunnen bijdragen aan betere omstandigheden voor sekswerkers en zorgen ervoor dat misstanden sneller worden gesignaleerd en aangepakt. Bovendien stelt gerichte observatie hulpverleners in staat om proactiever en gericht ondersteuning te bieden op locaties waar regelmatig signalen van onvergund sekswerk worden waargenomen.

Een derde aanbeveling is het vergroten van de bewustwording onder jongeren over de onvergunde sector binnen de seksbranche. Uit het onderzoek blijkt dat sommige jongeren opgroeien in een onveilige leefomgeving, waar zij worden blootgesteld aan schadelijke relatiepatronen en emotionele instabiliteit. Dit kan hen ertoe zetten om sekswerk te verrichten als overlevingsstrategie of als een uitweg uit hun situatie.

Om de kans op exploitatie te verkleinen, kunnen voorlichtingslessen op scholen of in andere omgevingen waar jongeren samenkomen, een preventieve rol spelen. Dit biedt een mogelijkheid voor instanties zoals jeugdzorg en andere hulpverleningsorganisaties die zich richten op jongeren, hen beter te informeren en weerbaarder te maken tegen risicovolle situaties.

8.2.2 Aanbevelingen voor PMW- en hulpverleningsorganisaties

Maatwerk

Het blijft van groot belang dat toegankelijke en laagdrempelige hulpverlening beschikbaar is voor alle sekswerkers. De behoefte aan ondersteuning onder sekswerkers varieert. Daar waar autonome sekswerkers vooral baat hebben bij juridische ondersteuning en advies in ondernemerschap, hebben personen die sekswerk verrichten op straat in ruil voor onderdak of verslavende middelen vaak behoefte aan bredere maatschappelijke hulp, zoals opvang en verslavingszorg. Dit benadrukt het belang van een gedifferentieerde aanpak, waarbij de ondersteuning wordt afgestemd op de uiteenlopende behoeften van sekswerkers.

Hierin is het van belang dat hulpverleningsorganisaties zichtbaar zijn, zowel online als fysiek. Fysiek door outreaches te blijven doen in de vergunde sector en outreaches binnen de onvergunde sector uit te voeren op eerder benoemde locaties. Een aanbeveling voor PMW- en hulpverleningsorganisaties zou zijn om een outreachend veldwerker aan te nemen die zich hier volledig op kan focussen.

Opvangcentra multiproblematiek

Daarnaast blijkt er vanuit gesproken ketenpartners dat er behoefte is aan gespecialiseerde opvangcentra waar verschillende disciplines samenkomen, zoals verslavingszorg, traumahulpverlening, juridische ondersteuning en maatschappelijk werk. Dit zou de samenwerking tussen specialisten bevorderen en een efficiëntere aanpak van hulpverlening mogelijk maken. De gemeente, opvangcentra en ketenpartners uit diverse disciplines kunnen gezamenlijk onderzoeken hoe een dergelijke opvangvoorziening vormgegeven kan worden en welke middelen en voorwaarden daarvoor nodig zijn.

8. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Verder is er behoefte aan opvangcentra die specifiek mannen of vrouwen en transpersonen opvangen, aangezien gemengde opvang niet altijd als een veilige omgeving worden beschouwd. In sommige gevallen worden vrouwen in gemengde opvangcentra slachtoffer van situatie-gebonden uitbuiting door andere bewoners. Het creëren van aparte opvangplekken voor vrouwen kan helpen om deze risico's te verkleinen. De gemeente en opvangcentra kunnen gezamenlijk onderzoeken hoe een dergelijke opvangvoorziening vormgegeven kan worden en welke middelen en voorwaarden daarvoor nodig zijn.

Bereikbaarheid

Een knelpunt binnen de hulpverlening is de beperkte bereikbaarheid van instanties. Het wordt sterk aanbevolen dat hulpverleningsorganisaties niet uitsluitend een 09:00 tot 17:00 mentaliteit hanteren, maar ook buiten kantooruren bereikbaar zijn. Veel hulpvragen en crisissituaties ontstaan 's avonds, 's nachts of in het weekend, waardoor flexibele beschikbaarheid van hulpverleners essentieel is. Uiteraard kan dit lastig realiseerbaar zijn, aangezien hulpverleners ook behoefte hebben aan rust, herstel en een privéleven. Het vraagt dus om een zorgvuldige balans tussen bereikbaarheid en werkdruk.

Outreach op fysieke locaties

Om beter in contact te komen met personen in de onvergunde sector, wordt aanbevolen om outreachend veldwerk binnen de onvergunde sector te intensiveren. Een goed voorbeeld hiervan is het hotelproject dat door twee maatschappelijke hulpverleningsorganisaties is opgezet. Daarnaast is het waardevol om sekswerkers en ervaringsdeskundigen in te zetten bij veldwerk. Zij kunnen beter signalen opvangen en effectiever handelen in complexe situaties. Het gaat niet alleen om signalen van seksuele uitbuiting, maar ook om het herkennen van sekswerkers in de onvergunde sector zonder uitbuitingssituatie, zodat zij bereikt kunnen worden.

Ook wordt geadviseerd om meer aanwezig en zichtbaar te zijn op locaties, zoals hotellobby's, recreatieparken en andere openbare ruimten. Dit draagt bij aan een grotere naamsbekendheid van hulporganisaties en kan drempelverlagend werken voor sekswerkers die ondersteuning nodig hebben.

Een praktische interventie die door een ervaringsdeskundige wordt voorgesteld, is het gebruik van QR-codes tijdens outreaches en clubbezoeken binnen de vergunde sector. Flyers en folders worden vaak weggegooid, terwijl een QR-code een discreet alternatief biedt waarmee sekswerkers eenvoudig toegang krijgen tot informatie en hulpdiensten zonder dat anderen direct kunnen zien waar deze naar verwijst. Dit kan ook toepasbaar zijn op de onvergunde sector.

Inzet van ervaringsdeskundigen

Een sterke aanbeveling is de structurele inzet van ervaringsdeskundigen binnen PMW- en hulpverleningsorganisaties. Uit meerdere gesprekken met ketenpartners in dit onderzoek blijkt dat hun betrokkenheid van grote waarde is en als noodzakelijk wordt beschouwd. Ervaringsdeskundigen bieden unieke inzichten vanuit hun eigen ervaringen binnen de seksbranche en kunnen een essentiële brug slaan tussen hulpverleners en de doelgroep. Doordat zij vaak beter in staat zijn om vertrouwen op te bouwen en een authentieke band te creëren, dragen zij bij aan een effectievere en beter afgestemde ondersteuning. Hun diepgaande kennis van de specifieke uitdagingen en obstakels waarmee sekswerkers te maken hebben, stelt hen in staat om gerichte en doeltreffende hulp te bieden. Daarnaast kunnen zij bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van de zorg en dienstverlening door feedback te geven op bestaande werkwijzen en beleid. Zo wordt niet alleen de effectiviteit van hulpverlening vergroot, maar ook bijgedragen aan een meer empathische en op de doelgroep afgestemde benadering.

8. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

De inzet van ervaringsdeskundigen kan bovendien breder worden toegepast. Naast hun rol binnen de directe hulpverlening kunnen zij ook bijdragen aan beleidsontwikkeling en samenwerking met instanties zoals de politie, door praktijkgerichte inzichten te delen en effectieve aanbevelingen te doen. Hiermee verbeteren zij niet alleen de kwaliteit van de hulpverlening, maar dragen zij ook bij aan een beter gefundeerde en meer op de doelgroep afgestemde aanpak binnen de gehele keten.

Controles

In het onderzoek komt naar voren dat sommige hulpverleners binnen hulpverleningsorganisaties aanwezig zijn bij controles van de politie en/of handhaving binnen de onvergunde sector. Het verschilt per organisatie of dit wenselijk is of niet. Een aanbeveling op dit gebied, is dat elke PMW- of hulpverleningsorganisatie zorgvuldig de voor- en nadelen van het meelopen met controles afweegt. Dit kan onder andere door een pilot uit te voeren waarin hulpverleners meegaan met controles om vervolgens te evalueren wat het effect is daarvan is. Hierin kan worden afgewogen of het behulpzaam is dat hulpverleners niet direct meegaan naar de locatie waar de politie en handhaving contact hebben met de aangetroffen personen. In plaats daarvan kunnen medewerkers van de organisatie op een later moment en op een afzonderlijke manier met deze personen in gesprek gaan, om zo een duidelijke scheiding te waarborgen tussen politie, handhaving en maatschappelijk werkers. Dit kan het contact tussen de personen in kwestie en hulpverleners bevorderen.

Online interventies

Naast het huidige online veldwerk (handmatig online veldwerk en webcrawler) is het van belang om het online veldwerk te intensiveren door als hulpverleners accounts aan te maken op datingwebsites en datingapps. Specifiek wordt aanbevolen om online veldwerk voort te zetten op platforms als Grindr, Bullchat, Boys4u en Rentmen om mannelijke sekswerkers en transgender sekswerkers beter te kunnen bereiken. Zij worden momenteel nauwelijks tot niet bereikt tijdens outreaches binnen de vergunde sector. Uit de studie van Lumens Eindhoven naar sekswerk onder jongens blijkt bijvoorbeeld dat via Bullchat in één jaar tijd zestig jongens zijn benaderd, waarvan een aantal minderjarig en onder dwang. Dit benadrukt het belang van een strategie voor online contactlegging en interventie. Een mogelijke manier om online contact met tussenpersonen te vermijden, is door een aanpak zoals het hotelproject te implementeren. Hierbij wordt eerst online contact gelegd met de adverteerder – al dan niet via een tussenpersoon – om daarna een afspraak te maken met de desbetreffende persoon zelf.

Gezien de groeiende rol van sociale media in de seksbranche is aanvullend onderzoek nodig naar activiteiten op platforms zoals Instagram, Telegram, Snapchat en TikTok. Daarnaast is het zinvol te onderzoeken of uitbuiters ook gebruikmaken van minder voor de hand liggende platforms, zoals Wordfeud en Scrabble op Facebook, waar gesprekken lastiger te traceren zijn. Een ervaringsdeskundige benadrukt dat deze kanalen mogelijk ingezet kunnen worden om in contact te komen met slachtoffers van seksuele uitbuiting. Om dit verder te onderzoeken en effectieve interventies te ontwikkelen, is de expertise van IT-specialisten essentieel.

Een andere innovatieve oplossing is het opzetten van een overkoepelende livechatdienst, beheerd door meerdere hulpverleningsorganisaties. Een dergelijke centrale chatdienst zou kunnen helpen bij het verduidelijken van hulpvragen en het identificeren van de locatie van personen die hulp zoeken, zodat doorverwijzing naar de juiste instantie mogelijk is. Ook wordt aangeraden om proactief contact te zoeken met vrouwen die via online advertenties hun diensten aanbieden, door hen te bellen en hen te laten weten dat er hulp beschikbaar is.

8. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

8.2.3 Aanbevelingen voor overheidsinstanties en wetshandhaving

Controles

Vanuit een ervaringsdeskundige wordt aanbevolen aan de politie om tijdens hotelcontroles agenten strategisch te plaatsen, bijvoorbeeld bij nooduitgangen, om snel in te kunnen grijpen indien nodig. De landelijke politie beveelt aan om een constructie zoals het HEIT in Den Haag ook in andere gemeenten te implementeren, omdat dit kan bijdragen aan effectievere controles. Dit model biedt flexibiliteit bij het afwisselen tussen bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving, waardoor interventies efficiënter en effectiever kunnen worden uitgevoerd. Dit wordt door verschillende personen die werkzaam zijn bij de politie als gunstig beschouwd.

Daarbij stelt een respondent binnen de landelijke politie een ingrijpender voorstel voor, namelijk de oprichting van een volledig door de staat beheerd bordeel, vergelijkbaar met de voormalige zone voor sekswerk “De Kaap” in Rotterdam. Dit zou volledige controle over sekswerk mogelijk maken, inclusief strikte regulering en toezicht. Sekswerk buiten dit systeem zou als illegaal sekswerk worden beschouwd en actief worden aangepakt.

8.2.4 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Wijkprofielen

Als een instantie, zoals een PMW-/hulpverleningsorganisatie of de gemeente, meer inzicht wil krijgen in de onvergonde sector binnen de seksbranche in een specifieke gemeente, wordt aanbevolen om wijkprofielen op te stellen. Tijdens dit onderzoek is hiermee geëxperimenteerd, en daarbij werd duidelijk dat bij het opstellen van deze profielen binnen bepaalde wijken unieke patronen en contexten zichtbaar werden, die sterk kunnen verschillen van andere wijken. Het is daarom waardevol om per wijk in te zoomen en in gesprek te gaan met lokale actoren zoals wijkagenten, buurthuizen en toezichthouders. Zij beschikken vaak over waardevolle kennis die in bredere, regionale onderzoeken onderbelicht blijft.

Slotopmerking

De bovenstaande aanbevelingen zijn gebaseerd op de inzichten uit dit onderzoek en bieden handvatten voor verdere verbetering van outreachende methoden op zowel fysiek als online gebied om sekswerkers binnen de onvergonde sector te bereiken en de juiste hulpverlening aan te kunnen bieden daar waar nodig.

Literatuuronderzoek

- Altink, S. (2017a) Animeerbars, een overleefde vorm van prostitutie. *Sekswerkerfgoed*. Geraadpleegd op 24-03-2025 van, Animeerbars, een overleefde vorm van prostitutie | Sekswerkerfgoed
- Altink, S. (2017b) De Werkplek: de tippelzone aan de Keileweg (1994-2005). *Sekswerkerfgoed*. Geraadpleegd op 08-10-2024 van, De Werkplek: de tippelzone aan de Keileweg. 1994-2005 | Sekswerkerfgoed
- Altink, S. (2019) Recente ontwikkelingen in de prostitutie in Rotterdam. *Sekswerkerfgoed*. Geraadpleegd op 21-03-2025 van, Recente ontwikkelingen in de prostitutie in Rotterdam | Sekswerkerfgoed
- Bekken, F. F., Simons, E. I., & Noteboom, F. (2021). Daders van binnenlandse seksuele uitbuiting. *Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel*.
- Bleeker, Y., & van den Braak, G. (2021a) De Nederlandse seksbranche: een onderzoek naar omvang en aard, beleid, toezicht en handhaving. *Regioplan*.
- Bleeker, Y., & van den Braak, G. (2021b) Stoppen met sekswerk. *Regioplan*.
- Bleeker, Y., Mulder, E., & Korf, W. (2022) De aard en effecten van prostitutiebeleid. *Regioplan*
- Bleeker, Y., Heuts, L., Timmermans, M., & Homburg, G. (2014). Sekswerkers aan het woord. *Regioplan*.
- Butterworth, J., Pearson, S. & von Hippel, W. (2023). Dual Mating Strategies Observed in Male Clients of Female Sex Workers. *Human Nature*, 34, 46-63. DOI 10.1007/s12119-023-09789-x
- Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid. (CVV). (2021a). Handreiking integrale aanpak arbeidsuitbuiting.
- Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV). (2021b). Prostitutie vanuit woningen, handelsperspectief.
- Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV). (2009). Niet-vergunde, illegale en gedwongen prostitutie.
- CoMensha. (2025). Signalen van mensenhandel. Geraadpleegd op 13-03-2025 van, Signalen van mensenhandel - CoMensha
- Comte, J. (2014). Decriminalization of Sex Work: Feminist Discourses in Light of Research. *Sexuality and Culture*, 18, 196-217. DOI 10.1007/s12119-013-9174-5

REFERENTIES

- Daalder, A.L. (2007) Prostitutie in Nederland na opheffing van het bordeelverbod. *Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC), Ministerie van Veiligheid en Justitie.*
- Daalder, A. L. (2015) Prostitutie in Nederland anno 2014. *Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie- centrum (WODC), Ministerie van Veiligheid en Justitie.*
- Deering, K. N., Amin, A., Shoveller, J., Nesbitt, A., Garcia-Moreno, C. & Shannon, K. (2014). A systematic review of the correlates of violence against sex workers. *American Journal of Public Health*, 104(5), e42–e54. DOI 10.2105/AJPH.2014.301909
- Defence for Children. (2022). Signaleren en herkennen van illegale prostitutie en mensenhandel in hotels en vakantieparken. *Defence for Children*
- Derksen, E., Kuppens, J., & Ferwerda, H. (2023) Beleid bij de tijd: een evaluatie van het gemeentelijk sekswerkbeleid in Deventer. *Bureau Beke.*
- Door2Door. (z.d.). Wat is Door2Door? Geraadpleegd op 4 juni 2025, van <https://door2doorrotterdam.nl/site/wat-is-door2door/>
- Dries, van den A., Boutsias, C., & van Oorschot, F. (2021). Paysx 010: Mannelijke sekswerkers in Rotterdam. *Humanitas ESSM.*
- Eggen, N. (2022) Sex and the City: Changes in the local governmental approach to female sexworkers and its consequences for the labour conditions of unlicensed working female sexworkers in Rotterdam. *Erasmus Universiteit Rotterdam, University of Kent, Gemeente Rotterdam.*
- Firouzjaeian, A., & Shifteh, M. (2024). Identifying the Motivations Underlying Sex Work: Insights from the Experiences of Female Sex Workers in Iran. *Sex Research and Social Policy.* DOI 10.1007/s13178-024-01033-z
- Gemeente Rotterdam (2015) Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam. Geraadpleegd op 08-10-2024, van 1 (notubiz.nl).
- Gemeente Rotterdam (2024a) Wijkprofiel Rotterdam. Geraadpleegd op 10-10-2024, van 2024 | Wijkprofiel Rotterdam.
- Gemeente Rotterdam (2024b) Brief aan de gemeenteraad 'Een gemeente die werkt voor sekswerkers', 11 juni 2024.
- Gemeente Rotterdam (2025) Sekswerk. Geraadpleegd op 21-03-2025, van Sekswerk | rotterdam.nl.

REFERENTIES

- Gemeente Utrecht. (2024). Utrecht legaliseert thuiswerken voor sekswerkers. Geraadpleegd op 24-03-2025, van <https://www.utrecht.nl/nieuws/nieuwsbericht-gemeente-utrecht/utrecht-legaliseert-thuiswerken-voor-sekswerkers>
- Groen, de J. (2025) Minderjarige prostituees actief in Rotterdamse wijk: 'Mijn hart breekt daarbij'. *Algemeen Dagblad*. Geraadpleegd op 3 juni 2025, van Minderjarige prostituees actief in Rotterdamse wijk: 'Mijn hart breekt daarbij' | Rotterdam | AD.nl
- Heemskerk, M. (2016). Sekswerk is nog geen normaal beroep, en dat is maar goed ook. *De Correspondent*. Geraadpleegd op 3 december 2024, van <https://decorrespondent.nl/5133/sekswerker-is-nog-geen-normaal-beroep-en-dat-is-maar-goed-ook/71e4f471-ebc9-0842-171b-8cf4c63ae7a2>
- Horeca Nederland, Openbaar Ministerie en Politie. (2025). Herken de signalen van mensenhandel in relatie tot illegale hotelprostitutie.
- Huisvestings Advocaten. (2024). Prostitutie in een (sociale) huurwoning. Gepubliceerd op 13 augustus 2024. <https://www.huisvestingsadvocaten.nl/blog/prostitutie-sociale-huurwoning>
- Interpol. (2024). INTERPOL operation strikes major blow against West African financial crime. <https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2024/INTERPOL-operation-strikes-major-blow-against-West-African-financial-crime>
- Kloek, M, Waterman, L., Spek, E., Hendriks, S., Luhrs, Y., Van Wees, D., Hontelez, J. & Anonieme Sekswerker. (2021). Onderzoek naar de impact van corona op sekswerk in Nederland. *SOA Aids Nederland en Erasmus Universitair Medisch Centrum Rotterdam*.
- Koninklijke Horeca Nederland (KHN). (2024). De Problematiek van illegale prostitutie in hotels. Geraadpleegd op 29-8-2024, van De Problematiek van illegale prostitutie in hotels | KHN
- Krumei Macuso, E., & Postlethwaite, B. E. (2020). Motivations for Selling Sex. In: *Women Who Sell Sex (pp.25-42)*. Springer, Cham. DOI 10.1007/978-3-030-47027-2_2
- Leger des Heils (2025) *Veldwerk en soepbus: outreachend veldwerk naar mensen die op straat leven en zorg mijden*. Geraadpleegd op 15-03-2025, van Veldwerk en soepbus - Leger des Heils
- Martinelli, T. F., 't Hooft, S., Stutterheim, S. E., Lenkens, M., & Nagelhout, G. E. (2024). How Closing a Street Sex Work Zone Impacts Sex Workers' Vulnerability: A Longitudinal Qualitative Study on a *Tippelzone* in the Netherlands. *Sexuality Research and Social Policy*. DOI 10.1007/s13178-024-01019-x
- Movisie (2017). Wat werkt bij outreachend werken? Kansen en dilemma's voor sociale wijkteams. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2016). Prostitutie en mensenhandel. *Den Haag: Nationaal Rapporteur*.
- Nijkamp, R., Sijstra, M., Snippe, J., & Bieleman, B. (2014) *Verboden rood in beeld*. Intraval.

REFERENTIES

- NOS (2021). 'Meer betaalde webcamseks door corona, weinig zicht op misstanden'. Geraadpleegd op 27-02-2025, van 'Meer betaalde webcamseks door corona, weinig zicht op misstanden'
- NOS (2024). Dient Hilversums beleid voor sekswerkers als landelijk voorbeeld? Geraadpleegd op 24-03-2025, van <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2476292-dient-hilversums-beleid-voor-sekswerkers-als-landelijk-voorbeeld>
- Ogunniyi, O. (2023). The use of juju rituals in human trafficking. *SAGE Open*. DOI 10.1177/21582440231210474
- Pereira, H. (2021). Male Sex Workers Selling Physical Sex during the COVID-19 Pandemic in Portugal: Motives, Safer Sex Practices, and Social Vulnerabilities. *Societies*, 11, 118. DOI 10.3390/soc11040118
- Pointer, KRO-NCRV. (2023). Zelfstandig sekswerk vanuit eigen woning onmogelijk gemaakt door gemeenten. Geraadpleegd op 24-03-2025, van <https://kro-ncrv.nl/programmas/pointer/zelfstandig-sekswerk-vanuit-eigen-woning-onmogelijk-gemaakt-door-gemeenten>
- Rijksoverheid. (2024). *Actieplan programma Samen tegen mensenhandel*.
- Rijksoverheid. (z.d.). *Verordening omtrent seksbedrijven en prostitutie* (CVDR132758). Geraadpleegd op 27 februari 2025, van <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR132758>
- Rijnink, R., & van Wijk, A. (2020). *Ontwikkelingen in de prostitutiebranche*. Bureau Beke.
- Roo, F. de (2025) Actie tegen overlast: politie stuurt 400 auto's weg van de Maasboulevard. *Algemeen Dagblad*. Geraadpleegd op 3 juni 2025, van Actie tegen overlast: politie stuurt 400 auto's weg van de Maasboulevard | Rotterdam | AD.nl
- Rutgers & TNO. (2020). *Richtlijn seksuele ontwikkeling voor jeugdhulp en jeugdbescherming* (Versie 1). Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming.
- SOA Aids Nederland. (2016). *Hygienerichtlijnen voor seksbedrijven* (wijzigingen april 2014 en maart 2016). Geraadpleegd op 27 februari 2025, van <https://www.soaids.nl/files/2020-03/hygienerichtlijnen-seksbedrijven-dec-2013-met-wijzigingen-april-2014-en-maart-2016.pdf>
- SOA Aids Nederland. (2022). 'Standpunt over sekswerk'. Geraadpleegd op 27-02-2025, van Standpunt over sekswerk | Soa Aids Nederland
- SOA Aids Nederland. (z.d.). *Werken op een tippelzone*. [sekswerk.info.nl](https://www.sekswerk.info/nl/werken/werkplekken/werken-op-een-tippelzone). Geraadpleegd op 19-01-2025, van <https://www.sekswerk.info/nl/werken/werkplekken/werken-op-een-tippelzone>
- Swart, N. J. L. (2021). Mensenhandel en sekswerkregulering. Twintig jaar wetgeving in beeld. *De Gemeentestem*, 2021(7517, 11-19. Artikel Gst. 2021/3

REFERENTIES

- Tondo, L. (2017). Juju curse binds trafficked Nigerian women into sex slavery. *The Guardian*. The juju curse that binds trafficked Nigerian women into sex slavery | World news | The Guardian
- Van der Kooij, A., & Keuzenkamp, S. (2018). Ervaringsdeskundigen in het sociaal domein: *wie zijn dat en wat doen ze?* Movisie.
- Van der Ploeg, J. T., Lünemann, M. K. M., & de Wildt, R. (2024). Hulp- en dienstverlening voor sekswerkers in Utrecht: Een onderzoek naar de behoeften van sekswerkers. *Verwey-Jonker Instituut*.
- Van Nunen, K., Gryseels, C., & van Hal, G. (2012). Effectonderzoek naar preventie bij sekswerkers. *Universiteit Antwerpen, Vlaamse overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin*.
- Vanwesenbeeck, I., Janssen, M., & Wijers, M. (2019). 'Duizenden slachtoffers van seksuele uitbuiting': *Feit of frame?* Tijdschrift voor Seksuologie, 43(2), 104-113. <https://www.tijdschriftvoorseksuologie.nl/images/content/pdfs/2019-43-2%20Duizenden%20slachtoffers%20van%20seksuele%20uitbuiting.pdf>
- VAR. (2023). Mensenhandelmonitor 2023: Zicht op mensenhandel en de integrale aanpak in regio Rotterdam.
- Verheijen, C., & Ghiraw, S. (2022). Illegale prostitutie en mensenhandel in Nederlandse vakantieparken. *Defence for Children – ECPAT*.
- Weitzer, R. (2009). *Sex for Sale: Prostitution, Pornography, and the Sex Industry*. Routledge.
- Wijk, A. van, Van Ham, T., Hardeman, M. & Bremmers, B. (2014). *Prostitutie in Nederlandse gemeenten*. Ministerie van Veiligheid en Justitie, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC).
- Wagen, W. van der, Daalder, A., & Bijleveld, C. (2010). Geld, spanning en aandacht. Een verkennende studie naar hoogopgeleide vrouwelijke prostituees in Nederland. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 34, 129-142.
- Walraven, D.M. (2009). *Het Rotterdams prostitutiebeleid*. Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Wichmann (2022). *Sekswerk*. Geraadpleegd op 12-03-2025, van Sekswerk - Bureau Clara Wichmann
- Wildt, R. de, S. Andeweg & F. Sondeijker. (2020). *De impact van de coronacrisis op sekswerk. Een onderzoek onder sekswerkers en exploitanten in Hart van Brabant*. Verwey-Jonker Instituut.
- Wildt, R. 'Sekswerk ten tijde van Corona: de impact van de lockdown op sekswerkers', WODC 2021/47, p. 106-118.
- Winter, H., Struiksmā, N., Huberts, S., Boxum, C., Snippe, J., & Sytstra, M. (2016). De scortbranche: Toezicht, handhaving en naleving. *Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC), Ministerie van Veiligheid en Justitie*.

REFERENTIES

Witsiers, S. (2024). Onvergunde prostitutie & seksuele uitbuiting: Onderzoek naar trends en ontwikkelingen in de onvergunde prostitutiebranche, met mogelijke relatie tot seksuele uitbuiting. *Dienst Regionale Intelligenceorganisatie, Politie Den Haag*

Woonnet-Rijnmond (2025) *Wat is de Rotterdamwet en een Rotterdamwet woning?*. Geraadpleegd op 24-03-2025, van *Wat is de Rotterdamwet en een Rotterdamwet woning?* - Woonnet Rijnmond

Bijlage 1

Diepte-interviews

<i>Maatschappelijke hulpverlening gericht op sekswerkers</i>	<i>Hulpverlening niet specifiek toegespitst op de seksbranche</i>	<i>Politie</i>	<i>Sekswerkers en ervaringsdeskundigen</i>	<i>Personen die werkzaam zijn bij de gemeente</i>	<i>Kenniscentra</i>
HP1, 2024	HA1, 2024	P1, 2024	ED1, 2024	GR1, 2024	KC1, 2024
HP2, 2024	HA2, 2024	P2, 2024	ED2, 2024	GR2, 2024	KC2, 2024
HP3, 2024	HA3, 2024	P3, 2024	ED3, 2024		
HP4, 2024	HA4, 2024	P4, 2024	ED4, 2024		
HP5, 2025	HA5, 2024	P5, 2024	ED5, 2024		
HP6, 2024	HA6, 2024		ED6, 2025		
HP7, 2024	HA7, 2024		ED7, 2025		
HP8, 2024					
HP9, 2025					
HP 10, 2024					
HP 11, 2024					

Bijlage 2

Bijdrage ketenpartners ¹⁵

The logo for HOPE features the word "HOPE" in a purple serif font. The letter "O" is replaced by a colorful floral or starburst pattern.The logo for Ontmoeting features the word "Ontmoeting" in a red script font. Below it, the tagline "samen - leren - leven" is written in a smaller, black sans-serif font.The logo for middin is the word "middin" in a blue, lowercase, sans-serif font.The logo for THDV scharlaken koord features the letters "THDV" in white on a red vertical banner. To the right, the words "scharlaken koord" are written in red.The logo for MvG Foundation features a red and black geometric shape above the text "MvG Foundation" in black.The logo for comensha features the word "comensha" in a bold, lowercase, sans-serif font. Below it, the tagline "coördinatiecentrum tegen mensenhandel" is written in a smaller font.The logo for POLITIE features a blue icon of a hand holding a torch, followed by the word "POLITIE" in a bold, blue, uppercase, sans-serif font.The logo for Gemeente Rotterdam features a green leaf-like icon above the text "Gemeente Rotterdam" in green.The logo for EL ROI features a circular icon with two hands holding a heart, followed by the text "EL ROI" and the tagline "// ROOM FOR WOMEN" below it.The logo for fier! features the word "fier!" in a blue, lowercase, sans-serif font.The logo for BRIGHT FAME features the words "BRIGHT FAME" in white, set against a black silhouette of a head profile.The logo for de kern features a stylized orange and blue icon above the text "de kern" in a blue, lowercase, sans-serif font.

maatschappelijke dienstverlening

¹⁵ Op deze pagina zijn de logo's opgenomen van ketenpartners die aan het onderzoek hebben bijgedragen en hiervoor expliciet toestemming hebben verleend.